

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
25. april 1988

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte 25. april 1988

	Side
Talerliste	4
Apptak	5
Supplering	6
Tariffrevisjonen 1988	6
Leif Haraldseths innledningsforedrag	6
Sekretariatets innstilling	13
Representantskapets retningslinjer for tariffrevisjonen 1988	15
Statsministerens brev av 24. februar 1988	18
Tarifforslaget LO-N.A.F.	20
Tarifforslaget for statssektoren	28
Tarifforslaget for den kommunale sektor	35
Debatten	40
Votering	46
Avslutning	49
Navneliste	50

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
25. april 1988

Holdt i skolelokaler i representantskapsmøter i Oslo, 25. april 1988 i Folkets hus i Oslo.

Møte ble åpnet kl. 11.00 av LOs leder, Leif Haraldseth, som også var sekretariatets leder. Representantskapsmøtet var åpent for innbudte gjester.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Talerliste	4
Åpning og konstituering	5
Suppleringsvalg til Sekretariatet	6
Tariffrevisjonen 1988	6
Leif Haraldseths innledningsforedrag	6
Sekretariatets innstilling	13
Representantskapets retningslinjer for tariffrevisjonen 1988	15
Statsministerens brev av 24. februar 1988	18
Tarifforslaget LO-N.A.F.	20
Tarifforslaget for statssektoren	28
Tarifforslaget for den kommunale sektor	35
Debatten	40
Votering	68
Avslutning	89
Navneliste	90

TALERLISTE

	Side:
Andersen, Marthe Kjær	74
Arntsen, Brit Unni	76
Bach, Odd	71
Bauck, Sidsel	49
Bråten, Jan	64
Bøckmann, Egil	56
Christiansen, Bjørn	59
Christoffersen, Kjell	46-81
Engevik, Ove	77
Flåthen, Roar	54
Grimnes, Gunnar	65
Grønningsæter, Arne	66
Haraldseth, Leif	5-6-83-89
Hysvær, Einar	40-80
Ingvaldsen, Arnulf	75
Johnsen, Trygve	52
Knapp, Ole	6-13-59-82-86-87-88-89
Kolstad, Walter	45
Kristiansen, Rune	66
Langbråten, Arnold	68
Lindrupsen, Olav	69
Lund, Leif	79
Myhre, Lars Anders	63
Oen, Erling	82
Røberg, Hanna	72
Sande, Leif	53-88
Stene, John	43
Støylen, Olav	48
Thoresen, Finn Erik	68
Worum, Sverre	68

Landsorganisasjonen i Norge

holdt *ekstraordinært representantskapsmøte* mandag 25. april 1988 i Folkets Hus' store sal i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 11.00 av LOs leder, *Leif Haraldseth*, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapets medlemmer og innbudte gjester vel møtt.

Ingen av representantene hadde merknader til innkallingen til møtet, og *Leif Haraldseth* erklærte møtet for lovlig satt.

Leif Haraldseth refererte følgende forslag fra Sekretariatet til

SAKLISTE

1. Suppleringsvalg – Sekretariatet
2. Tariffrevisjonen 1988

VEDTAK: Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent.

Følgende **FORRETNINGSORDEN** ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LOs presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.

5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og siste møte ved dets avslutning.

Leif Haraldseth foreslo Ole Knapp som dirigent for møtet.

Dette ble enstemmig godkjent.

LOs nestleder, *Ole Knapp*, overtok deretter som dirigent.

Saklistas punkt 1:

Suppleringsvalg til Sekretariatet

Dirigenten refererte følgende innstilling fra Sekretariatet:

«Sekretariatet innstiller overfor Representantskapet på at *Jan Werner Hansen*, Norsk Tjenestemannslag, velges som sekretariatsmedlem nr. 10.»

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Saklistas punkt 2:

Tariffrevisjonen 1988

Dirigenten ga ordet til LOs leder, *Leif Haraldseth*, som holdt følgende innledningsforedrag om gjennomføringen av tariffoppgjøret 1988:

– Vi har noen begivenhetsrike uker bak oss. Det er faktisk ikke stort mer enn 2 måneder siden Representantskapet vedtok retningslinjene for vårens tariffoppgjør. I dag kan Sekretariatet legge fram anbefalte tarifforslag både for privat og offentlig sektor. Jeg er spesielt glad for at vi denne gang nådde fram til anbefalte forslag etter direkte forhandlinger mellom partene uten Riksmeklingsmannens mellomkomst. Det gjaldt i forhandlingene mellom LO og N.A.F. og det gjaldt i statsoppgjøret. I kommunesektoren måtte riktignok Riksmeklingsmannen inn i bildet, men her kom vi til slutt fram til et resultat som fikk enstemmig tilslutning i LOs forhandlingssammenslutning for kommunesektoren.

Hovedhensikten med dette innlegget er å få belyst sammenhengen mellom Representantskapets vedtak i februar og resultatet av forhandlingene.

Både i Representantskapets drøftinger i februar og i diskusjonen

etter at forhandlingsresultatet forelå, har begrensningen i lønnsveksten på 5% vært et viktig punkt. Jeg minner om den omfattende debatten vi hadde på representantskapsmøtet på dette punkt. Under avsnittet om «prisstigning og lønnsvekst» heter det bl.a. i vårt februarvedtak:

«For å trygge arbeidsplassene, redusere prisstigningen og forbedre konkurranseevnen, er det LOs oppfatning at inntektsutviklingen for alle grupper må stå i forhold til verdiskapningen i samfunnet. Etter en selvstendig vurdering av den økonomiske situasjon mener derfor LO at det er samfunnsmessig nødvendig å begrense lønnsveksten fra 1987 til 1988 til 5%, og slik at de lavtlønte prioriteres. På dette grunnlag er LO villig til å klarlegge forutsetningene for lokale forhandlinger i bedrifter og avtaleområder. Slike begrensninger må gjennomføres på en slik måte at målbar produktivitetsvekst i arbeids- og næringslivet ikke undergraves.»

Det var videre Representantskapets forutsetning at en slik begrensning i LO-medlemmenes lønnsutvikling måtte få som konsekvens at alle grupper innordnet seg de samme rammer. For øvrig knyttet Representantskapet følgende hovedmål til sitt vedtak:

- De lavtlønte måtte prioriteres. Det var derfor en uttrykkelig forutsetning at bestående garantiordninger skulle videreføres. I tillegg måtte det gis særskilte lønnstillegg til grupper med lavt lønnsnivå og som hadde blitt hengende etter i lønnsutviklingen.
- Lavere rente på førstegangsetablerendes lån til boliger av vanlig størrelse og standard.
- En pensjonsreform som gjorde det mulig for yrkesaktive eldre arbeidstakere å forlate arbeidslivet i verdige former.
- Prisstigningen måtte begrenses til 5% fra 15. desember 1987 til 15. desember 1988. Blir prisstigningen sterkere måtte det gis rett til forhandlinger om kompensasjon for dette.

Ut fra disse hovedmål og forutsetninger var det Representantskapet kunne akseptere at LO gikk inn i drøftinger om et samordnet oppgjør basert på et forpliktende inntektspolitisk samarbeid. Dersom vi ikke fikk gjennomslag for et oppgjør etter disse linjer, åpnet representantskapsvedtaket for forbundsvisse forhandlinger.

Det var enighet både i Sekretariatet og i forhandlingsdelegasjonen om at vi måtte få en avklaring av myndighetenes medvirkning i

oppgjøret i tråd med Representantskapets forutsetninger, før vi kunne gå inn i reelle forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening. Dette var bakgrunnen for det brev vi fikk fra Regjeringen i forkant av forhandlingene.

Fra Regjeringens side ble det signalisert vilje til både å gjøre noe med boligrenten og bidra til en pensjonsreform. Begge deler krevde imidlertid økonomiske uttelling. I den vanskelige økonomiske situasjon var det derfor en avgjørende forutsetning fra Regjeringens side at vi kunne gi sikre garantier for en begrensning i lønnsveksten til 5%. Det måtte altså bli vårt bidrag til et slikt forpliktende inntektspolitisk samarbeid. Det ble snart klart for oss at en forpliktende garanti ikke ville være mulig uten at vi var villig til også å gripe inn i den lokale forhandlingsretten.

Lønnsstatistikken viste et overheng i lønnsutviklingen fra 1987 på 3,4 %. Garantiordningen krevde sitt. Derneft skulle det gis særskilte lønnstillegg til grupper med lav lønn og som hadde blitt hengende etter i lønnsutviklingen. Med et generelt tillegg på 1 krone pr. time, som bidro til årslønnsveksten fra 1987 til 1988 med 1%, ble rammen på 5% dermed fylt opp. Skulle vår egen forutsetning om 5% lønnsvekst fra 1987 til 1988 bli effektiv, var det dessverre ingen vei utenom en situasjonsbestemt begrensning i retten til lokale forhandlinger. Uten en slik begrensning kunne vi se langt etter lavere boligrente og pensjonsreform.

Avgjørelsen var selvfølgelig ikke enkel. Selv om et inngrep var situasjonsbestemt, visste vi at avgjørelsen ville møte reaksjoner. Flertallet kom likevel fram til at beslutningen var nødvendig. Og dessuten mente vi at Representantskapets vedtak også gav oss hjemmel for et slikt inngrep. Både de samfunnsmessige hensyn, og muligheten for å få gjennomslag for sentrale deler i Representantskapets vedtak, veide jo selvsagt også tungt i flertallets vurdering.

En sentral problemstilling i diskusjonen etter at forhandlingsresultatet forelå, har vært hvorvidt inngrepet i de lokale forhandlingene strekker seg utover første avtaleår eller ikke. Her har det både vært vist til formuleringer i Regjeringens brev og dels til reguleringsbestemmelsen for annet avtaleår. Begge deler er lagt ut på bordene foran dere.

Uklarheter på dette punkt har vi senere fått ryddet opp i, og det foreligger en betenkning fra LOs juridiske avdeling.

Begrensningen i retten til lokale forhandlinger for LOs medlem-

mer i første avtaleår, er altså en direkte følge av avtalen mellom LO og N.A.F. Når Regjeringen foreslo, og Stortinget nå har vedtatt, en midlertidig lov om inntekts- og utbytteregulering, medfører ikke denne loven noen ytterligere begrensning i vår handlefrihet ut over hva vi selv har pålagt oss gjennom protokollen med Norsk Arbeidsgiverforening. Lovvedtaket er imidlertid avgjørende for en annen sentral forutsetning i Representantskapets retningslinjer for oppgjøret. Den tilfredstiller nemlig vårt krav om at begrensningene også får konsekvenser for uorganiserte og frie yrkesgrupper. Uten en slik inntektsreguleringslov ville det etter min oppfatning ikke vært mulig å akseptere de tidsbestemte begrensninger i LO-forbundenes avtaleverk. Trass i gjentatte oppfordringer har vi ikke registrert noe bedre forslag til effektive tiltak overfor uorganiserte, enn den lov om inntekts- og utbytteregulering som Stortinget nå har vedtatt.

På denne bakgrunn er det med undring vi har fulgt debatten i Stortinget om inntektsreguleringsloven. Høyre og Kristelig Folkeparti fant fram til såkalte mellomstandpunkter. De ville ha revet bort grunnlaget for de forhandlingsresultater som foreligger i privat og offentlig sektor. Disse partienes holdninger har vært bestemt av taktiske hensyn med sikte på å oppnå politiske fordeler. Eneste årsak til at de kunne innta disse standpunktene var vissheten om at andre hadde ryddet grunnen for et nødvendig flertall for loven. Slike holdninger kan bare beskrives som feige og lite ansvarlige.

Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti gikk mot hele loven.

De fagorganiserte bør imidlertid studere Fremskrittspartiets holdning nærmere. FrP har gått kraftig mot loven. Hagen hevder at loven fremmer utviklingen henimot den korporative stat, og han har vist til at loven har trekk fra Mussolinis fascistregime. LO, N.A.F. og Stortinget fremholdes som en allianse på linje med Mussolinis Korporasjonsråd fra 1934.

Gjennom årene har vi lært at det er ingen grenser for hva Hagen kan prestere å si. Hagens holdninger til fagbevegelsen skulle være velkjent. Vi har neppe noe godt å vente oss fra den kanten. FrP ønsker den sterkestes rett på arbeidsmarkedet, og vil rive vekk grunnlaget for en samlande og ansvarlig fagbevegelse. Det er derfor stor grunn til uro at det parti han leder nå har oppnådd over 20% på en opinionsmåling.

Jeg håpet lenge at SV skulle komme ut med et standpunkt til

forsvar for de fagorganisertes interesser. Det var grunn for et slikt håp etter at partiets finanspolitiske talsmann argumenterte godt og saklig for et slikt syn tidlig i sakens utvikling. Vi må dessverre beklage at hans argumenter ikke er blitt fulgt opp av SV som parti. Vi kan selvfølgelig alle være enig med SV i ønskeligheten av at tiltakene mot spekulasjonsøkonomien hadde vært sterkere. Men med SVs standpunkt hadde vi ikke fått noen lov, og konsekvensen ville vært at uorganiserte ved denne korsvei hadde fått en prioritert stilling i forhold til organiserte arbeidstakere. For SV må denne realiteten være ubehagelig.

Lovens flertall ble altså sikret av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Disse partiene viste samfunnsansvar, og lojalitet overfor våre ønsker. Det er mitt håp at riktig mange gjennomskuer det dobbeltspillet som ble ført av de andre partiene i Stortinget i denne saken.

Det er all grunn til å understreke betydningen av den løsning vi fikk i pensjonsreformen. I løpet av en 2 års periode vil yrkesaktive få rett til å gå av ved 65 år med et pensjonsnivå svarende til nivået i Folketrygden fra 67 år. I Statsministerens brev heter det videre at Regjeringen er innstilt på å drøfte former for deltidspensjon som en del av denne ordningen. Her ligger det en åpning for at vi kan få gjennomslag for større deler av LOs handlingsprogram. Regjeringen har allerede bedt oss oppnevne representanter til et partsammensatt utvalg som skal se på den videre oppfølging av forslaget om avtalefestet førtidspensjon.

Den avtalefestede pensjonsreformen vil gjøre det enda mer fordelaktig å være fagorganisert. Det understreker også fagbevegelsens rolle som drivkraft i arbeidet for sosiale reformer. Det er nå all grunn til å oppfordre fagforeninger og klubber til å benytte reformen som et nytt viktig element i medlemsvervingen.

Det har oppstått en del diskusjon om iverksettelsen av 66-årsgrensen. Fortolkningen av dette er avklart med Norsk Arbeidsgiverforening. Medlemmer som fyller 66 år etter at avtalen er inngått 1. april, vil få ordningen fra 1.1.1989. Jeg tror også det skal bli mulig å få til fleksible ordninger.

Etter at Stortinget nå har gjort de nødvendige vedtak, vil noen titusener av LOs medlemmer også få beskjed om at renten på deres boliglån vil reduseres med 1%. Vi håper at denne rentereduksjonen også vil være en begynnelse på en generell rentereduksjon. Lavere lønnsvekst og redusert prisstigning vil bidra til det. Utviklingen etter forhandlingsresultatet bærer også bud om dette. Forholdene i

valutamarkedet har stabilisert seg og kronekursen er på vei oppover. Endelig synes renten i pengemarkedet også på tur nedover. Det er en forutsetning fra vår side at myndighetene følger utviklingen med aktsomme øyne og sikrer et lavere rentenivå så snart forholdene ligger til rette for dette.

Det er også all grunn til å slå fast at lavere rente vil ha langt sterkere og raskere effekt for LO-medlemmenes kjøpekraft enn sterkere lønnsvekst. Vi vet at en sterkere lønnsvekst vil stimulere prisstigningen. Ikke minst i fjor fikk vi demonstrert hvor vanskelig det er å få til økt kjøpekraft gjennom sterkere lønnsvekst. Samtidig vet vi at lavere renter vil dempe prisstigningen. Både direkte og indirekte vil dermed en generell rentereduksjon forbedre LO-medlemmenes kjøpekraft.

Et høyt rentenivå er videre en stimulans til spekulasjonsøkonomien, dvs. de kortsiktige finansplasseringer. Hvor farlig det er å stimulere disse kreftene, så vi ved børskrakket i fjor høst.

I LO har vi lenge vært opptatt av de ulike sider ved den omseggrpende spekulasjonsøkonomien. Vi håper at avtalen skal bidra til lavere renter, og således bringe utviklingen inn i et bedre spor. Dessuten har vi hatt et eget utvalg i arbeid som har vurdert ulike sider ved spekulasjonsøkonomien og behovet for praktiske tiltak. Mange sier at vi må gjøre noe med spekulasjonsøkonomien, men få sier hvordan.

Utvalgets innstilling foreligger nå, og vil gi grunnlag for en bred debatt i forbundene. Videre er det våre planer at dette skal bli et hovedtema på neste representantskapsmøte senere i år.

La meg også få si noen ord om den senere tids forsterking av prisstigningen. Den sterke prisstigningen fra februar til mars var både skuffende og bekymringsfull, og helt ute av takt med de prisforutsetninger som ligger til grunn for det inntektspolitiske opplegget. Sekretariatet behandlet situasjonen på første møte etter at marsindeksen forelå og uttalte bl.a.: «LO vil igjen understreke myndighetenes hovedansvar for tiltak mot prisstigningen. LO forutsetter at Regjeringen gjennomgår situasjonen og treffer de tiltak som er nødvendig for å bringe prisstigningen i samsvar med det inntektspolitiske opplegget. Tiltakenes form og innhold er myndighetenes ansvar.»

Denne uttalelsen understreker myndighetenes ansvar. Det er vår oppfatning at ikke minst samfunnsøkonomien ville være best tjent med at det nå ble truffet effektive pristiltak. Dersom prisstigningen kommer ut av takt, er LOs holdning helt klar. Da vil vi sette alt

inn i forhandlingene neste vår og sikre medlemmene kompensasjon for den sterkere prisstigningen.

Det har i Sekretariatet vært ulike oppfatninger om selve forhandlingsresultatet. Det er likevel et klart flertall i Sekretariatet som mener at forhandlingsresultatet samsvarer med Representantskapets retningslinjer for oppgjøret. Derfor kunne Sekretariatet anbefale forhandlingsresultatet.

Oppgjørene i den offentlige sektor tar utgangspunkt i den krona som er gitt i generelt tillegg i privat sektor. Dessuten sikrer oppgjørene i offentlig sektor en pensjonsreform tilpasset de pensjonsordninger som gjelder for de offentlige ansatte. Som i privat sektor er det dessuten sikret en lavlønnsprofil over de offentlige oppgjørene tilpasset de lønssystemer som gjelder der. I tillegg har vi oppnådd lengre svangerskapspermisjon og bedre låneordninger. Det er med bakgrunn i disse forhold at Sekretariatet også kan anbefale oppgjørene i offentlig sektor.

La meg rent summarisk gjøre et sammendrag av krav og forhandlingsresultat:

Vi krevde en lavere og mer fleksibel pensjonsalder.

Vi oppnådde AFP – merk dere denne forkortelsen som står for AVTALEFESTET PENSJON. 66 år fra 1. januar 1989. 65 år fra 1. januar 1990. Rimelige løsninger også for deltidsansatte. Vi fikk en bevegelse i pensjonssaken, i tråd med Representantskapets vedtak.

Vi krevde lavere rente på boliglån.

Vi oppnådde 1 prosent rentenedgang på boliglån for store grupper. Vi har forhåpentligvis fått bevegelse på rentenivået – og nå nedover.

Vi krevde at skjevheter i lønnsutviklingen i 1987 skulle rettes opp.

Vi oppnådde at en del grupper fikk ekstra tillegg fra 75 øre til 2,50 utover det generelle tillegget. Det gir resultatet en sosial profil.

Vi krevde en prisgaranti på 5 prosent.

Vi oppnådde en avtale som gir rett til å forhandle om kompensasjon dersom prisene stiger mer enn 5 prosent.

Vi krevde at lavlønnsgarantien – det vil si 85 prosent regelen og tilsvarende ordninger skulle opprettholdes.

Vi oppnådde uten protester fra arbeidsgiverne at det som de brukte som hovedargument for lock-outen i 1986 ble blankt god-

tatt. Lavlønnsgarantien er kommet for å bli. Dessuten et likt tillegg på 1,- krone som skal gjelde alle.

Vi krevde at alle grupper skulle underlegges de samme forutsetninger.

Vi oppnådde at arbeidsgiverne aksepterte at avtalen med LO skulle legges til grunn for hele arbeidsmarkedet. Vi har fått loven om inntektsregulering. LO har oppnådd at *alle* må ta ansvar for å rette opp landets økonomi – ikke bare LO-organiserte.

Resultatet av årets tariffoppgjør samstemmer godt med de krav som denne forsamling vedtok 16. februar i år.

Ved hovedoppgjør er det hovedregelen at tarifforslag sendes ut til uravstemning blant medlemmene. Det er likevel grunn til å understreke at LOs vedtekter ikke er til hinder for at et forslag blir endelig avgjort i LOs egne organer, jmfør § 15 nr. 1 hvor det heter: «Tarifforslag skal som regel legges fram for de medlemmer interesselvisten gjelder».

Dersom de foreliggende tarifforslag skulle bli forkastet, vil lovens begrensninger gjelde fullt ut for LOs medlemmer. Vi står derfor i den helt spesielle situasjon at forbedringer i de foreliggende tarifforslag *ikke* vil kunne gjennomføres. Medlemmene har derfor ingen reell mulighet til å kunne påvirke tariffoppgjørene gjennom en avstemning. Sekretariatet innstiller derfor enstemmig overfor Representantskapet at forslagene *ikke* sendes ut til uravstemning.

– Med dette som grunnlag vil jeg anbefale at Representantskapet vedtar Sekretariatets innstilling om å godkjenne tarifforslagene i privat og offentlig sektor. Innstillingen på dette punktet ble vedtatt av Sekretariatet mot 2 stemmer.

Jeg går ut fra at de representanter som stemte imot flertallsinnstillingen i Sekretariatet vil argumentere for dette selv.

På vegne av Sekretariatets flertall tar jeg herved opp Sekretariatets innstilling, som jeg håper vil oppnå et størst mulig flertall, sa Leif Haraldseth til slutt i sitt innledningsforedrag.

Dirigenten takket LO-formannen for orienteringen, og refererte Sekretariatets innstilling til Tariffrevisjonen 1988:

I

«Tariffrevisjonen 1988 er gjennomført som et samordnet oppgjør

basert på et forpliktende inntektspolitisk samarbeid med myndighetene.

Det foreligger anbefalte forslag for LO/N.A.F.-området, for statssektoren og for den kommunale sektor. Forslaget for N.A.F.-området er anbefalt av forhandlingsutvalget og Sekretariatet. Forslaget i statlig sektor er anbefalt av Statstjenestemannskartellens styre, og forslaget i kommunal sektor er anbefalt av LO's forhandlingssammenslutning i denne sektor.

Det normale er at tarifforslag sendes ut til uravstemning blant medlemmene. LO's vedtekter er imidlertid ikke til hinder for at et forslag blir endelig avgjort i LO's egne organer, jfr. § 15 nr. 1 hvor det heter at «Tarifforslag skal *som regel* legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder».

Stortinget har den 18. april vedtatt Lov om innteksregulering. Loven gir unntak for LO/N.A.F.-forslaget og forslaget i statssektoren. Forbruker- og administrasjonsdepartementet har varslet godkjenning av det foreliggende forslag i den kommunale sektor etter en sammenliknende vurdering med statsoppgjøret.

Dersom de foreliggende tarifforslag forkastes vil lovens begrensninger gjelde fullt ut for LO's medlemmer. Vi står dermed i den helt spesielle situasjon at forbedringer i de foreliggende tarifforslag ikke vil kunne gjennomføres.

II

Etter at Sekretariatet i møtet 24. februar d.å. godkjente Statsministerens brev av samme dato som grunnlag for forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening, og Sekretariatet anbefalte forhandlingsprotokollen LO/N.A.F. av 28. februar, konstaterer Representantskapet at den vedtatte lov om innteksregulering eliminerer mulighetene for reelle standpunkt til de foreliggende anbefalte forslag gjennom uravstemning.

På dette grunnlag godkjenner Representantskapet de foreliggende anbefalte tarifforslag i privat og offentlig sektor.

Vedlegg:

1. Representantskapets uttalelse av 16.2.88 om tariffrevisjonen 1988.
2. Statsministerens brev av 24.2.88 til LO og N.A.F.
3. Tarifforslaget LO/N.A.F.
4. Tarifforslaget for statssektoren.
5. Tarifforslaget for den kommunale sektor.

Representantskapet i LO vedtok tirsdag 16. februar følgende Retningslinjer for tariffrevisjonen 1988.

Den økonomiske situasjon

Norsk økonomi preges av store ubalanser. Meldinger fra næringslivet om enkelte gode regnskapsresultater betyr ikke at alle problemer er over. Riktignok er det gjort betydelige framskritt, men fortsatt er mye ugjort.

Underskuddet i utenriksøkonomien er større enn det som er mulig å leve med på lengre sikt. Den innenlandske prisstigningen er for høy og undergraver den fulle sysselsetting. Sterk prisstigning har også negative konsekvenser for fagbevegelsens bestrebelser for å sikre en rettferdig inntekts- og formuesfordeling.

Det er et hovedmål for LO å sikre vår høye sosiale og økonomiske standard. Den fulle sysselsetting er det avgjørende forsvarsverk mot økonomiske og sosiale forskjeller. LO vil derfor sette all kraft inn i arbeidet for å skjerme lønnstakere under nødvendige omstillinger i samfunns- og arbeidsliv. Vi vil ikke akseptere en utvikling hvor økende arbeidsløshet benyttes som element i bestrebelsene for å sikre bedre balanse i norsk økonomi, det være seg lavere pris- og kostnadsvekst eller balanse i utenriksøkonomien.

LO vil heller ikke akseptere tiltak som undergraver velferdssamfunnet. Sosialt og fordelingsmessig er det nødvendig med en videreutvikling av offentlig sektor. En sterk offentlig sektor er også avgjørende for utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv.

Selv om situasjonen i norsk økonomi på de fleste områder er langt gunstigere enn i andre industriland, bør vi ikke undervurdere alvoret i situasjonen. Mer enn de fleste andre land er utviklingen i norsk økonomi – produksjon og sysselsetting – avhengig av utviklingen i internasjonal økonomi. Det er grunn til å frykte at uroen i internasjonale finansmarkeder kan føre til svakere vekst i verdenshandelen og en enda hardere internasjonal konkurranse. En slik utvikling vil gjøre arbeidet for å sikre alle arbeid og inntekt enda vanskeligere og forsterke de utfordringer som ligger foran oss.

LO krever at Regjeringen nå treffer konkrete og effektive politiske tiltak for å få bankene og kredittinstitusjonenes virksomhet i samsvar med den økonomiske politikk som tjener samfunnet som helhet og trygger fellesskapets interesser. Dette i motsetning til dagens situasjon som viser en forsterket spekulasjonsøkonomi. Regjeringen må nå videreføre LOs krav om en omlegging av dagens skattesystem med blant annet progressiv bruttobeskatning og deling av nærings- og personlig lønnsinntekt.

Hovedmål og forutsetninger

Den fulle sysselsetting og medlemmenes sosiale og økonomiske standard vil være overordnede hensyn for LO også ved dette tariffoppgjøret. Med dette som utgangspunkt vil LO legge følgende hovedmål og forutsetninger til grunn for tariffforhandlingene i 1988:

Lavere rente

Samfunnsmessig og sosialt medfører det høye rentenivået betydelige skadevirkninger. Som et første skritt i retning av et generelt lavere rentenivå må det som et ledd i oppgjøret gjennomføres en reduksjon i rentene for lån til boliger av vanlig størrelse og standard. Det må også gjennomføres forbedringer i studiefinansieringen som virker fordelingspolitisk rettferdig og stimulerer utdanning.

Myndighetene må dessuten utnytte den handlefrihet tariffoppgjøret gir og treffe tiltak som sikrer en generell rentereduksjon. Et generelt lavere rentenivå vil virke gunstig for prisstigningen og produktive investeringer. Dette er også avgjørende forutsetninger for et konkurransedyktig næringsliv.

Pensjonsreform

I LOs handlingsprogram for inneværende kongressperiode er det reist krav om en omfattende pensjonsreform med lavere og fleksibel pensjonsalder. De første skritt i en pensjonsreform må tas ved denne korsvei. Samfunnet må sikre at eldre arbeidstakere kan forlate arbeidslivet i verdige former. Ut fra den økonomiske situasjon vil en derfor prioritere de yrkesaktives rett til pensjon før oppnådd pensjonsalder i Folketrygden.

Prisstigning og lønnsvekst

En sterkere prisstigning enn forutsatt vil både undergrave LO-medlemmenes kjøpekraft og bestrebelsene for en lik fordeling av byrdene mellom ulike grupper. Det er derfor LOs forutsetning at stigningen i konsumprisindeksen fra 15. desember 1987 til 15. desember 1988 ikke skal overstige 5%. Dersom prisstigningen blir sterkere enn dette, vil LO kreve lønnstillegg for medlemmer i privat og offentlig sektor, som kompenserer den sterkere prisstigningen.

LO-medlemmene i offentlig sektor har forhandlet om lønnstillegg for 1987 i henhold til reguleringsbestemmelsen i sine avtaler. Innenfor LOs øvrige tariffområder må det som en del av hoved-

oppgjøret også gis rett til forhandlinger om lønnstillegg for grupper med et lavt lønnsnivå og som i 1987 er blitt hengende etter i lønnsutviklingen. For øvrig videreføres bestående garantiordninger.

For å trygge arbeidsplassene, redusere prisstigningen og forbedre konkurranseevnen er det LOs oppfatning at inntektsutviklingen for alle grupper må stå i forhold til verdiskapningen i samfunnet. Etter en selvstendig vurdering av den økonomiske situasjon mener derfor LO at det er samfunnsmessig nødvendig å begrense lønnsveksten fra 1987 til 1988 til 5% og slik at de lavtlønte prioriteres. På dette grunnlag er LO villig til å klarlegge forutsetningene for lokale forhandlinger i bedrifter og avtaleområder. Slike begrensninger må gjennomføres på en slik måte at målbar produktivitetsvekst i arbeids- og næringslivet ikke undergraves.

Andre grupper

For LO er det en hovedforutsetning at alle grupper innordner seg de samme rammer. Derfor vil LO kreve at arbeidsgivere i offentlig og privat sektor iverksetter tiltak som gir sikkerhet for at alle grupper innordner seg dette. Regjeringen må treffe effektive tiltak som sikrer at uorganiserte og frie yrkesgrupper innordner seg de samme begrensninger.

Næringslivet

Forholdene i næringslivet varierer. Det må gis sikkerhet for at LO-medlemmenes lavere lønnsvekst gjenspeiler seg i prisutviklingen på varer og tjenester fra skjermede næringer. For mange konkurranseutsatte bedrifter vil et slikt opplegg gi en nødvendig håndsrekning i kampen for å overleve. For andre bedrifter vil kostnadsveksten være langt under den reelle lønnsevnene. Denne fortjenesteøkning må ikke tilfalle eierne, men styrke bedriftene. Det må derfor gis sikkerhet for at økte driftsresultater går til å sikre bestående og utvikle nye arbeidsplasser. Blant annet må regulering av aksjeutbytte gi sikkerhet for dette.

Oppgjørsformen

Samordnet oppgjør

Det ligger store utfordringer foran oss. Hovedansvaret for å møte disse effektivt og framtidsrettet påligger våre politiske myndigheter. I vårt samfunnssystem har imidlertid også organisasjonene i

arbeids- og næringslivet et betydelig ansvar. Det er med dette utgangspunkt LOs representantskap har drøftet gjennomføringen av tariffoppgjøret 1988 for våre medlemmer i privat og offentlig sektor. Etter en helhetsvurdering kan Representantskapet tilrå at LO inngår i drøftinger om et samordnet oppgjør basert på et forpliktende inntektspolitisk samarbeid.

LOs representantskap knytter klare forutsetninger til et slikt vedtak. Disse forutsetningene er det redegjort for overfor. For Representantskapet er det avgjørende at forutsetningene nedfelles i forpliktende protokoller mellom myndighetene og hovedorganisasjonene i privat og offentlig sektor.

Forbundsvist oppgjør

Dersom LO ikke når fram med et slikt opplegg, herunder sine forutsetninger for et inntektspolitisk samarbeid, stilles det enkelte forbund fritt til å oppta forhandlinger med sin arbeidsgivermotpart for på fritt grunnlag å gjennomføre forhandlinger om forbedringer i lønns- og arbeidsvilkår.

Avtaleperiodens lengde

Avtaleperioden bør være to-årig»

Statsministerens

brev av 24. februar 1988 til
Landsorganisasjonen i Norge
Norsk Arbeidsgiverforening

OM INNTEKTSOPPGJØRET 1988

Det vises til møter i Kontaktutvalget og til møtet med LO og N.A.F. hos Statsministeren 23. februar 1988, der grunnlaget for et inntektspolitisk samarbeid er drøftet.

Regjeringens mål er

- å sikre sysselsettingen,
- dempe pris- og kostnadsveksten
- og legge forholdene til rette for et generelt lavere rentenivå.

Under forutsetning av en lønnsvekst som ikke overstiger 5 prosent fra 1987 til 1988, regner Regjeringen med at prisstigningen fra desember 1987 til desember 1988 kan komme ned på om lag 5 prosent. Regjeringen vil for sin del både i vurderingen av økonomisk-

politiske tiltak og i forhandlingene med andre organisasjoner legge avgjørende vekt på at prisstigningen ikke skal overstige dette.

Hvis organisasjonene inngår avtale om effektive tiltak for at lønnsveksten i 1988 ikke skal overstige 5 prosent og som for 1989 sikter mot lavere prisstigning og en kostnadsvekst som ikke er høyere enn hos våre handelspartnere, vil Regjeringen iverksette tiltak eller fremme forslag for Stortinget om:

a) Rente- og boligtiltak som omfatter:

- Økning av Husbankens rammer til etableringslån, utleieboliger og den nye Husbank II-ordningen, og økte rammer for Postsparebankens ungdomslån
- Nedsettelse av topprenten i Husbanken med 1 prosentenhet for boliger som har fått innvilget lån etter 1980.
- Avtale med kredittforetakene om førstehjemslån og lån for nye boliger av nøktern standard, samt økte rammer for slike lån.
- En prosentenhet lavere rente for lån i forretnings- og sparebanker til boliger med nøktern standard som anskaffes eller er anskaffet i løpet av siste fem år.

Det er utredet en ordning med aldersbegrensning til 35 år. Men Regjeringen er som alternativ innstilt på å imøtekomme ønsket om at ordningen kan gjelde førstegangsetablering generelt.

b) En pensjonsreform med disse hovedtrekkene:

- En ordning hvor yrkesaktive som fyller 66 år etter eget ønske kan gå av med pensjon fra 1. januar 1989 og en videre senkning til 65 år fra 1. januar 1990. Ordningen gjennomføres som ledd i en avtale.
- Som yrkesaktiv regnes yrkesutøvere som har hatt 10 års poengopptjening i Folketrygden etter fylte 50 år og med pensjonsgivende inntekt på minst 2 G i gjennomsnitt for de 10 beste årene.
- Ved en avtalebasert ordning kan pensjonsnivået svare til arbeidstakerens alderspensjon i Folketrygden ved 67 år. Ordningen forutsettes heller ikke å påvirke pensjonsnivået etter fylte 67 år. Statsansatte som går av med pensjon får tilsvarende rettigheter innenfor Statens Pensjonskasse. Regjeringen er videre innstilt på å drøfte former for deltidspensjon som en del av denne ordningen.
- Yrkesaktive som pensjoneres etter disse regler, vil ikke ved skatteklikningen få særfradrag for alder, men Regjeringen er innstilt

på å foreslå regelendringer slik at reglene om særfradrag for liten skatteevne blir anvendt.

- Utgiftene til pensjonsreformen skal sees i sammenheng med rammen for inntektsoppgjørene. Etter nærmere drøftinger fordeles utgiftene mellom det offentlige og arbeidsgiverne. Bidraget fra arbeidsgiverne kan eksempelvis ta form av fellesordninger mellom arbeidsgiverne og tilskudd til pensjonsordningen fra de berørte arbeidsgivere.
- Den detaljerte utforming av ordningen drøftes med partene.

Regjeringen er dessuten innstilt på å fremme forslag om en ytterligere utvidelse av svangerskapspermisjonen i budsjettet for 1989.

Med hilsen

Gro Harlem Brundtland

PROTOKOLL

fra forhandlingsmøter den 24., 25., 26., 27. og 28. februar 1988 vedrørende inntektsoppgjøret 1988 mellom Landsorganisasjon i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening.

INNTAKTSPOLITISK MÅLSETTING

For å redusere pris- og kostnadsveksten, forbedre konkurranseevnen og derved trygge arbeidsplassene, er det partenes oppfatning at det er samfunnsmessig nødvendig å begrense lønnsveksten fra 1987 til 1988 til 5%.

Partene er enige om at den omforente ramme på 5% ikke gir rom for lokale forhandlinger om lønnstillegg. Det vil således ikke være anledning til å avholde lokale forhandlinger eller drøftelser i 1. avtaleår om lønn og arbeidsvilkår med økonomiske konsekvenser for den enkelte arbeidstager.

Partene er enige om at disse begrensninger på den lokale forhandlingsretten i 1. avtaleår har vært nødvendig for å sikre lavere lønnsvekst og dermed gi grunnlag for å forbedre bedriftenes konkurranseevne.

Det er partenes siktemål også for 1989 å bidra til en lavere prisstigning og kostnadsvekst. Partene vil bygge på erfaringene fra det 1. avtaleår, herunder hvordan man skal forholde seg til lokal forhandlingsrett. For øvrig viser partene til Statsministerens brev av 24.2.1988.

MERKNAD:

Partene er enige om at fortjeneste på akkord, bonus-, premieordninger m.v. for den enkelte eller gruppe av arbeidstagere kan øke som følge av arbeidstagernes innsats. Grunnlaget for slike lønnsystemer kan dog ikke forandres slik at den enkeltes fortjeneste øker med uforandret arbeidsinnsats.

1. VARIGHET

Partene er enige om at samtlige avtaler mellom LO og N.A.F. som har utløp til og med 31.12.1988 fornyes med de endringer og tilføyelser som følger av denne protokoll, i 2 år fra deres respektive utløpsdato og videre ett år om gangen dersom den ikke av en av partene blir sagt opp skriftlig med 2 – to – måneders varsel.

Vedrørende eventuelle forbundsvisе forhandlinger om tekniske bestemmelser vises til pkt. 6.

2. GENERELT TILLEGG

Med virkning fra 1. april 1988 gis et generelt tillegg på kr. 1,- pr. time for voksne arbeidstagere, basert på 37,5 t. pr. uke. For lærlinger og unge arbeidere skal det generelle tillegget være to tredjedeler av tillegget for voksne arbeidere.

3. LAVLØNNSORDNING

3.1 Garantitillegg (85%-ordningen og tilsvarende ordninger.)

3.1.1. De tarifferte lavlønnsгарantier (85%-ordningen og tilsvarende ordninger) videreføres etter gjeldende regler for de aktuelle tariffområder.

3.1.2. Følgende ordning gjelder for Standardoverenskomsten med Handel og Kontor:

Ved mellomoppgjøret 1. april 1989 vil partene forhandle om satsene i garantilønnsregulativet. En opprettholdelse av den relative differanse mellom garantilønnsatsene pr. 1/4-88 og den faktiske gjennomsnittslønn for identiske kontorfunksjonærer pr. 1/9-87 skal være retningsgivende for den eventuelle regulering av satsene.

3.1.3. Følgende ordning gjelder for Riksavtalen og Funksjonæravtalen for Hotell og Restauranter:

Individuelle lønninger og minstelønnsatser «Hotell- og Restaurantarbeid I» heves med kr. 1,- pr. time.

Minstelønnsatser Funksjonæravtalen og minstelønnsatser kokker med – og uten fagbrev heves med kr. 1,- pr. time.

For «Hotell og Restaurantarbeid II», unge arbeidere og lærlinger følges samme system som for andre bransjer.

Ovennevnte tillegg gis med virkning fra 01.04.1988.

3.2. Spesielle overenskomstområder.

Timelønnssatsene i rutebiloverenskomsten i Oslo for sjåfører, og rutebiloverenskomsten utenfor Oslo økes med kr. 2,50 pr. time. Uke- og månedslønnssatser omregnes i henhold til protokoll av 10. juni 1987.

Arbeidstagere som avlønnes i henhold til gjeldende overenskomst for teglverk gis et tillegg på kr. 1,50 pr. time.

Arbeidstagere som avlønnes i henhold til gjeldende overenskomst for gummivarefabrikker, flatbrødfabrikker, slipeskivefabrikker, private elektrisitetsverk, Hafslund og Saudefaldene/Tyssefaldene og Fellesoverenskomsten EAF, samt brakkebetjeningen under sten-, jord- og sementoverenskomsten og overenskomsten for private anlegg, gis et tillegg på kr. 0,75 pr. time.

Ovennevnte tillegg gis med virkning fra 01.04.1988.

4. INNREGNING AV TILLEGG.

Alle minstelønnssatser, normallønnssatser og personlige lønninger forhøyes med de i pkt. 2 og eventuelt pkt. 3 nevnte tillegg.

Akkordtariffer, faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste, reguleres slik at den samlede fortjeneste stiger overensstemmende med de i pkt. 2 og eventuelt pkt. 3 nevnte tillegg.

Inntil enighet om regulering av akkorder m.v. er oppnådd, betales tilleggene pr. arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tilleggene skal holdes utenfor akkorder m.v. og betales pr. arbeidet time.

5. AVTALEFESTET PENSJON (AFP).

A. Den økonomiske situasjon tillater ikke en alminnelig nedsettelse av pensjonsalderen. Partene mener imidlertid det er nødvendig med et verdig alternativ til de ordninger som i dag praktiseres. Partene er derfor blitt enige om å etablere en avtalefestet pensjon med rett for yrkesaktive omfattet av avtalen til å fratre ved fylte 66 år fra 1/1 1989 og ved fylte 65 år fra 1/1 1990.

B. Vilkår for å komme inn under ordningen:

1. Arbeidstageren må ha fylt 66 år etter 1/1 1989, even-

tuelt 65 år etter 1/1 1990, og ha minst 10 års poengopptjening i Folketrygden etter fylte 50 år.

2. Pensjonsgivende inntekt i de 10 beste opptjeningsår etter 1. januar 1967 må være minst 2 G i gjennomsnitt for de samme år.

C. Pensjonsnivåer.

1. Arbeidstager som benytter seg av ordningen skal være sikret et beløp som minst tilsvare Folketrygdens minstepensjon.

2. Tilleggspensjonen beregnes som om arbeidstageren var fratrådt ved fylte 67 år og var enslig. Regjeringen har imidlertid meddelt partene at arbeidstagere som forsørger hjemmeværende ektefelle som har fylt 60 år og som ikke oppbærer egen pensjon, ytes et ektefelletillegg svarende til 0.5 G som betales av ordningen.

3. Partene forutsetter at arbeidstagerens alderspensjon ved fylte 67 år ikke blir redusert på grunn av manglende opptjeningstid som følge av den avtalebaserte pensjonsordning. Partene forutsetter således at arbeidstagere som benytter seg av ordningen vil få like mye utbetalt fra Folketrygden ved fylte 67 år som om arbeidstageren hadde fortsatt i stillingen til dette tidspunkt.

D. Partene er innforstått med at arbeidstagere som pensjoneres etter disse regler ikke vil få særfradrag for alder ved skatteligningen, men forutsetter at Regjeringen foreslår regelendringer, slik at særfradrag for liten skatteevne blir anvendt.

Partene forutsetter dessuten at arbeidstageren som benytter seg av ordningen fritas for innbetaling av pensjonsandelen av medlemsavgiften til Folketrygden (6.7% for 1988).

E. Partene er innstilt på å drøfte med Regjeringen hensiktsmessige former for deltidspensjon som en del av denne ordningen.

F. Ordningen finansieres på følgende måte:

1. Utgiftene fordeles mellom det offentlige og arbeidsgiverne.

2. Arbeidsgivernes andel finansieres ved:

a) En fellesavgift som i 1988 vil utgjøre 1,2 pro mille av samlet lønnssum i N.A.F.-bedriftene. Utslaget på rammen er imidlertid beregnet til 0,6 pro mille.

b) En egenandel for hver bedrift knyttet til hver per-

son som benytter seg av ordningen. Egenandelen skal utgjøre 10% av den enkeltes årlige pensjon.

3. Partene er kjent med at dersom det skal betales arbeidsgiveravgift på arbeidsgivers andel av utgiftene til ordningen, vil det offentliges andel bli 40% mens arbeidsgivers andel (fellesavgift og egenandel) blir 60%. I motsatt fall betaler det offentlige 1/3 og arbeidsgiverne 2/3.
- G. Arbeidstagerne som benytter seg av ordningen garanteres full utbetaling uavhengig av bedriftens betalingsevne.
- H. Partene forutsetter at Styret for sluttvederlagsordningen skal være styre for AFP.
- I. Foruten medlemsbedrifter i N.A.F., skal avtalen også kunne gjøres gjeldende for tilsvarende bedrifter utenfor N.A.F. som har tariffavtaler med forbund innenfor LO.
- J. Den avtalebaserte pensjonsavtalen skal gå inn som en del av hver enkelt tariffavtale mellom N.A.F. og forbund tilsluttet LO.
- K. Den detaljerte tekniske, administrative og finansielle utforming av ordningen, herunder forholdet til pensjonsordninger med særlige aldersbestemmelser, forutsettes drøftet i et eget utvalg, bestående av partene og det offentlige etter at tariffoppgjøret er gjennomført.

6. TEKNISKE BESTEMMELSER

LO og N.A.F. er enige om at det i tilknytning til tariffrevisjonen 1988 og der hvor overenskomstpartene er enige om det, gis adgang til en teknisk revisjon og modernisering av de ulike overenskomster. Det forutsettes at en slik teknisk revisjon ikke medfører økonomiske konsekvenser av noen art i tariffperioden. En slik gjennomgang skal være fullført innen 31. mars 1988.

7. REGULERINGSBESTEMMELSE FOR 2. AVTALEÅR.

- a) Før utløpet av 1. avtaleår – d.v.s. så snart statistikken for lønnsutviklingen for 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 – skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til

15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988, jfr. pkt. b) vedrørende partenes forutsetninger om lønns- og prisutvikling. Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i LOs Representantskap og N.A.F.s Centralstyre.

Hvis partene representert ved N.A.F.s Centralstyre og LOs Representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1989) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor og i pkt. c).

- b) Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5%.

Partene har videre lagt til grunn at den gjennomsnittlige lønnsvekst fra 1987 til 1988 innenfor LO-N.A.F.-området ikke overstiger de forutsatte 5%.

I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning utover de forutsatte 5%.

På tilsvarende måte skal det forhandles om en avkortning i oppgjøret for 2. avtaleår for en lønnsvekst utover de forutsatte 5%.

- c) Forøvrig henvises til den inntektspolitiske målsetting, jfr. side 1.

8. LIKHET FOR ANDRE GRUPPER/ORGANISASJONER.

Partene viser til LOs Representantskaps vedtak av 16.2.1988 og til N.A.F.s Centralstyrevedtak av 18.2.1988, som forutsetter at forhandlingsresultatet mellom LO og N.A.F. må legges til grunn i hele arbeidsmarkedet.

9. IKRAFTTREDEN

De nye avtalene trer i kraft fra sine respektive utløpstider. Tilleggene gjøres gjeldende fra de tidspunkter som følger av punkt 2 og punkt 3.

10. SVARFRIST

Svarfrist avtales mellom partene.

MERKNAD:

Det er LOs forutsetning at Stortinget treffer de vedtak

som er nødvendige i forhold til regjeringens forpliktelser i det inntektspolitiske samarbeid. LOs videre behandling av forslaget er avhengig av dette.

Protokolltilførsler

1. *N.A.F.s forhandlere* gjorde oppmerksom på at Norsk Arbeidsgiverforening har ført forhandlinger med Norges Industriforbund og Norges Håndverkerforbund med sikte på å etablere Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) med virkning fra 1. januar 1989. N.A.F.s plikter og rettigheter som part i tariffavtaler vil fra samme dato bli overført til NHO.

LOs forhandlere tok dette til etterretning.

2. *LOs forhandlere* gjorde oppmerksom på at 5 av LOs medlemsforbund – Bekledningsarbeiderforbundet, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Norsk Papirindustriarbeiderforbund og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund – fra 1. september 1988 går sammen i ett forbund. De nåværende 5 forbunds plikter og rettigheter som part i tariffavtaler vil fra samme dato bli overført til det sammensluttede forbund.

N.A.F.s forhandlere tok dette til etterretning.

Oslo, 28. februar 1988

Leif Haraldseth

Egil Myklebust

Vedlegg

TARIFFREVISJONEN 1988

Følgende deltok i et eller flere forhandlingsmøter i dagene 24., 25., 26., 27. og 28. februar 1988:

Fra Landsorganisasjonen i Norge:

Leif Haraldseth
Ole Knapp
Svein-Erik Oxholm
Liv Buck
Yngve Hågensen
Jan Kr. Balstad
Esther Kostøl

Evvy Buverud Pedersen
Roar Helgesen
Harald Øveraas
Finn Nilsen
Odd Isaksen
Gunnar Grimnes
Kjell Christoffersen
Kåre Hansen
Sidsel Bauck
Erling Oen
John Stene
Arthur Svensson
Einar Hysvær
Rolf Hauge
Henrik Aasarød
Walter Kolstad
Anton Solheim
Leif Sande
Nils Totland
Arne Grøttum
Juul Bjerke
Øistein Gulbrandsen
Bjørn Kolby
Kjell Samuelsen
Ingeborg Moen Borgerud
Per Brannsten
Erik Orskaug

Fra Norsk Arbeidsgiverforening

Egil Myklebust
Lars Chr. Berge
Olav Magnussen
Ragnar Halvorsen
Terje S. Backe
Bjørn Gullaksen
Ole Hovland
Leif E. Jensen
Tor Kaada
Kaspar Kielland
J. Johan Solheim
Rolf Thrane-Steen
Asbjørn Lien
Dagfinn Løvland

Gunnar Flaas
Tom H. Beck
Bjarne Thuv
Finn Ramstad
Arne Jacobsen
Olaf Gillesen
Vidar Lindefjeld
Lennart Hovland
Ole E. Paulsen
T. Rynning Nielsen
J. Skau-Jacobsen
Ivar Stavik
Joachim Rønneberg
Per H. Lorentzen
Wilh. A. Andersen
Kjell B. Einarsen
Halvor Ø. Vaage
Bernt A. Nakken
Per Jæger
Even Chr. Løchen
Tore Hetland

PROTOKOLL

År 1988 den 8. og 9. mars ble møte holdt i Forbruker- og administrasjonsdepartementet om inngåelse av ny hovedtariffavtale for tidsrommet fram til 30. april 1990.

Til stede på ett eller flere møter

Fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet:

N.R. Mugaas, E. Saastad, O. Haugen, J. Debes, B. Nestaas, K. Bjørnå, K. Reite, A. Botnen, B. Henriksen.

Fra Statstjenestemannskartetlet:

N. Totland, H. Øverby, A. Bauge, L. Thue, T. Lundberg, A. Nilssen, J.W. Hansen, G. Tønder, A. Øynes, A. Watnebryn, M. Røssel, P.Ø. Andersen, B. Tolg, T.M. Gustavsen, P. Overrein, G.L. Valla, S.Y. Madssen, R. Tevik.

Som observatør fra NKS: O. Roald.

Statens personaldirektør N. R. Mugaas ledet møtet.

Etter drøftelser ble partene enige om at hovedtariffavtalen mellom staten og Statstjenestemannskartetlet fornyes for tidsrommet

fram til 30. april 1990 med de endringer som er nevnt nedenfor og med de begrensninger som følger av lov om inntektsregulering av Når ikke spesiell virkningsdato er satt, gjøres endringen gjeldende fra 1.5.1988.

I GENERELLE TILLEGG

1. Bruttolønnssatsene på tabell A – Hovedlønnstabellen øker på samtlige lønnstrinn med kr 1 950 pr. år, med virkning fra 1. april 1988.

De nye lønnssatsene skal på vanlig måte danne innskudds- og pensjonsgrunlaget i Statens Pensjonskasse.

II LAVLØNNSORDNINGEN

Fra 1. april 1988 gjennomføres det endringer i lønnsstigene for de stillinger som er nevnt i vedlegg 1 – 3.

Fagarbeidere gis tillegg etter trinn 6 på lønnstabell B. Dette skal gjelde alle som etter fagarbeideravtalen og andre avtaler lønnes som fagarbeidere.

III AKKORDARBEID

For tjenestemann som arbeider på akkord reguleres lønnen slik at den stiger i samsvar med reguleringen under punktene I og II.

Inntil enighet om regulering av akkorder er oppnådd, beholdes tillegget pr. arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tilleggene skal holdes utenfor akkord og betales pr. arbeidet time.

IV REGULERINGSBESTEMMELSER – 2. AVTALEÅR

Før utløpet av 1. avtaleår – dvs. så snart statistikken for lønnsutviklingen i 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 – skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom staten og Statstjenestemannskartetlet om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til 15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988. De statstilsattes og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til arbeidslivet forøvrig.

Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5%.

I forbindelse med forhandlingene ca 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning ut over de forutsatte 5 %.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan Statstjenestemannskartellet si opp hovedtariffavtalen innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1989).

Statstjenestemannskartellets representantskap skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meglingsforslag.

FELLESBESTEMMELSER

§ 5

Ytelse ved dødsfall

Når en heltidstilsatt arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et engangsbeløp som fastsettes slik:

Under 51 år 5 G

51 år 4,75 G

52 år 4,5 G

53 år 4,25 G

54 år 4 G

55 år 3,75 G

56 år 3,5 G

57 år 3,25 G

58 år 3 G

59 år 2,75 G

Over 59 år 2,5 G

Etterlatte etter deltidsansatt arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke utbetales et forholdsmessig beløp – men likevel slik at minste utbetaling er 1 G. For arbeidstakere med 32 timers uke eller mer utbetales fullt beløp.

Merknad

Staten vil i tariffperioden vurdere de spørsmål som er reist av Statstjenestemannskartellet om endret utbetalingsform av ytelse ved dødsfall.

Det vil ikke lenger bli utbetalt feriegodtgjørelse av ytelsen.

§ 8

Ytelse ved yrkesskade

2. Rammes en arbeidstaker av en yrkesskade, skal arbeidsgiver bære utgiftene ved sykebehandling og helbredelse samt andre utgifter forårsaket av yrkesskaden i den utstrekning utgiftene ikke dekkes av det offentlige.

6. Hvis arbeidstakeren dør som følge av yrkesskaden, utbetales de etterlatte en engangserstatning tilsvarende 15 ganger folketrygdens grunnbeløp. Som etterlatte regnes ektefelle eller personer som for en vesentlig del ble forsørget av vedkommende. Beviselig og varig samboerforhold skal i denne sammenheng likestilles med ekteskap. Statens personaldirektorat fastsetter nærmere regler.

Ved yrkesskade som fører til ervervmessig uførhet på 100%, settes erstatningssummen til 15 G. Erstatningen reduseres tilsvarende hvis den ervervmessige uførhet er lavere.

Ved varig medisinsk invaliditet på minst 15% ytes i tillegg menerstatning på følgende måte:

15 – 29% medisinsk invaliditet 1 G

30 – 70% medisinsk invaliditet 2 G

Over 70% medisinsk invaliditet 3 G

Det totale erstatningsbeløp kan ikke overstige 15 G.

Ved beregningen legges grunnbeløpet for oppgjørstidspunktet til grunn.

Erstatning etter ovennevnte regler tilstås dersom skaden inntrådte eller sykdom ble konstatert etter 1.5.1988. Dersom skaden er inntrådt eller sykdommen konstatert på et tidligere tidspunkt følges da gjeldende tariffbestemmelser.

§ 10

Rettigheter ved fødsels- omsorgs- og velferdspremisjoner.

1. Svangerskap og fødsel gir arbeidstaker rett til tjenestefri med full lønn i 24 uker ved nedkomst etter 30. juni 1988 og 26 uker etter 31. desember 1988, dersom hun har minst 6 måneders forutgående sammenhengende tjeneste.

Retten til lønn under fødselspermisjon forlenges med 2 uker for hvert barn som fødes ut over ett ved samme fødsel. Tjenestefriheten skal legges til den tid det ytes kontantstønad (fødselspenger) etter lov om folketrygd § 3 – 21. Lønn gis fra det tidspunkt hun slutter i arbeidet. Dog høyest 12 uker før fødselen.

Dersom moren dør etter fødselen, men før hun har hatt tjenes-

tefri i 24 uker – 26 fra 1. januar 1989, gis faren, dersom han har 6 måneders forutgående sammenhengende tjeneste og har omsorg for barnet, fødselspermisjon med lønn for den resterende del av perioden, eventuelt med forlengelse som nevnt i 1. ledd, 2. punktum.

Siste ledd av punktet står som tidligere.

2. Gjennopptar moren arbeidet etter nedkomsten før hun har hatt permisjon i 24 uker – 26 uker fra 1. januar 1989, gis en annen, dersom vedkommende har omsorg for barnet og fyller vilkårene i nr. 1 om tjenestetid, tjenestefrihet med lønn for den resterende del av perioden, dog ikke ut over 14 uker, eventuelt med forlengelse som nevnt i nr. 1, 1. ledd, 2. punktum.

De to siste ledd av punktet står som tidligere.

10. Ved adopsjon av barn under 15 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 24 uker etter 30. juni 1988 og 26 uker etter 31. desember 1988. Permisjonen må være avsluttet senest 24 uker fra 1. juli 1988 og 26 uker fra 1. januar 1989 etter at omsorgen for barnet er overtatt. Retten til lønn under adopsjonspermisjon forlenges med 2 uker for hvert barn utover ett som adopteres samtidig. Det forutsettes at begge foreldrene arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Dersom arbeidstakeren etter adopsjon ikke kan ha omsorg for barnet på grunn av egen sykdom, eller barnet er innlagt i helseinstitusjon e.l., kan permisjon med lønn utsettes innen ett år etter at omsorgen for barnet ble overtatt, jf. folketrygdlovens § 3 – 21 A nr. 4, 2. og 4. ledd.

14. Gravid arbeidstaker med risikofylt arbeid og som ikke kan omplasseres i samsvar med lov og forskrift og derfor må slutte i arbeidet får fra 1. juli 1988 en utvidet rett til permisjon med lønn som svarer til perioden fra fratredeisen og fram til fødselen. Permitteringen skal ikke berøre de 24/26 uker disse kvinner har rett til som ordinær fødselspermisjon.

§ 11

Lønn under militærtjeneste og siviltjeneste

Arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre person har en inntekt som overstiger lønnstrinn 10.

VI PENSJONSVILKÅR

1. Arbeidstakere i staten og undervisningspersonalet har rett til

å fratre med straks begynnende pensjon ved fylte 66 år fra 1. januar 1989 og fylte 65 år fra 1. januar 1990.

2. Avtalen gjelder arbeidstakere i staten og undervisningspersonalet i stillinger som går inn under lov om Statens Pensjonskasse og har minst 10 års medlemskap i Pensjonskassen etter fylte 50 år.
3. Alderspensjonen beregnes etter reglene i pensjonslovens kapittel 5. Ville arbeidstakeren fått en høyere pensjon i ordningen som er avtalt mellom LO og N.A.F., utbetales differansen i tillegg til alderspensjon.
4. Pensjonen etter denne avtale reguleres på samme måte som statspensjonene for øvrig.
5. Arbeidstakere som benytter seg av ordningen fritas for innbetaling av pensjonsdelen av medlemsavgiften til folketrygden og medlemspremie til Statens Pensjonskasse for den inntekt som avløses av pensjon.
6. Arbeidstakere i staten som ikke er medlemmer av Statens Pensjonskasse får de samme ytelser som de ville fått i ordningen som er avtalt mellom LO og N.A.F.
7. Pensjoner etter denne avtalen administreres av Statens Pensjonskasse og utbetales på samme måte som pensjoner ellers.

Sikringsbestemmelse

Arbeidstakere som pensjoneres 1. april 1988 eller senere, skal minst ha samme pensjonsgrunnlag som de ville ha hatt om de var pensjonert i mars måned 1988.

VII PRODUKTIVITETSAVTALER

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig å intensivere arbeidet med å utnytte ressursene på en best mulig måte.

Med utgangspunkt i rapporten fra en partsammensatt gruppe utarbeides det og forhandles om en felles rammeavtale for statlige virksomheter med virkning fra 1.7.1988. Pågående prøveprosjekter og prøveprosjekter under forberedelse, videreføres uavhengig av rammeavtalen så langt lov om innteksregulering tillater.

VIII PARTSSAMMENSATT UTVALG FOR Å GJENNOMGÅ LØNNSYSTEMET I STATEN

Det oppnevnes et partsammensatt utvalg til å gjennomgå lønssystemet i staten. Mandat og sammensetning avtales mellom partene.

IX FAGLIG KOMPETANSEOPPBYGGING

Som et ledd i arbeidet med å styrke og fornye den statlige sektor, er Regjeringen innstilt på å etablere en egen ordning for kunnskaps- og kompetanseutvikling i staten, særlig innrettet mot ledere og fagekspertise. Regjeringen vil foreslå et årsbeløp i størrelsesorden 20 mill. kroner til dette.

Det avsettes et beløp på 10 mill. kroner til faglig utvikling, bl.a. for førstelinjepersonale. Midlene disponeres i samsvar med reglene i Hovedavtalen.

X BOLIGLÅN

Boliglån i Statens Pensjonskasse økes fra 22 000 til 125 000 kroner.

XI STUDIEFINANSIERING

Statens forhandlere meddelte at Regjeringen er innstilt på å gjennomføre en inntektsavhengig – tilbakebetalingsordning for studielån i Statens lånekasse. Ordningen vil gi redusert tilbakebetaling de første årene for de med stor studiegjeld i forhold til inntekten.

I tillegg til at ordningen innebærer en viss omfordeling av betalingsbelastning over tid, tar Regjeringen sikte på en samlet netto-lettelse i størrelsesorden 30 – 50 mill. kroner.

Protokolltilførsel

1. Det er Statstjenestemannskartellet forutsetning at Stortinget treffer de vedtak som er nødvendige i forhold til Regjeringens forpliktelser i det inntektspolitiske samarbeidet.

Statstjenestemannskartellet videre behandling av forslaget er avhengig av dette.

2. Statstjenestemannskartellet tar forbehold om å oppta nye forhandlinger om hovedtariffavtale dersom andre organisasjoner gjennom forhandlinger eller på annen måte gis bedre vilkår enn det som er fastsatt i dette forhandlingsforslaget.

Svarfrist avtales mellom partene.

N.R. Mugaas

Nils Totland

RIKSMEKLINGSMANNENS MØTEBOK

i sak:

LO's Forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor
på den ene side

og

Norske Kommuners Sentralforbund
på den annen side
vedrørende tariffrevisjonen 1988

Den 17., 22. og 24. mars 1988 ble det holdt meklingsmøter i Riksmeklingsmannens lokaler under ledelse av Riksmeklingsmannen Reidar Webster.

Til stede for partene:

LOK/NKF:

Liv S. Nilsson, Arne Grøttum, Marte Kjær Andersen, Bjørnar Gundersen, Terje Johannessen.

LOK/NOSO:

Arne Grønningsæter.

LOK/NEKF:

Bjørn Sørensen.

LOK/LO:

Bjørn Kolby

LOK/Norsk Musikerforbund:

Tore Nordvik

NKS:

Johan Hogstad, Tor Kåsa, Oddvar Olsen, Olav Haukvik, Albert Uglem, Nils Slungård, Arnfinn Johs. Stein, Reidar Falch, Kari Haug, Lars Hauken, Brit Semner, Helge Røed, Aud Haukland.

Det ble fremlagt:

1. Plassfratredelsesvarsel fra de berørte forbund.
2. Forbud mot arbeidsstans nedlagt i tilknytning til ovennevnte plassfratredelsesvarsler.
3. Diverse dokumenter.

Meklingen fant sted i fellesmøter og særmøter.

Riksmeklingsmannen fremla forslag i overensstemmelse med vedlegg til denne møtebok.

Begge parter representanter meddelte at de anbefalte forslaget.

Endelig svarfrist avtales med partene på et senere tidspunkt.

Til møteboken ble det tilknyttet følgende protokolltilførsler:

1. LOK har reist krav om at stillinger direkte plassert i lønnstrinn 16 og 17, skal gis opprykk til henholdsvis lønnstrinn 17 og 18. Dette er stillinger som er plassert av den enkelte kommune i h.t. til Hovedoverenskomstens pkt. 3,12 under hensyntagen til plasseringen av normerte stillinger.

Partene er enige om at dersom den enkelte kommune ønsker det, vil avtalens bestemmelser om endring av de laveste lønnsstiger åpne adgang for tilsvarende endring av direkte plasserte stillinger i lønnstrinn 16 og 17.

2. Det er forhandlingssammenslutningens forutsetning at Stortinget treffer de vedtak som er nødvendige i forhold til Regjeringens forpliktelser i det inntektspolitiske samarbeidet.

Forhandlingssammenslutningens videre behandling av forslaget er avhengig av dette.

3. Forhandlingssammenslutningen forutsetter at andre organisasjoner i den kommunale sektor ikke gis bedre eller andre vilkår enn det som er fastsatt i dette forhandlingsforslaget.

Dersom dette mot formodning skulle skje, tar forhandlingssammenslutningen forbehold om at det opptas nye forhandlinger.

Reidar Webster

Samtlige avtaler (avtaler og særavtaler) som har utløp 30.4.1988 prolongeres fram til 30.april 1990 med de begrensninger som følger av «Midlertidig Lov om inntekt- og utbytteregulering» og med de endringer som følger av denne protokoll. Endringene gjøres gjeldende fra 1. mai 1988 med mindre annet fremgår under den enkelte bestemmelse.

1. Generelt tillegg

Med virkning fra 1. april 1988 økes lønnsregulativets brutto-satser med kr. 1950,- på hvert lønnstrinn.

2. Lavlønsordning

Med virkning fra 1. juli 1988 foretas følgende stigeendringer:

St.kode 6600	Nåv. litr.	Forslag litr.
Unge arbeidstakere	2	4 – mellom 16 og 16½ år
	3	5 – mellom 16½ og 17 år
	4	6 – mellom 17 og 17½ år
	5	7 – mellom 17½ og 18 år

kode		Stige/				Lønnsansiennitet			
		0	2	4	6	8	10	12	16
0040	Nåv.litr.	9	12	14	15			16	
	Forsl.litr.	10	13	14	15		16		17
0045	Nåv.litr.	9	11	14	15			16	
	Forsl.litr.	10	13	14	15		16		17
0135	Nåv.litr.	11	12	14	15			16	
	Forsl.litr.	11	13	14	15		16		17
0115	Nåv.litr.	10	13	15	16			17	
	Forsl.litr.	10	13	15	16		17		18
0165	Nåv.litr.	11	13	15	16		17		
	Forsl.litr.	11	13	15	16		17		18
0245	Nåv.litr.	13	14	15	16		17		
	Forsl.litr.	13	14	15	16		17		18

(Stillingskoder se vedlegg)

3. Fellesbestemmelser

§ 8. Lønn under sykdom og svangerskap

Pkt. 8.3 Svangerskap

Rett til lønnet svangerskapspermisjon utvides til 24 uker for arbeidstakere med nedkomst etter 30.6.1988, og til 26 uker for arbeidstakere med nedkomst etter 31.12.1988.

Rett til lønnet permisjon ved adopsjon av barn under 15 år utvides til 19 uker. Endringen gjelder for foreldre som overtar omsorgen etter 30.6.1988.

Gravide arbeidstakere som etter lov eller forskrift må slutte i arbeidet p.g.a. risikofylt arbeidsmiljø, og som ikke kan omplasseres, får en utvidet rett til lønn som svarer til perioden fra fratredeisen og fram til fødselen. Permitteringen skal ikke berøre de 24/26 uker disse kvinnene har rett til som ordinær svangerskapspermisjon.

§ 9. Lønn under avtjening av verneplikt

Pkt. 9.31.

Lønnstrinn 9 endres til 10 med virkning fra 1.7.1988.

§ 10. Ytelser etter dødsfall/gruppelivsforsikring

Nytt pkt. 10.4:

Forsikringssummen utbetales i slik rekkefølge (ugjenkallelig begunstiget i den rekkefølge de er nevnt):

- A. Avdødes ektefelle (se dog bokstav C).
- B. Samboer (se dog bokstav C).
- C. Barn under 18 år. Disse skal ha utbetalt minst 40% av erstatningsbeløpet selv om det er erstatningsberettiget ektefelle eller samboer.
- D. Andre personer som for en vesentlig del ble forsørget av avdøde.

Nytt pkt. 10.5.

Som samboer regnes person som har felles bopel og felles barn med arbeidstakeren, eller som kan dokumentere at samboerforholdet har bestått i de siste 2 år. Dette gjelder ikke dersom det på det tidspunktet forsikringstilfellet inntrådte, forelå forhold som var til hinder for at lovlig ekteskap kunne inngås.

Gjeldende pkt. 10.5 og 10.6 forskyves tilsvarende.

§ 11. Erstatning ved yrkesskade/yrkessykdom
Pkt. 11.6 endres henvisningen til § 10.1 til § 10.4.

§ 12. Lønnsansiennitet
Pkt. 12.51 ltr. 9 endres til ltr. 10.
Pkt. 12.52 ltr. 10 endres til ltr. 11.

4. Pensjonsvilkår

1. Arbeidstakere i den kommunale sektor har rett til å fratre med straks begynnende pensjon ved fylte 66 år fra 1. januar 1989 og fylte 65 år fra 1. januar 1990.
2. Avtalen gjelder arbeidstakere som er medlemmer av kommunale/fylkeskommunale tjenestepensjonsordninger og har minst 10 års medlemskap i Pensjonsordningen etter fylte 50 år.
3. Alderspensjonen beregnes etter reglene i pensjonskassen. Ville arbeidstakeren fått en høyere pensjon i ordningen som er avtalt mellom LO og NAF, utbetales differansen i tillegg til alderspensjonen.
4. Pensjonen etter denne avtale reguleres på samme måte som kassens pensjoner forøvrig.
5. Arbeidstakere som benytter seg av ordningen, fritas for innbetaling av pensjonsdelen av medlemsavgiften til folketrygden og medlemspremie til Pensjonsordningen for den del av inntekten som avløses av pensjon.
6. Arbeidstakere som ikke er medlemmer av pensjonsordnin-

gen får de samme ytelser som de ville fått i ordningen som er avtalt mellom LO og NAF.

Det er en betingelse at arbeidstaker har minst 1 års sammenhengende tjeneste på det tidspunkt pensjon uttas.

7. Pensjoner etter denne avtalen administreres av arbeidsgivers pensjonskasse og utbetales på samme måte som pensjoner ellers. Dersom arbeidsgiver ikke har etablert pensjonsordning, står arbeidsgiver ansvarlig for ytelsen.

5. Reguleringsbestemmelse for 2. avtaleår.

- a) Før utløpet av 1. avtaleår – d.v.s. så snart statistikken for lønnsutviklingen for 1988 foreligger, ca. 1. mars 1989 – skal det på dette tidspunkt opptas forhandlinger mellom Norske Kommuners Sentralforbund og arbeidstakerorganisasjonene om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Partene er videre enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt prisutviklingen fra 15.12.1987 til 15.12.1988 og lønnsutviklingen fra 1987 til 1988.

- b) Partene forutsetter at stigningen i konsumprisindeksen fra desember 1987 til desember 1988 (offentliggjøres medio januar 1989) ikke skal overstige 5%.

I forbindelse med forhandlingene ca. 1. mars 1989 skal partene også forhandle om kompensasjon for mulig prisstigning utover de forutsatte 5%.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan arbeidstakerorganisasjonene si opp tariffavtalen innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 1 måneds varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1989).

Arbeidstakerorganisasjonenes valgte organer (representantskap, landsstyre, hovedstyre) skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Protokolltilførsler:

1. LOK har reist krav om at stillinger direkte plassert i lønnstrinn 16 og 17, skal gis opprykk til henholdsvis lønnstrinn 17 og 18. Dette er stillinger som er plassert av den enkelte kommune i h.t. til Hovedoverenskomstens pkt. 3,12 under hensyntagen til plasseringen av normerte stillinger.

Partene er enige om at dersom den enkelte kommune ønsker det, vil avtalens bestemmelser om endring av de laveste lønns-

stiger åpne adgang for tilsvarende endring av direkte plasserte stillinger i lønnsstrinn 16 og 17.

2. Det er forhandlingssammenslutningens forutsetning at Stortinget treffer de vedtak som er nødvendige i forhold til Regjeringens forpliktelser i det inntektspolitiske samarbeidet.

Forhandlingssammenslutningens videre behandling av forslaget er avhengig av dette.

3. Forhandlingssammenslutningen forutsetter at andre organisasjoner i den kommunale sektor ikke gis bedre eller andre vilkår enn det som er fastsatt i dette forhandlingsforslaget.

Dersom dette mot formodning skulle skje, tar forhandlingssammenslutningen forbehold om at det opptas nye forhandlinger.»

Debatten:

Einar Hysvær, Sekretariatet: – Vi har hatt tre møter i Sekretariatet uten å komme fram til en enstemmig innstilling overfor Representantskapet.

En av årsakene til dette er at det hele tiden har vært grunnleggende uenighet i forhandlingsutvalget, i den private sektor i alle fall, og i Sekretariatet når det gjelder gjennomføringen av tariffoppgjøret 1988.

Det var et stort mindretall i forhandlingsutvalget. Forbundets representanter var faktisk delt på midten, da det var åtte som stemte for og sju som stemte imot. Det var også, etter forholdene, et relativt stort mindretall i Sekretariatet som stemte mot anbefaling av forslaget.

Nå foreligger imidlertid lønnsloven. Dermed foreligger ingen reell mulighet for medlemmene til å påvirke tariffoppgjøret med sikte på forbedringer. Dermed vil det ikke ha noen hensikt å bruke de vanlige demokratiske spilleregler ved å sende det anbefalte forslag ut til uravstemming. Derfor er Sekretariatet enstemmig på dette punkt om at den videre behandling av tarifforslagene må skje i LOs egne organer, dvs. i Representantskapet.

En del av oss som ikke kunne være med på å godkjenne forhandlingsresultatet kan ikke være med på å anbefale at Representantskapet skal godkjenne det anbefalte forslaget. I den foreliggende situasjon – etter at lønnsloven foreligger – vil vi derimot finne det naturlig at Representantskapet tar gjennomføringen av oppgjørene til etterretning, og dermed anser tariffrevisjonen 1988 som avsluttet. Jeg vil derfor legge frem et forslag om dette, som jeg også

gjorde i sekretariatsmøtet fredag. Forslaget er for øvrig det samme som Kjell Christoffersen oversendte LOs administrasjon før møtet i Sekretariatet fredag.

Etter det som har skjedd med gjennomføringen av vårens tariffoppgjør, er det umulig for meg å anbefale at noen skal godkjenne dette oppgjøret.

Det er ikke medlemmene som gjennom en demokratisk prosess har formet sentrale element i det foreliggende tarifforslag.

Det er mere sannsynlig at det er en elite på toppen i partiet og fagbevegelsen som har utformet årets tariffoppgjør – som er tilpasset en vanskelig økonomisk situasjon, – og som har som målsetting å støtte opp om Regjeringen ved å få til en usedvanlig stram ramme om årets tariffoppgjør.

Jeg for min del mener at det ikke foreligger en slik akutt krisesituasjon som skulle forsvare slike drastiske opplegg som ligger i årets tariffoppgjør, f.eks. med eksklusjon av forhandlingsretten.

Nå er det mulig at dette er en riktig politikk. Jeg føler meg ganske sikker på at ledelsen i LO mener dette opplegget er til beste for medlemmene. Så la det ikke herske tvil om det.

Likevel ble det anbefalte tarifforslaget møtt med sterke reaksjoner blant medlemmene. De sterke reaksjonene kommer kanskje av at mange medlemmer føler seg overkjørt.

Det er mulig at det kan være riktig med drastiske tiltak til sine tider, men jeg tror det er like så viktig å ikke gå fortere frem enn at man har medlemmene med seg. – Men det gikk jo bra for flertallet denne gang.

Lønnsloven fører jo til at vi slipper å sende forslaget ut til uravstemning.

Nå har vi bare de sterke reaksjonene å holde oss til. I den forbindelse går det jo også an å søke trøst hos den store, tause majoritet som ikke har deltatt i protestene, og som kanskje synes at årets tariffoppgjør er OK.

For ordens skyld, ingen behøver å minne meg om at opplegget for tariffrevisjonen ble vedtatt her i Representantskapet. Men jeg vil gjerne minne om at det var mange kritiske røster i en lang debatt. Når opplegget tross alt ble vedtatt med stort flertall, anser jeg det å ha sammenheng med utsiktene for en pensjonsreform, rentenedgang og tiltak for å dempe prisstigningen, samtidig som det var stilt i utsikt spesielle tillegg for grupper av lavtlønte. Resultatet er stort sett i samsvar med Representantskapet vedtak, selv om vi nok

hadde stilt større forventninger til avsnittet om lavere rente. Positive ting for øvrig går jeg ut fra at flertallet vil minne oss om.

Jeg er fortsatt av den oppfatning at det ikke ligger i Representantskapets vedtak at det skulle bli totalt forbud mot lokale forhandlinger. Det er likevel korrekt at vedtaket slår fast at det er nødvendig å begrense lønnsveksten til 5 prosent.

– Jeg er under alle omstendigheter glad for at vi fra NNN stemte imot. Andre stemte muligens for, fordi de oppfattet det slik at det fortsatt ville være mulig å foreta lokale lønnsvurderinger på bakgrunn av produktivitetsvekst i bedriftene.

Vi i NNN stemte også imot Representantskapets vedtak grunnet lavtlønnsprofilen. Vi mente at det skulle gis spesielle tillegg til grupper med lavt lønnsnivå, uavhengig av lønnsutviklingen i 1987. Vi reagerer når tilhengerne av årets lønnsoppgjør fremhever den positive lavtlønnsprofilen. Vi har mange lavtlønte, men bare en liten gruppe på mindre enn hundre medlemmer fikk nyte godt av et ekstra lønnstillegg på 75 øre/timen. Men det passet vel godt for mange at lønnsnivået innenfor nærings- og nytelsesmiddelsektoren holdes nede. Det hjelper godt på når en skal holde prisutviklingen på et lavt nivå. Dessuten passer det godt for politikerne å bruke nærings- og nytelsesmiddelindustrien som melkeku i sin avgifts-politikk.

Nok om det. Vi fra NNN liker ikke å høre skrytet om den fantastiske lavtlønnsprofilen i årets oppgjør. Ingen behøver å minne oss om garantiordningen. Vi er selvsagt glad for at den videreføres – men det skulle bare mangle, etter det som skjedde i 1986. Ingen kan bruke garantiordningen for å fremheve resultatet av dette års tariffoppgjør.

Så litt om framtiden. Etter forhandlingsprotokollen er det klart at eksklusjon av den lokale forhandlingsretten gjelder for første avtaleår. Hvis en studerer brevet fra Statsministeren om siktemålet for 1989 og forhandlingsprotokollen, er det svært meget som tyder på at opplegget fra den eliten jeg snakket om tidligere, dvs. toppledelsen i bevegelsen – ønsker samme opplegget for -89 som for 1988. Finansministeren og sjefen for sentralbanken har også uttalt at dette bør fortsette utover denne tariffrevisjonen, dvs. også etter 1990. Dette vil jeg advare sterkt imot. Jeg tror ikke at LOs medlemmer ønsker statlig styring av lønnsoppgjøret. Det må fortsatt være slik at lønnsoppgjørene skal avgjøres mellom frie organisasjoner på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. *Årets oppgjør må så absolutt være en unntak.* Jeg håper at Kongressen i 1989 vil slå

fast at LOs medlemmer i siste instans gjennom uravstemning skal avgjøre resultatene av tariffoppgjørene. Vi må ikke ennu en gang komme i den situasjon at vi som sitter på toppen skal avgjøre hva som er best for medlemmene.

– På bakgrunn av det jeg har sagt vil jeg fremme følgende endringsforslag til Sekretariatets innstilling:

«nytt romertall

II

«Etter at

- LOs sekretariat godkjente statsministerens brev av 24. februar 1988 som grunnlag for forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening,
 - LOs sekretariat anbefalte forhandlingsprotokollen LO – N.A.F. av 28. februar, og
 - Stortinget på denne bakgrunn har vedtatt loven om inntektsregulering,
- finnes ingen reell mulighet til å påvirke resultatet av årets tariffoppgjør.

På denne bakgrunn tar LOs representantskap gjennomføringen av tariffoppgjøret til etterretning og anser dermed tariffrevisjonen 1988 som avsluttet.»

Hysvær fortsatte: – Jeg håper at i alle fall de som stemte imot forhandlingsresultatet, og deres kolleger i Representantskapet, stemmer for det forslaget jeg har lagt fram.

Hadde dette forslaget – som faktisk var i nærheten av å bli lagt fram som et flertallsforslag – blitt lagt fram, så tror jeg det hadde vært en enstemmig oppslutning og innstilling bak det forslaget som nå legges fram for Representantskapet til avgjørelse. Vi ville da ha kunnet avslutte tariffrevisjonen – tross all den turbulensen som har vært – med enighet om å ta tariffoppgjøret 1988 til etterretning.

Jeg vil derfor på det varmeste anbefale det forslaget jeg har lagt fram.

John Stene, Sekretariatet: – Vi nærmer oss veis ende for tariffrevisjonen 1988. Noen har tillagt denne tariffrevisjonen å bli historisk. Jeg tror muligens de får rett, men ikke på det grunnlag man kanskje skulle ønske.

– Det resultatet som foreligger må sies – ut fra det forbundsom-

råde jeg representerer – ikke å være tilfredsstillende. I et tariffområde som hovedtariffområdet til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, så er det ikke en lønnsstopplov som er vedtatt, men en lønnsnedslagslov og en avtale som underbygger dette.

Verkstedoverenskomsten er – også av mange i norsk fagbevegelse – sett på som et uromoment innenfor forbundsområdene, med medvirkning til store lønnsglidninger. – Det er en avtale som ikke inneholder noen form for reguleringer av ansiennitet eller fortjenestefastsettelse. Det er forutsatt at ansiennitetstilleggene og fortjenestefastsettingen skal skje gjennom lokale avtaler.

– Gjennom våre tariffforhandlinger er den lokale forhandlingsretten satt ut av spill i det første avtaleåret av denne tariffperioden. Dette medfører bl.a. at de som i sine lokale avtaler hadde ansiennitetstillegg som kom til utbetaling pr. 15. februar i år, har fått et høyere lønnsnivå enn de som skulle hatt reguleringer for ansiennitet etter dette tidspunktet. De vil resten av første avtaleår måtte utføre arbeidet til en lavere lønn enn sine kolleger som hadde ansiennitetstilleggene noen dager tidligere. – Det er noen av de konsekvensene dette tariffoppgjøret bærer med seg.

– Da vi sa ja til opplegget i Representantskapet 16. februar, var det på bakgrunn av noe som for oss er meget viktig. Vi ville være med på å skape en verdig avslutning på arbeidslivet for våre eldre arbeidskamerater, en pensjonsreform. Det var godt å høre LOs leder fra denne talerstol i dag ga klar beskjed om at det er 1. april 1988 som er det kriteriet som gir rett til denne muligheten.

– Jeg tror ingen av oss har noen grunn til å stikke under en stol at grunnlaget for oppgjøret var å skape større likhet. Når man ser på det som foreligger mellom statlig sektor, kommunal sektor og privat sektor, så er det elementer i dette som øker avstanden mellom disse gruppene i LO.

Vi har i vårt land vært i en situasjon som har vært unik i den forstand at ansatte i statlig, kommunal og privat virksomhet har kunnet ha et felles begrep innenfor LO. Det ligger store verdier i dette – noe vi også skal søke å ivareta i fremtiden. Men da er det et ansvar som er felles for oss alle. Det er ingen av oss som har råd til å gjøre de store hoppene ved å øke avstanden mellom gruppene, særlig ikke i den foreliggende situasjon.

– Jeg mener at Statsministerens brev ikke var godt nok i forhold til hva Representantskapet uttalte 16. februar. Jeg hører til dem som gikk imot det foreliggende forslag. Men for i det hele tatt å ha

noe å komme med til jernarbeiderne, har jeg i Sekretariatet måttet anbefale at Representantskapet vedtar det foreliggende forslag. Situasjonen er jo den at skulle man si nei til opplegget, så står i alle fall jernarbeiderne igjen nokså ribbet for det som foreligger av pensjonsgoder.

– Jeg synes ikke vi kan gi vår tilslutning til et forslag om å be LOs tillitsvalgte gå tilbake til sin arbeidsgivermotpart og si at forslaget tas til etterretning.

Det er mange stolte og gode tradisjoner i norsk fagbevegelse. En av dem er, og har alltid vært, at vi har hatt mot til å si ja eller nei. Jeg synes vi fremdeles skal opprettholde denne linjen. Så når LOs forhandlere går for å underskrive, så skal de vite at de ikke går med et forslag som er tatt til etterretning, men et forslag som det er tatt stilling til, og godtatt.

Walter Kolstad, Sekretariatet: – I motsetning til forrige møte, skal jeg denne gang gi min støtte til det flertallsforslag som legges frem fra Sekretariatet her i dag.

Når jeg nå støtter forslaget, vil jeg gjerne understreke at jeg ikke synes resultatet av årets forhandlinger er det minste bedre i dag enn det forslaget som ble lagt frem for forhandlingsutvalget om morgenen den 28. februar, hvor jeg var en av de syv i forhandlingsutvalget og en av de fire i Sekretariatet som *ikke* kunne anbefale forslaget.

Jeg synes snarere at sist kjente prisutvikling og bankenes fortsatt store appetitt når det gjelder renter, indikerer en ytterligere negativ retning. Men, det er bare å fastslå:

Det foreligger nå en lov vedtatt av Stortinget 18. april – Loven om inntektsregulering: Dersom vi nå skulle bestemme at de foreliggende tarifforslag sendes ut til uravstemning, som jeg vet en del ønsker, kan jeg med min beste vilje ikke se hensikten. Uansett om forslaget blir vedtatt eller forkastet, vil ikke resultatet endre seg det aller minste.

Dersom eksempelvis forslaget i privat sektor skulle bli forkastet, ville lovens begrensninger gjelde fullt ut, også for LO's medlemmer.

Det foreliggende forslag fra Sekretariatet sier rett ut at den vedtatte lov om inntektsregulering eliminerer mulighetene for reelle standpunkt til de foreliggende anbefalte forslag gjennom uravstemning.

Kan det sies tydeligere at vi denne gang er styrt av landets lovgivende forsamling, enten vi liker det eller ikke. Det sier seg selv at en

uravstemning på det nåværende tidspunkt, hvor loven om inntektsregulering er et faktum, ikke på noen måte vil kunne bli en riktig målestokk over hva den enkelte mener om forslaget. Alle vet jo at et nei til forslaget *ikke* har noen konsekvenser.

Det er av denne grunn jeg mener at innstillingens tekst er dekkende og bør vedtas.

Nå kan det se ut som om forslaget fra Hysvær og flertallsforslaget fra Sekretariatet bare har nyanseforskjell, men så er etter min mening ikke tilfelle. Ordene «anser dermed tariffrevisjonen 1988 som avsluttet» i Hysværs forslag kan innebære konsekvenser man i dag ikke ser. Eksempelvis at vi fraskriver oss retten til å intervenere dersom organisasjoner utenfor LO henter mer enn det våre protokoller tilsier. Jeg vil ikke være med på å legge forhold til rette som «gule» organisasjoner på noen som helst måte kan dra nytte av.

– La oss nå legge dette oppgjøret bak oss, samtidig som vi sørger for å trekke lærdom av det som har skjedd hittil, slik at vi forhåpentligvis ved neste korsvei kan få enstemmige innstillinger, såvel til oppgjørsformer som resultat.

Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund: – Det er vel ingen overraskelse for Representantskapet når jeg sier at representantene fra Grafisk Forbund ikke kan stemme for et forslag som innebærer å godkjenne årets tariffoppgjør.

– Jeg finner en klar selvmotsigelse i Sekretariatets forslag, hvor man på den ene side sier at loven eliminerer mulighetene for reelle standpunkter. Så sier man i konklusjonen i forslaget til vedtak at man inviterer til å godkjenne tariffoppgjøret 1988. Og det er vel et reelt standpunkt.

– Jeg tror det hadde vært bedre om man i alle fall hadde lagt seg på formuleringen at det ikke foreligger reelle muligheter til å påvirke resultatet. Det finner jeg i Hysværs forslag, noe jeg mener er riktig.

– Jeg vil anbefale Representantskapet å stemme for Hysværs framlagte forslag. Jeg synes det i strekpunktene trekker klart opp årsaken til at Representantskapet er i den situasjon at vi ikke har noen reell valgmulighet. Hvis vi hadde gått ut med forslaget til medlemmene i LO i en uravstemning, så måtte forutsetningen være at medlemmene eventuelt – hvis flertallet ønsket det – kunne si nei til forslaget, og derved ha håp om å kunne forbedre resultatet av

tariffrevisjonen 1988. Den muligheten foreligger imidlertid ikke.

– Jeg synes Hysværs forslag trekker klart opp i første strekpunkt at LOs sekretariat har godkjent Statsministerens brev av 24. februar 1988 som grunnlag for å føre forhandlingene. I annet strekpunkt at forhandlingsprotokollen er anbefalt av flertallet i Sekretariatet, og på denne bakgrunn – som det står i forslaget – så har Stortinget vedtatt loven.

– Etter min oppfatning går det på dette tidspunktet ikke an å snu, og si at vi ikke godkjenner forhandlingsprotokollen. Da vil LOs medlemmer stå tilbake med blanke ark og null som resultat av dette tariffoppgjøret.

Jeg har et solid flertall i forbundsstyret bak meg når jeg fra denne talerstolen sier at vi ikke går inn for uravstemning, fordi medlemmene ikke har noen reell mulighet til å si nei for å få et bedre resultat.

– Det virker kanskje da noe inkonsekvent når jeg sier at jeg i Representantskapet ikke kan stemme for forslaget. Jeg ser da egentlig ingen annen mulighet enn det som trekkes opp i Hysværs forslag, nemlig at vi nå – ved veis ende – får ta til etterretning den behandlingen som har skjedd i LOs ansvarlige organer, – at det er flertallet i Representantskapet, i forhandlingsutvalget og i Sekretariatet som har lagt løpet. Jeg synes det er uriktig å legge skylden på loven. Vi har fått den loven vi ba om.

– Jeg vil derfor sterkt anbefale Representantskapet å ta til etterretning det som har skjedd, og i likhet med siste taler, håpe at vi har lært noe av gjennomføringen av tariffoppgjøret 1988.

– Når jeg snakker om blanke ark, tenker jeg først og fremst på forhandlingsprotokollen mellom LO og N.A.F. Men det er kanskje også betimelig å minne om at Statsministeren i sitt brev til Landsorganisasjonen sier: «Hvis organisasjonene inngår avtale om effektive tiltak» – som altså fører til at vi aksepterer 5 prosentrammen – «og som for 1989 sikter mot lavere prisstigning og en kostnadsvekst som ikke er høyere enn hos våre handelspartnere», vil Regjeringen iverksette tiltak som gir oss noe på renten, en pensjonsreform og også antyder noe om svangerskapspermisjon.

Det er et godt ord som sier at «det er ingen skam å snu». Det er min oppfatning at det er for seint å snu. Et kanskje bedre ordtak sier at «det er for seint å snyte seg når nesa er borte». Det er nemlig min oppfatning at nå er nesa borte. Så får vi ta til etterretning det som har skjedd, og jeg anbefaler i den anledning forslaget fra Hysvær. Jeg ser ingen annen mulighet i den nåværende situasjonen.

Olav Støylen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, sa at informasjon om tariffoppgjøret, forklaring og forsvar av resultatet, fra LOs side måtte fortone seg som et maratonløp, hvor innspurten forhåpentligvis avsluttes i dag. – Uten at vi dermed bør utrope klare vinnere i den ene eller andre retningen.

Representantskapet sa ja til forslaget til opplegg og gjennomføring av tariffoppgjøret, og siden havnet vi på rett side i forhold til forhandlingsresultatet. Jeg forutsetter da at flertallet var den rette siden i denne situasjonen.

– Men vårt standpunkt til oppgjøret har ikke vært problemfritt for forbundet, og det er flere grunner til det. For det første ble det brukt gjennomsnittsoverheng for industrien på 3,4 prosent, og ikke bransjeoverheng. Noen av våre bransjer var i 1987 lojale til Regjeringens målsetting om moderate tillegg og lav lønnsvekst. De tok ut 3 prosent ved tidspunktet for forhandlingene om de lokale tilleggene, og det gir en lavere årslønnsvekst. For noen av disse bransjene vil overhenget 1987/88 være helt nede i én prosent, og det gjelder også bedrifter som går relativt godt.

– Et annet problem er at ved oppgjøret er statistikkens kolonne 10 brukt. Vi har tidligere brukt kolonne 6. Dette har betydning for våre skiftbransjer. Etter arbeidstidsforkortelsen 1/1-1987 har vårt forbund vært både fleksible og liberale i diskusjoner om arbeidstidsordninger, for å opprettholde eller øke produksjonen og produktiviteten, og dette har medført økt bruk av skift i bransjene. Sammenlikningsgrunnlaget for statistikken er, etter vår mening, noe skjevt – altså flere skiftarbeidere, jo høyere ligger vi på statistikken. Men vi har jo også dagarbeidere i bransjen, og for oss var det nokså overraskende at dette tallmaterialet ble lagt til grunn. Her regner vi med at LO avklarer det statistiske grunnlaget, slik at vi får rettet opp disse tingene og kan komme tilbake til det materialet vi har brukt – helst før det har gått både vinter og vår.

– Det siste punktet jeg vil nevne er knyttet til pensjonsreformen. Her er det slik at en del av de bedriftene vi organiserer har tilleggs-pensjoner, som når det gjelder ytelser antagelig kan sammenliknes med de statlige ordningene. Vi er selvsagt klar over at LO her har forhandlet på Folketrygdens grunnlag, men jeg er redd for at noen av dem som vil benytte seg av ordningen 1/1-1989 ikke blir så stor som vi hadde tenkt oss. Jeg tror nemlig at hvis vi ikke på et eller annet tidspunkt får muligheter til å forhandle om disse ordningene, tror jeg kanskje folk vil benytte de ordningene man tidligere har hatt med sykemelding, uføretrygd, arbeidsledighetsstrygd osv.

Jeg regner derfor med at vi for 2. avtaleår for de enkelte bransjer får anledning til å ta opp dette spørsmålet.

På tross av det jeg nå har nevnt, har vi prøvd å delta på medlemsmøter, konferanser, samarbeidskomitéer og kurs for å forklare og forsvare opplegget. Jeg må i den anledning si at det har vært øyeblikk hvor enkelte av oss har følt oss som sjølpinere når vi har påtatt oss dette frivillig. Når vi likevel har gjort det, er det fordi vi mente det var riktig i den økonomiske virkelighet vi befinner oss i, og at helheten i opplegget var avgjørende for oss. Jeg tenker da ikke minst på det en har fått til for en del av våre lavtlønnsområder. Det vil nok være for sterkt å si at folk er rimelig godt fornøyd med oppgjøret, men jeg kan vel si at det er en viss forståelse for opplegget slik det er gjennomført.

Nå har jo LO gitt sitt bidrag, og gjort sin del av jobben for å være med og rette opp en vanskelig økonomi, og nå er det Regjeringen som må gjøre sin del. Endelig dom over det økonomiske regnskapet vil vi få i Representantskapet neste år, når 2. avtaleår skal behandles. Jeg tror imidlertid allerede nå vi kan si at denne form for oppgjør mer må tilhøre unntaket enn regelen.

– Vi har også hatt krav om at forslaget måtte ut til uravstemning. Normalt er vi sjølsagt for at uravstemning skal brukes, men i den foreliggende situasjon – hvor en gjennom uravstemning ikke kan påvirke resultatet i den ene eller andre retningen – sier vi nei til uravstemning, da det i beste fall ville bli en dårlig og ikke reell meningsmåling.

– Derfor går vi inn for det foreliggende forslag til vedtak om at opplegget blir godkjent på dagens møte. Leif Haraldseth etterlyste et stort flertall for opplegget. I den anledning kan jeg opplyse at vi i Kjemisks delegasjon kommer til å stemme for forslaget.

Sidsel Bauck, Sekretariatet: – På forrige representantskapsmøte sluttet jeg meg til forslaget til uttalelse om tariffrevisjonen, med en del presiseringer, og med et forslag til tilføyelse – et forslag som ble oversendt Sekretariatet. Tilføelsen gikk ut på at de gruppene som har et lavt lønnsnivå, og som i 1987 var blitt hengende etter i lønnsutviklingen, skulle få rettet opp skjevhetene og få bedret lønnsnivået, og at dette måtte komme i tillegg til rammen for det ordinære oppgjøret. Det enkelte forbund måtte føre forhandlinger om dette.

– I sin innledning og oppsummering ga LO-lederen slike garantier at Handel og Kontors representanter fant å kunne stemme for

oversendelse av dette forslaget til tilføyelse til Sekretariatet for oppfølging.

– Jeg synes det er min plikt overfor Representantskapet å gi til kjenne at det jeg ønsket å oppnå med mitt forslag langt fra ble en realitet. Etter min oppfatning sviktet prioriteringen innenfor rammen. De grupper som fikk noe utenfor rammen, var så få, og grensen for de som fikk noe var satt på en slik måte, at i alle fall de grupper jeg i første rekke er satt til å ivareta interessene til, ikke fikk tilnærmelsesvis det minimum som var nødvendig.

For eksempel er høyeste minstelønssats etter 10 år i privat varehandel fortsatt ikke høyere enn 8899,- kroner, dvs. i underkant av 107 000,- pr år. Da er det ikke mange skjevheter som er rettet opp.

Andre kan gi en del eksempler som viser at det foreliggende resultat ikke har den sosiale profil vi forutsatte.

– Det er etter min mening også grunn til å sette spørsmålsteget ved Regjeringens medvirkning. Partene kom fram til en indeksbestemmelse, javel. Men prisstigningen er allerede så stor at mye tyder på at vi må leve temmelig lenge med en prisøkning før vi kan forhandle om kompensasjon. Det er imot forutsetningene og kan etter min oppfatning ikke godkjennes.

– Ved min votering før forhandlingene startet markerte jeg at brevet fra Statsministeren ikke ga godt nok grunnlag for forhandlinger. Flertallet mente noe annet. Da forhandlingene var sluttet fant Handel og Kontors representanter i forhandlingsutvalget og i Sekretariatet å måtte stemme imot anbefaling av det foreliggende forslag. Flertallet mente noe annet.

– Etter min oppfatning er forhandlingsresultatet ikke i samsvar med Representantskapets vedtak og forutsetninger. Dette gjelder på flere områder, men i første rekke gjelder det de lavlønte. Det var derfor ikke mulig å gå inn for et slikt forhandlingsresultat.

Etter Handel og Kontors oppfatning var det nødvendig å innkalle Representantskapet for å behandle tariffrevisjonen, og bl.a. bli orientert om bakgrunnen for at flertallet i forhandlingsutvalget og Sekretariatet fant det akseptabelt å fravike Representantskapets vedtak, og for å få anledning til å si sin mening om praktiseringen av forhandlingsfullmakten.

– Forslagets endelige behandling har voldt meg stor bekymring og store vanskeligheter. Prinsipielt er jeg klart for uravstemning og at medlemmene skal kunne si sin mening om det som gjelder dem selv. Imidlertid har jeg i den foreliggende situasjon kommet til at

det ville være utilbørlig å be medlemmene om å ta standpunkt til noe det ikke er mulig å ha reell innflytelse på. Det ville være å kaste medlemmene blår i øynene, og situasjonen er vanskelig nok som den er.

– Ut fra min holdning til gjennomføringen og resultatet av tariffoppgjøret, som jeg har stemt imot, finner jeg heller ikke i Representantskapet å kunne stemme for en godkjenning av det foreliggende, anbefalte forslag. Jeg er imidlertid klar over at tariffrevisjonen 1988 må avsluttes, og finner derfor å kunne stemme for det forslaget som er framsatt av Einar Hysvær, slik jeg også gjorde det i Sekretariatet. Jeg viser til innlegget fra Hysvær og fra Kjell Christoffersen når det gjelder en del av begrunnelsen for dette. Jeg finner det imidlertid nødvendig, på grunn av andre innlegg her, å presisere at formuleringen om at tariffrevisjonen 1988 er avsluttet, er fra LOs juridiske avdeling og lå i et mellomforslag i Sekretariatet. Det ble drøftet hva som lå i dette, og etter min oppfatning ble det helt klargjort at i denne formuleringen ikke ligger at vi fraskriver oss retten til å intervenere hvis vi har grunnlag for det ellers. I formuleringen ligger det heller ikke at ting som står i de forskjellige protokollene, og som skal følges opp, på en eller annen måte bortfaller. Men det gir vår forhandlingsledelse fullmakt til å skrive under tarifforslagene i forhold til den annen part.

– Jeg anbefaler Representantskapet å stemme for det forslaget som er framsatt, og som går ut på at Representantskapet tar gjennomføringen av tariffoppgjøret til etterretning. Jeg synes imidlertid at det er viktig at LOs medlemmer får anledning til å si sin mening om både dette tariffoppgjøret og framtidige tariffoppgjørs prinsipielle side. Jeg foreslår derfor at i det debattopplegget som fra LOs side sendes ut foran LO-kongressen for behandling i grunnorganisasjonene, innarbeides et punkt om dette. Signaler som alt er kommet om fortsatt innstramning og inntektspolitisk samarbeid, fortjener en diskusjon og avklaring i forhold til LOs medlemmer.

– Jeg fremmer derfor følgende forslag:

«Den prinsipielle siden ved tariffoppgjøret 1988 og framtidige tariffoppgjør sendes ut til debatt i LOs grunnorganisasjoner. Saken kan innarbeides i det debattopplegg som sendes ut i tilknytning til handlingsprogrammet.»

Sidsel Bauck fortsatte: – Jeg er med i den komitéen som lager dette debattopplegget, og det står jo allerede en god del om

inntektspolitikk og tariffoppgjør der. Det skulle derfor ikke være vanskelig å foreta nødvendige tilføyelser.

– Det løpet som er kjørt denne gang, innebærer en umyndiggjøring av medlemmene, og det er selvsagt min hovedbegrunnelse for at medlemmene snarest må få muligheter til å drøfte og si sin mening om dette. Jeg går ut fra at vi vel fortsatt mener at LO og Sekretariatet er til for medlemmenes skyld, og ikke omvendt.

Trygve Johnsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: – Ved forrige gangs behandling av tariffoppgjøret var vi i debatten inne på at vi måtte være litt varsomme bl.a. i forhold til eksportindustrien, og eventuelle konsekvenser for den.

– Vi synes vel at det resultatet som nå foreligger, inklusive loven, og resultatet av LO/N.A.F.-forhandlingene, går atskillig lengre enn hva vi hadde i tankene da vi gjorde vedtaket i Representantskapet 16. februar. Vi aksepterte den situasjon som var til stede, og med de konsekvenser det eventuelt ville føre med seg. Resultatet er imidlertid langt dårligere, fordi det egentlig griper så mye mere inn i våre tariffavtaler enn hva vi dengang forestilte oss.

– På et tidspunkt i debatten i februar kunne en kanskje få følelsen av at Representantskapet ville bli å betrakte som et «overhus». Det hadde kanskje vært interessant om vi hadde fått muligheten til å uttale oss om enkelte sider ved inntektsreguleringsloven før den ble vedtatt av Stortinget.

– Vi har ved Leif Haraldseths innledning fått oppklart en uklarhet når det gjelder pensjonssaken, som var meget positiv.

– Det foreliggende tarifforslaget vil ytterligere bidra til å svekke eksportrettet industri. Forholdene for våre arbeidskamerater blir dårligere, både lønsmessig og vilkårmessig på annen måte. Avstanden til den offentlige sektor øker. Det er ikke det beste rekrutteringsgrunnlaget til de bransjeområder som konkurrerer på det internasjonale markedet.

– Lovteksten så langt er ikke noen reguleringslov i den forstand at vi skal ha en maksimalramme som vi ikke skal gå ut over. Det betyr direkte nedslag i lønn for en del av våre medlemmer, og jeg vil tro at det samme gjelder for flere andre forbundsområder. Det var ikke dét vi ble invitert til å diskutere 16. februar. Lovens utforming vil altså helt klart forårsake nedgang i lønn innenfor egne bedrifter, blant arbeidskamerater, men også i forhold til andre tariffavtaler i det første avtaleåret. Verkstedoverenskomsten og en del

andre avtaler vi har betinger at det utformes en lokal avtale. Den lokale avtalen er således en viktig del av den landsomfattende overenskomsten.

– Imidlertid har vi kanskje likevel en viss påvirkningsmulighet, slik at vi kan unngå denne forskjellsbehandlingen mellom privat og offentlig sektor. Jeg synes derfor Representantskapet burde kunne slutte seg til følgende forslag:

«Sekretariatet får i år oppgave å sikre at det gjennom forskriftene til Inntektsreguleringsloven ikke oppstår forskjellsbehandling på ansatte i samme bedrift – og i forhold til de regler som er godkjent for offentlig sektor og andre tariffavtaler.

Lokale lønnsavtaler som bygger på landsomfattende overenskomster skal ikke forringes.»

– Dersom Representantskapet vil følge meg i dette forslaget, finner jeg grunnlag for å følge min leders anbefaling, fordi vi tross alt står i en situasjon hvor vi reelt sett ikke har noe annet valg enn å si ja eller nei. Da er jeg innstilt på at vi sier ja, men håper at Sekretariatet vil følge opp mitt forslag.

Leif Sande, Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund: – Selv om jeg gikk imot Representantskapets flertall på siste representantskapsmøte, er det ikke fordi jeg er imot inntektspolitisk samarbeid som prinsipp. Jeg synes resultatet av forhandlingene også er for dårlig, og utformingen av oppgjøret er heller ikke god nok. Vi har gitt mer enn vi fikk igjen.

– I vårt forbund har vi fått svært liten forståelse for oppgjøret, og uttalelsene som har fremkommet, har hovedsaklig gått i negativ retning.

– Oppgjøret sparer arbeidsgiverne for sju milliarder kroner, ifølge dem selv. Samtidig ser vi at de nå kjøper opp industri i utlandet og legger ned bedrifter her i Norge. Etter dette oppgjøret vil de da få ytterligere sju milliarder kroner til disposisjon for oppkjøp i utlandet.

– Vi ser også at reguleringen av aksjeutbytte har fått en slik utforming at aksjonærene kan ta ut like mye i aksjeutbytte som det beste av de tre siste årene, og såvidt jeg forstår, er det bedrifter som gir ut helt opp til 20 prosent aksjeutbytte i år.

– Vi er kritiske til en del av utformingen når det gjelder 5 prosent-rammen og til pensjonsreformen, som ekskluderer en del grupper. Det tas ikke noe oppgjør med speulasjonsøkonomien, og

når det gjelder dette spørsmålet, er det snakk om vilje til å foreta seg noe. Jeg synes at prisgarantien er vag. Vi har nå fått en lov som ytterligere forringer forhandlingsresultatet.

– Spesielt i vårt forbund har vi problemer når det gjelder ansiennitetstillegg i lokale avtaler, som en nå ikke kan få utbetalt.

– Når det gjelder lønnsloven, så går jeg ikke prinsipielt imot lover, men jeg synes at hvis man skal vedta en lov, så må det foretas et atskillig bedre forarbeid til loven før den vedtas. Ved forrige representantskapsmøte ble vi presentert for et utkast – et utkast som ble vedtatt. Men da vi gikk ut herfra var vi veldig uenige om hva vi egentlig hadde vedtatt. Meningene om hva som lå i vedtaket sprikte i alle retninger. Det sier noe om forarbeidet.

– De to forslagene som er fremmet her til punkt II er all right. Jeg kan ikke se den helt vesentlige forskjellen på dem. I flertallsforslaget fra Sekretariatet står det «konstaterer Representantskapet at den vedtatte lov om inntektsregulering eliminerer mulighetene for reelle standpunkt til de foreliggende anbefalte forslag gjennom uravstemning. På dette grunnlag godkjenner Representantskapet de foreliggende anbefalte tarifforslag i privat og offentlig sektor.»

– De fleste som har vært oppe på talerstolen, har hevdet at grunnen til at de går inn for at forslaget ikke skal ut til uravstemning, er at vi har fått en lov som hindrer medlemmene på demokratisk vis å ta stilling til det som er foreslått. Den eneste logiske konsekvens av dette burde jo da egentlig være å vedta her at vi er uenige i at det skal brukes inntektsreguleringslov ved dette tariffoppgjøret. Så lenge det er loven som setter hindringer i veien for en demokratisk rett, som de fleste her mener er riktig og nødvendig, så synes jeg at vi skal si at det ved dette oppgjøret ikke skulle ha vært brukt inntektsreguleringslov.

Dette er – slik jeg ser det – en konsekvens av begge forslagene til II.

– Jeg vil heller ikke at forslaget skal sendes ut til uravstemning

Leif Sande fremmet følgende tilleggsforslag:

- «2. LOs representantskap tar avstand fra bruk av Inntektsreguleringslovgivning i forbindelse med årets lønnsoppgjør.
3. LOs representantskap krever at Regjeringen snarest innfører lov om prisstopp.»

Roar Flåthen, Buskerud fylke, sa at det var med en viss interesse

han nå hørte at sentrale tillitsvalgte ga sin tilslutning til det fremlagte forslaget, men ikke med noen stor entusiasme, og med mange reservasjoner.

– Jeg kan ikke dele Leif Haraldseths oppfatning, at man i forhold til utgangspunktet har oppnådd et godt resultat. Jeg er av dem som mener at på vesentlige punkter mangler det en god del på dét.

Av forhandlingsprotokollen fremgår at det skal opptas forhandlinger om 2. avtaleår på bakgrunn av erfaringene man har høstet fra 1. avtaleår.

Når det gjelder prisgarantien, ser vi nå at Regjeringen ikke har satt i verk tilstrekkelige tiltak for å begrense prisveksten. Det er stor fare for at prisprognosene ikke holder. Det er ikke tvil om at hvis vi ser litt lengre fram, og tenker oss at oppgjøret skal kunne forsvares i ettertid, så vil den helt klare forutsetningen om at pristigningen skal holde seg innen 5 prosent, være det helt avgjørende. Får man ikke dét til, vil hele opplegget ha mistet en vesentlig del av hensikten. Skal vi få aksept for dette tariffopplegget ute hos medlemmene, med den store misnøyen som nå foreligger, så er prisstigningen helt avgjørende.

– I forbindelse med den avklaringen Leif Haraldseth ga i pensjonssaken, så synes jeg det er litt kritikkverdig at man i det informasjonsmateriellet de tillitsvalgte skal bruke overfor medlemmene, har sagt klart ifra at arbeidstakeren må ha fylt 66 år etter 1. januar 1989, og 65 år etter 1. januar 1990. Det har vi fått beskjed om å informere om, og det er dét som lå til grunn ved de informasjonskonferansene LO holdt rundt omkring i landet. Jeg er imidlertid glad for at dette nå er korrigert av Haraldseth, og forutsetter at det er som han sier. Det er meget viktig at dette nå er avklart 100 prosent.

– En annen forutsetning ved dette samordnede oppgjøret var likhet. Det er tydelig at det er mye som ikke er fullt ut kjent ute blant medlemmene, bl.a. spørsmålet om ansiennitet, og hvordan det her vil bli ulikheter mellom privat og offentlig sektor.

Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at det i hele tatt skulle være grunnlag for en ulik behandling mellom privat og offentlig sektor når det gjelder ansiennitet – noe som betyr ganske mye i kroner og øre. Jeg støtter derfor fullt ut den kritikken som allerede har framkommet. Dette vil i enda sterkere grad gjøre medlemmene våre ytterligere misfornøyd med oppgjøret.

– Hvis det i 2. avtaleår skulle foretas begrensninger i den lokale

forhandlingsretten, da tror jeg det er hevet over tvil at vi både innenfor fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen vil stå overfor en krisesituasjon.

– Vi vil derfor på det sterkeste advare mot å foreta noen begrensninger i den lokale forhandlingsretten for 2. avtaleår. Dette håper jeg LO-ledelsen tar til etterretning.

– Jeg vil understreke at forutsetningen for at dette oppgjøret skal kunne forsvares i ettertid, er at man skaper likhet og prøver å gjøre noe når det gjelder ansiennitet – som Trygve Johnsen nevnte – og at en får kontroll med prisstigningen. Jeg er fortsatt i tvil om de renteforslagene som hittil er presentert vil innfri de forutsetningene LOs representantskap har satt.

Det er helt klart at får man ikke gjort noe med det generelle rentenivået, så er ikke våre intensjoner på dette området innfridd. Dette bør partiet og Regjeringen merke seg.

Egil Bøckmann, Handel og Kontor i Norge: – På forrige representantskapsmøte var jeg blant dem som stemte for forslaget til vedtak. Det gjorde jeg også i full klarhet over at det ville vekke motbør innen egne rekker. Men ut fra de positive resultatene som på det tidspunkt syntes mulig å oppnå – særlig det å kunne få et tilfredsstillende generelt lønnstillegg, og kjøpekraftforbedring for store grupper gjennom lavere renter, spesielt på boliglån – var jeg villig til å gå med på en sterk begrensning av den lokale forhandlingsretten i ett år. Likesom det etter min oppfatning i realiteten var snakk om en suspensjon av den sentrale forhandlingsretten i fjor.

– Det er fortsatt min oppfatning at solidarisk lønnspolitikk innebærer bruk av fagbevegelsens samlede kampkraft gjennom sentrale forhandlinger.

– Jeg sa det ikke sist, men jeg skal si det nå. Jeg synes egentlig at arkitektene bak opplegget fortjener ros. For det lå etter min oppfatning en god del nytenkning i opplegget ved forrige representantskapsmøte. Jeg har også senere forklart og forsvart Representantskapets vedtak både i fagforeninger og klubber, og overfor bekymrede, engasjerte enkeltmedlemmer.

Selv om den måten vi har taklet tariffoppgjøret på nå har kalt til live tradeunionistiske holdninger innen alle leire, er det også en gryende erkjennelse av å måtte se tariffpolitikken i en videre økonomisk sammenheng.

– Etter min oppfatning innebar ikke Representantskapets vedtak at våre medlemmer skulle miste kjøpekraft i perioden. Det var

ingen ting i vedtaket som skulle imøtekomme Statsministerens og Finansministerens sterke ønske om å inndra én månedslønn i kjøpekraft fra de fagorganiserte. Tvert imot, så skulle man gjennom å foreta mer dyptgående samfunnsøkonomiske tiltak, kunne bedre disse. Vi kom jo i en situasjon hvor det var mulig å øve press på myndighetene. Den muligheten har vi etter min oppfatning ikke brukt godt nok.

– I motsetning til Sekretariatets flertall – og også Einar Hysvær i mindretallet – mener jeg at Sekretariatet og forhandlingsutvalget ikke har klart å få fram et resultat som tilfredsstillende vedtaket på forrige representantskapsmøte. Som sagt, all ros til arkitektene – den samme ros kan jeg ikke gi til byggmestrene. Mine hovedinnvendinger går på de kravene som skulle avklares med de politiske myndigheter, og i den anledning gir jeg full støtte til mitt forbundsrepresentanter.

Statsministerens brev gir ikke god nok uttelling i forhold til Representantskapets vedtak, og burde vært sendt tilbake med påskriften «Ikke tilfredsstillende – forbundsvis oppgjør skal skje om ikke Regjeringen viser mer imøtekommenhet.» For dette riset bak speilet om forbundsvis oppgjør, skulle jo ikke være noe skuebrød for Representantskapets medlemmer, men et alvorlig ment pressmiddel overfor de politiske myndigheter.

– For det første har Regjeringen gjennom Statsministerens brev ikke kommet med noe konkret i forhold til prisutviklingen, men bare regner med at prisstigningen kan komme ned på om lag 5 prosent. Det nivået kan vi allerede nå i august måned – og da blir det lenge til vi får gjort noe med det i forhold til lønsmessig uttelling. Her er for øvrig heller ikke kompensasjonsbestemmelsene i avtalen med N.A.F. etter min oppfatning god nok.

Det første rentetiltaket når det gjelder boligrenten var en begynnelse, men vi har ikke fått løfter eller garantier om skritt i retning av et generelt lavere rentenivå. Det synes jeg er skuffende, også på bakgrunn av de antydninger vi fikk fra LO-lederen på forrige representantskapsmøte.

– Jeg kan bare fastslå at Regjeringen ikke har kommet oss i møte når det gjelder kredittpolitikken og speulasjonsøkonomien.

– Dessuten er begrensningene i aksjeutbytte som ligger i loven, for svak. Det er ikke satt tak på 12 prosent. Slik lovteksten nå er utformet, kan det utbetales like mye som gjennomsnittet for de tre siste årene, uansett hvor mye det har vært. I tillegg kan utbytte som ikke utbetales i år akkumuleres i bedriften, og deles ut til neste år,

eller seinere. Det kan skje enten som aksjeutbytte, friaksjer eller som verdistigning på de aksjer man allerede har.

Lønnsinntekt som ikke utbetales i år, kommer ikke lønnstakerne til gode på samme måte. Ja, selve poenget med lønnsloven er jo at lønnstakerne og fagbevegelsen ikke skal kunne kreve kompensasjon neste år eller seinere. Og det er vel ingen grunn til å forundre seg over at både den norske og den utenlandske børsen reagerte positivt.

– I debatten om tariffoppgjøret har Finansministeren gjort et nummer ut av LOs krav om styring av kredittpolitikken – at den skal kunne imøtekommes gjennom Odelstingsproposisjon nr. 41 om lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner. Nå skal man angivelig rette inn støt mot spekulasjonsøkonomien. Tilsvarende toner har vi sett på trykk i «Aktuelt perspektiv». Der gir for øvrig DNAs saksordfører en nokså dekkende karakteristikk av innholdet når hun sier at det føles litt rart når det er vi som slåss for en virkelig konkurranse med Høyre og Fremskrittspartiet som motstandere. Det dreier seg altså om en lov som skal skjerpe konkurransebetingelsene – bestemme hvem som skal kunne eie, gi mer like konkurransevilkår og større konkurranse for finansinstitusjonene. Det bør jo allerede være kjent at denne loven også gir bankene mulighet til spekulere for dobbelt så mye som de kunne gjøre tidligere, og det må jo være litt av en tillitserklæring til banker som i fjor påførte seg sjøl enorme spekulasjonstap. En kan jo stille spørsmålet om man ligger nesegrus for en liberalistisk økonomi, og er ute av stand til å se behovet for styring av finans- og kredittmarkedet. Er det sentralbanksjefen som styrer den økonomiske politikken, er det han som villig vekk låner bort mere enn forutsatt bare han kan drive lønnsom butikk og sope inn milliarder i renteinntekter til staten?

– LO-lederen fastslo ganske korrekt hvilke faktorer som har påvirket våre medlemmers kjøpekraft de siste årene. I en rapport til Forbruker- og administrasjonsdepartementet i februar 1988 går det fram at norske husholdningers renteutgifter steg fra vel 30 milliarder kroner i 1985 til over 41 milliarder kroner i 1986. Mye tyder på at økningen i 1987 kan bli på ytterligere 14 milliarder kroner – altså opp til 54–55 milliarder kroner. I hovedsak dreier dette seg om lån, som særlig høye boutgifter har presset fram. Til sammenlikning var de samlede direkte skatter i 1986 bare tre ganger mer, ca. 126 milliarder kroner.

– Hva sier så vår finansminister når han blir konfrontert med tall – om enn de er litt usikre om nedgang i kjøpekraft: «Dette viser

at vi er på rett vei, selv om det er langt fram». Dette sier han til Arbeiderbladet 14. april. Og så er det fremdeles noen som lurar på hvem som forer Fremskrittspartiet med argumenter.

– Styring i den økonomiske politikken synes tydeligvis ikke å være noe poeng for den sittende regjering, bortsett fra styring av lønn. Prisstigning møtes av resignasjon og beklagelse. Spekulasjonsøkonomien kan fortsette. Eierinntektene øker og øker, uten at investeringene styres i pakt med samfunnsinteressene.

– Primært har jeg vært av den oppfatning at forhandlingsresultat skal sendes ut til uravstemning, slik det er skikk å gjøre. Men jeg er enig i at det nå er fåfengt, i og med at vi har fått en lønnslov. Likevel synes jeg det kunne være fint at LOs representantskap uttrykker at man ikke er tilfreds med det som har skjedd, og jeg håper at Representantskapet kan støtte følgende forslag, som kan videreføre Representantskapets egne krav overfor de politiske myndigheter:

«Under henvisning til vedtaket i Landsorganisasjonens representantskap 16. februar 1988 pålegger representantskapet sekretariatet snarest å innlede drøftinger med regjeringen

- om tiltak som kan sikre at prisstigningen pr. 15/12 -88 ikke overstiger 5% sammenliknet med prisnivået 15/12 -87;
- for å hindre ytterligere innstramminger i offentlig forbruk i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett;
- om konkrete og effektive politiske tiltak for å få bankene og kredittinstitusjonenes virksomhet i samsvar med samfunnets interesser – mot forsterket spekulasjonsøkonomi;
- for et skattesystem med blant annet progressiv bruttobeskatning og deling av nærings- og personlig lønnsinntekt;
- for å ta nye skritt i retning av et generelt lavere rentenivå.»

Dirigenten, *Ole Knapp*, opplyste at han nå hadde en talerliste som svarte til om lag 1½ times debatt. Han spurte om Representantskapet var innstilt på at man sløyfet pausen, og fortsatte møtet, slik at man med debatten, oppsummeringen og voteringen kunne avslutte møtet ca. kl. 15.00.

Dirigenten var av den oppfatning at det ville være hensiktsmessig å kjøre møtet i ett.

Dirigentens forslag fikk tilslutning av Representantskapet.

Bjørn Christiansen, Norsk Barnevernpedagogforbund: – Som representant for et kvinneyrke, er jeg imot resultatet av dette

oppgjøret. Som representant for et forbund i offentlig sektor er jeg imot resultatet av dette oppgjøret. Som representant for en yrkesgruppe i sosialsektoren, er jeg imot resultatet av dette oppgjøret. Som tillitsvalgt i et LO-forbund er jeg imot resultatet av dette oppgjøret.

– Jeg er imot oppgjøret fordi jeg mener resultatet ikke engang fyller opp Representantskapets krav og forutsetninger for oppgjøret. LOs samarbeidspartner – Arbeiderpartiet – har kjørt et opplegg som ikke tjener LO-medlemmenes interesser. LO har krevd handlekraft fra Arbeiderpartiet også i posisjon, men er det å vise handlekraft å lovfeste at offentlig ansatte skal ha lavere lønnsutvikling enn andre, når offentlig sektor sies å være et prioritert område?

Er det å vise handlekraft å fastlåse urettferdige lønsmessige skjevheter når utjamningspolitikk sies å være målet? Er det å vise handlekraft å appellere til bankene om lavere rente når bankvesenet er utenfor politisk styring?

Er det å vise handlekraft å gi to uker lengre svangerskapspermisjon når vi ligger på bunnen i Norden på dette området? Er det å vise handlekraft å frata fagbevegelsen viktige rettigheter når en hevder å stå den samme fagbevegelsen så nær? Er det å vise handlekraft for å bedre landets vaklende økonomi ved å stramme inn for arbeidsfolk flest, når det samtidig skal være et parti for arbeidsfolk?

– LO kan vise handlekraft ved å si nei til dette oppgjøret. LO kan vise handlekraft ved å bryte det forpliktende samarbeidet med Arbeiderpartiet – et parti som igjen har vist at de har en praktisk politikk som avviker fra fagbevegelsens grunnleggende interesser.

– Vi kjemper for en sosialsektor som er i krise – en krise som ikke skyldes manglende eller uinteressant arbeid. Ei heller at ansatte ikke gjør en god nok jobb. Nei, vi kjemper for å få flere folk til dette arbeidet, og større grad av stabilitet. Dette må til for å gjøre tilbudet så godt som det er ment å være for brukerne av helse- og sosialsektoren.

– Tariffoppgjøret i år setter oss langt tilbake i dette arbeidet. Mange av yrkesgruppene i helse- og sosialsektoren står i LO, men LO burde ønske seg flere av disse gruppene. Det er innlysende at det er en styrke for LO å kunne organisere alle de yrkesgruppene som skal ta seg av helse- og sosialsektoren i årene framover.

For å være en slik samlende kraft må LO framstå som en reell fri og uavhengig fagbevegelse.

– Det å være uenig er en nyttig rettighet i vårt demokratiske samfunn. Det var derfor et spark under beltestedet når en kunne lese at Arbeiderpartiets partisekretær ønsket å blande seg inn i partitilhørigheten til de faglig tillitsvalgte. I mitt forbund er det tillitsvalgte som har den tilliten som behøves for å utføre det faglige arbeidet medlemmene krever. Om det kreves å være i opposisjon til sosialdemokratiet, men for en faglig politikk som gir et velferdssamfunn med rimelige boliger til alle, gratis helsetilbud, likt skoletilbud, et utbygd og godt sikkerhetsnett for sosiale tjenester for hele befolkningen, så skal våre faglige tillitsvalgte være det.

NBF har i hele sin historie i LO ment at det tette og forpliktende samarbeidet med DNA må opphøre. Dette oppgjøret støtter vårt standpunkt.

– Den siste tidas hendelser gjør oss enda mere sikre på at et sak til sak-samarbeid med de partier som gjennom praktisk politikk viser at de støtter fagbevegelsens målsetting, er det som vil styrke en samlet fagbevegelse.

– Jeg var imot Sekretariatets forslag til opplegg for dette oppgjøret. Jeg er om mulig enda mere imot det foreliggende resultatet.

– Jeg anbefaler derfor å stemme nei til Sekretariatets forslag.

Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk Forbund: – Ved avslutningen av oppgjøret så langt er det vel ikke så interessant å minne hverandre om hva vi sa og ikke sa. Det vi nå kan konstatere er at man har et resultat – så får man like det eller ikke like det. Vi er nødt til å forholde oss til det i en 2-årsperiode – vi kan heller ikke legge det bak oss.

– Det er klart at oppgjøret kan danne et fint grunnlag for den diskusjonen som vil komme i forbindelse med debattopplegget, som igjen skal føre fram til en diskusjon på LO-kongressen i 1989. Den tror jeg det er nyttig for oss alle å ta del i.

Det som imidlertid er beklagelig – og som jeg vil sette søkelyset på – er at alle forbundsområder vel egentlig har sine «tapere» med den formen oppgjøret har fått nå. For vårt vedkommende er det ingen tvil om at de store taperne er lærlingene, og det er fordi vi har normallønnssatser for lærlingene. Det betyr at deres lønnsnivå er avhengig av at de får et skikkelig tariff tillegg som det blir forhandlet om annet hvert år.

– I LO-N.A.F.-opplegget er det forutsatt at unge arbeidstakere og læringer kun skal få to tredjedeler av det generelle tillegget. Unge arbeidstakere er definert som ungdom under 18 år. Tidligere

var gjennomsnittsalderen for lærlinger omkring 16 år. I dag er det ikke slik lenger. Gjennomsnittsalderen for lærlinger i Grafisk ligger nå på 23–24 år. De er velutdannede, og har kommet sent inn i et læreforhold. De har null i overheng, og får nå kun to tredjedeler av det generelle tarifftillegget. Og har ikke mulighet for å få noe mer enn det.

– Jeg synes at vi i LO bør se på den definisjon vi har hatt hele tiden – med «unge arbeidstakere og lærlinger». Jeg føler meg ikke sikker på at det lenger er relevant at lærlinger kommer inn under betegnelsen unge arbeidstakere.

– Ved avslutningen av oppgjøret er det én side som er veldig interessant for oss å se på, nemlig den politiske oppfølgingen. Det har jo nå kommet forslag her til uttalelse om den økonomiske politikken. Jeg vil minne om at vi tross alt har vedtak i Representantskapet, ikke minst fra 1987, som jeg regner med at veldig mange av oss fortsatt står på. Dette er kanskje ett av de beste politisk/økonomisk vedtak LO har gjort. I LOs representantskapsmøte i februar 1988 gjorde vi klare vedtak om den politiske og økonomiske situasjon. Vi forutsetter derfor at LOs tillitsvalgte, og våre representanter i DNAs organer, aktivt vil følge opp akkurat den siden av politikken.

– Ved siden av dét, er det vel kanskje også grunn til å se på rentepolitikken. Vi har vært veldig opptatt av renten og rentesatsen. Det kan vel være grunnlag for at vi også ser noe mere på eksempelvis rammevilkårene for Husbanken og spesielle lån for ungdom. Det er vel kanskje også andre tiltak enn bare den rene rentepolitikken vi bør se litt på.

– Avslutningsvis vil jeg si litt om den uenigheten som en kan konstatere er til stede mellom Arbeiderpartiet og LO ved flere anledninger. Vi har påny fått det demonstrert i forbindelse med reklame i TV og utkastet til ny ferielov. Det er forstemmende stadig å skulle se i avisen at LO kommer i mindretall i en rekke situasjoner. Ikke minst når det gjelder den økonomiske politikken, må vi konstatere at vi også der tydeligvis stadig kommer i mindretall. Det blir sagt at vi ikke skal kritisere utad, men prøve å ta kritikken innad. Vi gjør jo så godt vi kan, men vi har følelsen av at vi ikke i noen særlig grad blir hørt.

Til og med når det gjelder et så enkelt spørsmål som oppnevning av offentlige komitéer, så ser vi at vi blir utelatt fra slike komitéer. Nylig ble det nedsatt en komité som skulle se på pressestøtten og pressens vilkår. Den største LO-organisasjonen innenfor norsk

presse – Grafisk Forbund – fikk ikke en eneste representant i komitéen. Det er klart at dette fører til frustrasjon i egne rekker. Jeg har imidlertid et håp om at vi nå må få lagt dette bak oss, og at det igjen skal være mulig å komme på talefot med regjeringspartiet, slik at man kan føre en politikk som er til felles beste. Dessverre har jeg ikke følelsen av at det for øyeblikket er tilfellet.

Lars A. Myhre, Sekretariatet: – Vi har nå hørt en sammenhengende tirade og en skildring av tillitsvalgte som har hatt det vondt i lang tid.

– Jeg hører også til dem som har hatt det vondt, men samtidig har jeg hatt det godt, fordi jeg har hatt tillit fra mine medlemmer. Jeg har hatt tillit til å stå på og gjøre det jeg kan for våre interesser og for fellesskapets interesser.

– Det gjorde vi også 16. februar, da vi fattet vårt vedtak i Representantskapet. Da var det et meget klart flertall som godkjente kravene som forhandlingsutvalget skulle gå til N.A.F. med. Det var såvidt jeg vet bare 17 som stemte imot. Det må vi huske på, også vi som var i mindretall. Dette er ikke dagen for sutring og klaging over at vi dengang ikke vant fram. Situasjonen er nå at vi skal ta stilling til hva som har skjedd etter at vi som mindretall tapte votingen dengang. Da skal vi – sammen med flertallet – forholde oss som et kollegium. Vi skal stå sammen om det resultatet som foreligger. Så enkelt er det for meg. Så enkelt har det vært, uansett hvor jeg har drevet organisasjonsarbeid. Det hender også sogar at jeg og de som var i mindretall her, er i flertall enkelte steder. Da krever vi også at dette mindretallet skal være med og jobbe for våre felles vedtak. Slike forpliktelser har også jeg følt at vi hadde.

– Nå er det altså gjennomført et oppgjør. Om oppgjøret er det i dokumentet fra Sekretariatet sagt én vesentlig ting – vesentlig i den forstand at den er mer vesentlig enn alt annet som står, nemlig følgende: «Dersom de foreliggende tarifforslag forkastes, vil lovens begrensninger gjelde fullt ut for LOs medlemmer.» Og da er det ikke min oppgave, uansett hvordan jeg stilte meg den 16. februar, å gå inn for noe annet enn å godkjenne det som nå foreligger. Noe annet ville etter min mening være det glade vannvidd. Det er dette vi nå inviteres til å gjøre. Vi inviteres ikke til å se bak oss, men å se framover, og da er i alle fall min oppgave som tillitsvalgt helt klar. Jeg vil alltid både nå og seinere se framover.

– Fra sentrale tillitsvalgtes side er det her snakket om umyndiggjøring og at det er en elite som avgjør oppgjøret. Ja, kamerater,

hvis det er en elite, så sitter den her, og de som bruker disse ordene tilhører den samme elite. Jeg er ikke villig til å gi fra meg den fordel det er som tillitsvalgt å høre til denne eliten. Da har dine medlemmer gitt deg beskjed om at du har vår tillit til å stå på for det som de mener er riktig. Dette er situasjonen. Men har vi dermed umyndiggjort våre medlemmer? Overhodet ikke. Vi er som tillitsvalgte valgt inn i Representantskapet for å ta standpunkt etter de vedtekter vi har å forholde oss til. Det kan vi gjøre i dag uten at vi har umyndiggjort noen – uten at vi kan gå rundt og si at vi er en elite.

– Med klart utgangspunkt i det jeg sa om at jeg er uvillig til å se bakover, men vil se framover, så synes jeg vi skal se det positive ved det oppgjøret vi har vært igjennom. Det positive er at vi har satt LOs representantskap på kartet i norsk politisk debatt i mye større grad enn noen gang tidligere i de siste årene. Vi har påvirket en samfunnsutvikling som noen av oss ikke mente var så bra. Det er det vi har gjort, og vi har gjort det på bakgrunn av det flertallet som var i Representantskapet. Det er det positive ved oppgjøret.

– Videre har vi som en total arbeiderbevegelse gitt Regjeringen det redskapet de nå er forpliktet til å bruke for å kue de kapitalkreftene som hadde fritt spillerom fra 1980 til 1986. Vårt krav må derfor også der være framtidsrettet. Vi må i enhver handling fra nå av og framover byde Regjeringen til å stå på for å kue kapitalkreftene i dette landet. Det er det bidraget vi har gitt, det er det vi må kreve.

– Fram for Sekretariatets vedtak, kamerater!

Jan Bråten, Norges Offisersforbund: – Perioden fra 16. februar og til nå, er den perioden siden jeg begynte i fagbevegelsen for 10 år siden hvor jeg har vært mest stolt av å være i LO. Det at en har vist moderasjon og styrke i en vanskelig situasjon, har det ikke vært vanskelig å få gehør for. Når en reiser rundt på medlemsmøter og liknende og treffer våre medlemmer, så har de vist full forståelse for hva de har vært med på. Det har ikke vært vanskelig å forsvare Representantskapets vedtak. Jeg synes heller ikke i dag at det er vanskelig å forsvare resultatet. Jeg synes – i motsetning til mange andre – at det som ligger på bordet er godt i samsvar med vedtaket som ble fattet her 16. februar. Jeg synes ikke det er noen grunn til å be om undskyldning.

– Det vi ofte møter ute i diskusjoner, er: Resultatet er egentlig bra, men vi godtar ikke metoden. Jeg svarer da gjerne at det er ganske god sammenheng mellom metode og resultat. Det at vi har fått et resultat med en så klar lavtlønnsprofil, – og at vi innenfor

statssektoren har fått til en låneordning på 125 000 kroner til statsansatte, – har en viss sammenheng med metoden man valgte. Jeg tror nemlig ikke at vi hadde fått det til et «normalt» oppgjør.

– Resultatet av oppgjøret har vært behandlet i vårt forbundsstyre og landsstyre, og vårt forbund godtar resultatet som en engangsforeteelse – i den økonomiske situasjonen vi er inne i – i samsvar med vedtaket av 16. februar.

– Det er blitt sagt her i dag at oppgjøret kunne få negative konsekvenser for medlemsrekrutteringen. Som representant for ett av de forbundene som virkelig sliter med rekruttering, vil jeg si at dette ikke er mitt inntrykk.

– Jeg stemmer for Sekretariatets forslag, men til representantene for myndighetene som er til stede her, vil jeg anmode om at renteproblematikken følges bedre opp. Jeg er betenkt over at vi har fått en bedre låneordning for statsansatte, men med høyere rente. Myndighetene må følge renten nøye – det er en svært viktig oppgave.

– Og med den anmodningen anbefaler jeg Sekretariatets forslag.

Gunnar Grimnes, Sekretariatet: – NEKFs forbundsstyre behandlet resultatet 2. mars. I en enstemmig uttalelse sa vi at det foreliggende forslag var i samsvar med Representantskapets vedtak.

– Jeg kan ikke se at det har inntruffet forhold som gjør at de grunnleggende problemer vi la til grunn 16. februar er endret. Vi gikk inn for et moderat oppgjør, fordi vi erkjente at landets økonomi og konkurranseevne var i fare, og at vi ikke kan bevilge oss til velstand. Vi stilte motkrav og betingelser som i rimelig grad er innfridd. Det skulle derfor ikke være vanskelig for dette Representantskapet å godkjenne forhandlingsprotokollen, slik at vi nå kan legge selve oppgjøret bak oss. Og så får vi se hva vi må være oppmerksom på i tiden som kommer.

– Jeg vil ikke unnlate å gi uttrykk for at det som etter vår oppfatning er mest bekymringsfullt, er prisstigningen. Det er den som kan ødelegge det vi nå forsøker å bygge opp. Jeg minner om at det er de langsiktige virkningene av Representantskapets vedtak som vil være avgjørende for hvorvidt vi lykkes eller ikke. Derfor kan vi ikke leve med en prisstigning som går ut over de rammene som er lagt. Tallene for mars var et alvorlig varsel til Regjeringen om at prisutviklingen må vies større oppmerksomhet. Det må være mulig å få prisdirektøren ut på banen, og det må være mulig å sette inn virkemidler mot dem som nå utnytter situasjonen til egen fordel.

– For meg er det et tankekors at vi på den ene siden setter markedsmekanismene ut av spill hva angår lønnsdannelsen, mens vi på den annen side stilltiende skal akseptere full frihet i prisdannelsen. Det skaper en helt umulig situasjon.

– Skal vårt felles krafttak for å få landets skakkjorte økonomi på beina igjen, må det ikke tillates at næringsdrivende gis fritt fram med sine prispåslag.

– Vi har fra forbundenes og Landsorganisasjonens side påtatt oss så store belastninger ved gjennomføringen av dette oppgjøret, at vi ikke vil kunne leve med en situasjon hvor det ikke gjøres aktiv og nødvendig innsats for å komme en økende prisstigning til livs. Vi må la dét budskapet gå til Regjeringen og kreve handling.

Arne Grønningsæter, Norsk Sosionomforbund, opplyste innledningsvis at Norsk Sosionomforbund var sterkt uenig i det vedtaket som ble fattet på representantskapsmøtet 16. februar.

– Etter dét har det i grunnen bare blitt verre og verre. LO-N.A.F.-avtalen ble via lønnsloven overført til offentlig sektor på en slik måte at det ble en betydelig dårligere lønnsutvikling i offentlig sektor enn i privat sektor. En rekke viktige krav har kommet svært dårlig ut. Den såkalte prisgarantien ser ikke ut til å bli noen garanti. Pensjonsreformen gjør at store grupper lavtlønte, særlig kvinner, ikke omfattes av reformen.

Det eneste lyspunktet, sett fra medlemmene i mitt forbund, er den økte svangerskapspermisjonen. Men fortsatt er Norge dårligst i Norden. Rentenedgangen ble også svært liten.

– Lønnsloven fryser inntektsforskjellene, mens det vi trenger er inntektsutjamning. Den innebærer heller ikke noen skikkelige tiltak mot speulasjonsøkonomien.

– Vi mener at det er svært betenkelig med den innskrenkning i forhandlingsretten som ligger i lønnsloven. På denne bakgrunn vil jeg støtte det tilleggsforslaget Leif Sande fremmet når det gjelder dette punktet.

– Det er også blant våre medlemmer sterke reaksjoner på oppgjøret, og når vi igjen får muligheten til å stemme over helheten, så blir konklusjonen at det blir umulig å stemme for dette resultatet.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk Forbund: – Jeg stemte imot oppgjøret 16. februar, men har siden dengang vært i samme situasjon som Lars Myhre og talt for oppgjøret, men kanskje ikke med den argumentasjonen han brukte. Det jeg har reagert på siden siste representantskapsmøte, er den måten opposisjonen innenfor fag-

bevegelsen, og utenfor, har prøvd seg på overfor Representantskaps vedtak. Ikke minst med en argumentasjon som til sine tider har vært en direkte personforfølgning av LOs leder.

– Det var forstemmende å oppleve at det 10. mars ble samlet 5–600 mennesker, der fagorganiserte brukte argumentasjoner jeg synes vi burde være forskånet for. Det er helt tydelig at argumentasjonen bygger mye på det Carl I. Hagen representerer i sin debattform på Stortinget. Den har også slått godt inn i vår egen bevegelse.

Jeg synes derfor at det oppgjøret vi nå tilbakelegger oss bør vekke mange politiske tanker om på hvilken måte vi møter argumenter fra våre egne rekker.

Den opposisjon som har krevd uravstemning, har ofte ikke brukt dét argumentet for at medlemmene skal ha rett til å si hva de ønsker, men utgangspunktet har vært at man ønsker å få et nei. Det har vært hovedessensen i kravet om uravstemning. Hva om uravstemning hadde resultert i et klart ja-flertall? Nevner man dette, blir det som regel relativt stille.

– Jeg har vært redd for å gå inn for uravstemning også fordi jeg er overbevist om at medlemmene ville ha stemt ja. Jeg er nemlig redd for at noe jeg fortsatt forsvarer – retten til lokale forhandlinger – kanskje for mange år framover ville være sementert, enten i LO eller av de politiske myndigheter. Jeg er overbevist om at en uravstemning ville kunne ha blitt brukt på den måten.

– Det forekommer meg at det kanskje ulmer mer enn vi tør å snakke om mellom offentlig og privat sektor. Det er ikke mange fra privat sektor som har forsvart oppgjøret, men de har bøyd seg lojalt for vedtakene som er blitt fattet. Jeg synes imidlertid det er grunn til å advare mot at når offentlig ansatte gjennom sine fagblader sier at det er ett av de beste oppgjørene de har hatt, så skal man være fullstendig klar over at det samme ikke kan sies om oppgjøret for privat sektor.

– Målsettingen med oppgjøret har vært helt klar – det synes jeg LO-lederen ga en god beskrivelse av 16. februar – noe han også har gjort her i dag. Men den politiske målsettingen har jeg noe mere problemer med. Jeg har nemlig et bestemt inntrykk av at vi nå i tida som kommer får en debatt som stort sett vil dreie seg om å holde prisstigningen under 5 eller 5½ prosent. Jeg tror vi bør være ærlige og si at vi krever langt mer enn det. Vi krever mer styring av bank- og kredittvesenet. Jeg synes ikke det er nok å bruke moralske argumenter fra finansministeren overfor bank- og kredittvesenet. Jeg tror det er mange som savner utspill med mer konkrete handlinger enn det vi hittil har vært vitne til.

– Norsk Arbeidsgiverforening har klart det politiske kunststykket å ikke bli nevnt i debatten om årets lønnsoppgjør. En skulle nesten tro at N.A.F. ikke er en del av den avtalen som er inngått. Jeg har sogar i debatten om politiske streiker hørt at vi ikke kan gå til mer enn 2–3 timers politisk streik, fordi det vil ramme vår arbeidsgiver. Vi bør nå også være såpass flinke at vi får fram hva N.A.F. står for i den sammenheng. Vi skal ikke mange årene tilbake for å se hvordan de har holdt på for å få kneblet den lokale forhandlingsretten.

– Jeg støtter Einar Hysværs forslag, fordi jeg synes det i virkeligheten er et forslag man må ta til etterretning.

Arnold Langbråten, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: – Jeg stemte for det vedtaket som ble fattet 16. februar, og jeg har også forsvart vedtaket. Jeg mener imidlertid at resultatet ikke står i forhold til vedtaket og jeg er heller ikke fornøyd med gjennomføringen av oppgjøret. Hvis man hadde gitt medlemmene anledning til å ta stilling til forslaget før loven ble vedtatt, så tror jeg det var blitt flertall for en moderasjonslinje. Da hadde man samtidig gitt medlemmene en reell sjanse til å uttale seg om tarifforslaget.

– Selv om det er mange svakheter ved opplegget, synes jeg pensjonsalderreformen er positiv. Arbeidet med deltidspensjon må forseres, fordi det vedrører omstillinger i næringslivet. Mange blir satt ut av spill allerede fra 58–60 år, og de vil ha vanskeligheter for å få jobb, selv med dagens arbeidsmarked.

– Det negative ved forslaget gjelder den lokale forhandlingsretten. Det heter i LOs vedtak at det skal føres forhandlinger om det som har med økning i verdiskapning å gjøre, og at det skal gjennomføres på en slik måte at det ikke hindrer vekst i produktiviteten. Jeg mener imidlertid at det forslaget som nå foreligger gjør nettopp dette. Man forbyr forhandlinger og enhver form for lønns-tillegg, selv der hvor det skyldes vekst i produktiviteten.

– Forslaget er også for svakt når det gjelder prisutviklingen og rentenedsettelse. Det er derfor helt galt å sende dette forslaget ut til uravstemning. Selv om jeg kommer i strid med min egen formann, vil jeg stemme for Einar Hysværs forslag.

– Et spørsmål til slutt: I loven står det at som inntekt regnes også sluttvederlag når det regnes som inntekt etter Skattelovens § 42,3. ledd. Får dette noen virkning for sluttvederlagsordningen vi har?

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund: – Som representant for LO-lærerne har også jeg hatt problemer, ikke kanskje bare med dette oppgjøret, men vi har jo hatt en svært urolig periode i skole-

verket i vinter. Det har vel også noe å gjøre med at våre medlemmer ikke har lang tradisjon i LO, men har et noe idealisert, kanskje et noe naivt, bilde av hva LO står for. For mange står jo Skytøens opptreden overfor Arbeidsgiverforeningen i 1986 som et bilde på LO. Mange av våre medlemmer fikk nærmest et sjokk da de så etterfølgeren Stene sammen med Hegnar og hans oppfatning av LO-kollegaer.

– Ut fra den oppfatningen jeg pekte på at vi hadde, så har jeg dekning i forbundsstyret når jeg sier at vi ønsket å få oppgjøret ut til uravstemning. Vi mente at det var det riktige, og det eneste en kan gjøre i et hovedtariffoppgjør. Vi forstår problemene for privat sektor, men mente at rammen også burde fylles bedre opp på offentlig sektor. Vi har stått for disse standpunktene i Kartellets styre, prøvd å argumentere for dem, og har tilhørt et lite mindretall. Saken var også oppe i Kartellets styre fredag, hvor vi både fremmet forslag om uravstemning og ikke å anerkjenne resultatet for offentlig sektor. Det ble nedstemt, og slik jeg oppfatter situasjonen, er at for offentlig sektor er det et bindende vedtak. Vi har å bøye oss for det flertall som har stemt for å akseptere oppgjøret for statssektoren, og jeg tar det til etterretning.

– Det er jo privat sektor som har vært mest framme her i dag. Hvordan skal jeg stille meg til den? Jeg forstår at den saken er diskutert i Sekretariat i flere møter, og at et flertall har kommet til at en skal stemme for oppgjøret. Min oppfatning er da at man må følge det som er flertallet for den gruppen.

– Jeg har – kanskje også ut fra en litt idealistisk oppfatning – vanskelig for å ta et lønnsoppgjør til etterretning. Vi er valgt for å ta standpunkt, og et ja eller nei er et standpunkt. Men å ta til etterretning en så viktig sak, synes jeg er å gå utenom problemene. Det føles imidlertid problematisk å takle disse problemene. Derfor blir dette nærmest en stemmeforklaring.

Olav Lindrupsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: – Det er sagt her at den forklaringen vi som tillitsmenn skulle ha gjort overfor våre medlemmer om dette oppgjøret, var å betegne som et maratonløp. Det er enkelte som snubler over mål etter et maratonløp. De fleste reiser seg imidlertid etterpå, men mange har fått skrubbsår på knærne. Jeg frykter for at LO – når de skal reise seg etter denne debatten – har fått noen alvorlige skrubbsår på knærne.

– Vi er vel egentlig samlet for å ta stilling til hvorvidt det for-

handlingsresultatet som foreligger, og de lovene som har fulgt av det, er i samsvar med vedtaket som ble fattet 16. februar. Det kom en rekke forslag på bordet, og en rekke signaler til forhandlingsutvalget om hva som skulle legges til grunn. Bl.a. var det lagt til grunn et inntektspolitisk samarbeid med Regjeringen for å få dette til. Derfor er det brevet som kom fra Statsministeren, og som er datert den 24. februar, av vesentlig betydning. Når en skal vurdere saken må en også se på dette brevet. Det inneholder etter min mening helt feilaktige oppfatninger om situasjonen. Det mangler elementære ting for at det i det hele tatt skal være verdt papiret det er skrevet på. Det er elementært å vite at enhver reform datofestes. Det står ingen dato om når renten skulle settes ned eller når tiltakene skulle settes i verk. Det kan derfor like godt være i år 2000 som i dette året. Det er helt elementære ting som mangler.

– LO og Arbeiderpartiet kunne – når de fikk N.A.F. med på et opplegg – være den kraft som et mindretall i Stortinget ikke er. Det vil si at man egentlig da representerte et parlamentarisk flertall som kunne endre den økonomiske situasjonen i dette landet.

Og det føles for mange som et brudd på menneskeverdet når folk i fullt arbeid ikke klarer å betale renter og avdrag til en bolig av vanlig standard. Når bankene nå er blitt den største mottaker av sosialhjelp i dette landet, så er det en betenkelig utvikling. Sosialhjelp som går via folk som får sosialhjelp for å klare avdragene på sin bolig, og som går direkte inn i bankenes regnskaper i form av renter.

– Hvis man hadde kjørt et litt hardere løp på dette området, og fått til en ordning som kunne sikre at man igjen kunne betale de utgifter en bolig representerer med en vanlig industriarbeiderinntekt, så ville en i alle fall kunnet oppnå å få forståelse i befolkningen for oppgjøret.

Slik situasjonen nå er, er det vel mer betenkelig og derfor også vanskelig å vinne forståelse. Men jeg merker en viss oppgitthet i debatten – en oppgitthet fordi det egentlig ikke er noen annen utvei enn å godkjenne oppgjøret. Formuleringen spiller vel egentlig ingen rolle – resultatet er gitt på forhånd.

Blant våre medlemmer i Bygning har det egentlig ikke vært de helt store reaksjonene på oppgjøret. Det store spørsmålet er imidlertid hvordan lokalt avtalte ansiennitetstillegg som er knyttet til tariffavtalen skal praktiseres. Er det slik å forstå at slike lokalt avtalte tillegg ikke kan gis, så er det meget betenkelig. Disse lokale avtalene er sendt inn til forbundene og godkjent – og er som sådan en del av den tariffavtale vi arbeider ut ifra. Det er helt klart at hvis

en ikke skal få disse lokalt avtalte ansiennitetstillegg, så vil det for en del bedrifter være fristende å kvitte seg med eldre arbeidskraft og ta inn nye, fordi man da blir kvitt de ansiennitetstilleggene bedriftene må betale. Likeledes vil det være betenkelig fordi disse ansiennitetstilleggene da vil kunne slå inn med full tyngde og vil kunne medføre et hopp i lønnsutviklingen fra 1. april neste år.

Jeg mener at dette må avklares, og at dette er en del av de ansiennitetstilleggene som ligger i tariffavtalen, og som dermed må følges opp.

Odd Bach, Norsk Transportarbeiderforbund: – Opptakten og diskusjonen foran årets oppgjør hadde den vinklingen at fortsatt å skulle leve med en lønnsutvikling på 10–12 prosent og en prisutvikling som jevnt og trutt lå et par prosent høyere, ikke var særlig tilfredsstillende. Det var ut fra den erkjennelse en ville forsøke å gå nye veier.

– Jeg synes dét er det helt vesentlige når det gjelder det Representantskapet nå er invitert til å forholde seg til. Så må det selvsagt være opp til enhver å vurdere det forhandlingsresultatet som foreligger, og det vil sikkert være delte oppfatninger om hvorvidt dette er et godt, brukbart eller dårlig forslag.

– Først og fremst må vi vel være enige om at vi ikke fullt og helt kan foreta denne vurderingen her og nå. Det må vi gjøre på et noe senere tidspunkt. Men jeg synes kanskje at det underveis har vært tilløp til lite edruelighet når det gjelder spørsmålet om å fremstille resultatet av oppgjøret. Jeg la merke til at lederen denne gang ikke – som han har gjort ved et par andre anledninger – gjentok påstanden om at avtalen ville sikre opprettholdelse av kjøpekraften, og det synes jeg var veldig klokt. For vi får bare innrømme at det ikke blir resultatet. Våre garantier vil få liten effekt for dette året, – det vil først bli interessant for 1989. Det var vel heller ingen sterk understreking fra lederens side om at dette er en god avtale. Men det er en avtale, og det er dét vi skal forholde oss til.

– Jeg har litt problemer med å forstå diskusjonen om hvorvidt en skal godkjenne oppgjøret eller ta det til etterretning. En kunne jo si at når en finner ikke å kunne gå til uravstemning, fordi loven som er vedtatt eliminerer muligheten, ja, så kan jo samme synspunktet anvendes overfor Representantskapet. Jeg har litt vanskelig for å se at dette er et argument som bærer lenger i forhold til en uravstemning enn i forhold til en avstemning her i Representantskapet. I realiteten er det det samme i og med at loven er vedtatt.

Så er det jo også slik at verden ikke står og faller med hvorvidt vi gjennomfører ett enkelt tariffoppgjør godt eller dårlig. Poenget må

hele tiden være at vi klarer å foreta en nøktern vurdering når tiden er inne, for det må være helt riktig at vi søker nye veier i vår tariffpolitikk. Derom bør det ikke være noen særlig tvil.

– Jeg synes forsåvidt Lars Anders Myhre hadde et greit utgangspunkt i sitt innlegg. Han har vel hele tiden vært imot det som har skjedd, men er altså på den annen side villig til å ta konsekvensen av det som har skjedd, og forsøke å sette et positivt fortegn. Jeg vil slutte meg til den måten å resonnere på. Det er i tillegg investert såpass mye prestisje i det forslaget som nå ligger på bordet, at jeg faktisk ville ha oppfattet det som et mindre mistillitsforslag dersom Representantskapet enten skulle stemme nei – hvilket jeg anser som meget lite sannsynlig – eller stemme for at det skal tas til etterretning.

I en politisk sammenheng tror jeg dette ville begynt å smake av en eller annen form for kabinettsspørsmål. Og det tror jeg ikke vi skal utsette verken ledelsen i LO, forhandlingsutvalget eller Sekretariatet for – selv om det selvsagt ikke ville få noen umiddelbare konsekvenser. Det finnes vel ikke – som det gjør i det politiske liv – noen som er umiddelbart klar til å ta over.

– Ut året må vi faktisk klare oss med en prisstigning på ett eller annet sted rundt 0,1 – 0,2 % hver måned fremover, hvis vi skal ha noen mulighet for å nå målsettingen når det gjelder prisutviklingen. Nå har jo myndighetene avslått å gi noen bindende garantier, men sier de vil gjøre så godt de kan. Det er bra det, men jeg er ganske overbevist om at det å holde prisutviklingen i år innenfor rammen av 5 %, vil kreve så dramatiske inngrep at det ikke er politisk mulig i dagens Norge. Og den politiske situasjon er jo ikke akkurat blitt bedret, hvis vi skal tro meningsmålinger som er kommet i den senere tid.

– Mitt innlegg var da egentlig ment å skulle støtte opp om det Lars Anders Myhre hadde behov for å gi uttrykk for, nemlig at vi er i en situasjon hvor vi på bakgrunn av tidligere vedtak i Representantskapet har fått oss forelagt et resultat som ikke i det vesentlige kan sies å bryte med Representantskapets forutsetninger. Vi har egentlig bare én ting å gjøre, hvis vi samtidig skal fremstå utad som en enhetlig bevegelse, og det er å godkjenne og ikke ta til etterretning. Så får diskusjonen fortsette fremover.

Hanna Røberg, Oppland fylke, opplyste at hun ikke hadde vært med i diskusjonen i Representantskapet tidligere under oppgjøret,

og sa at hun på en måte følte seg litt lurt. – Da vi i Kommuneforbundet – som jeg kommer fra – gikk inn for inntektspolitisk samarbeid, så var det ikke dette vi mente. Blant annet regnet vi ikke med at det skulle komme en lovbinding som gjorde uravstemning umulig.

– Jeg har ankepunkter såvel mot pensjonsordningen som mot lavtlønnsprofilen, rentenedgang og holdningen til kapitaleierne og spekulasjonsøkonomien – som alle etter min mening går i riktig retning, men ikke langt nok.

– Det alvorligste synes jeg er at så drastiske reguleringer og begrensninger som det her dreier seg om, ikke endelig skal avgjøres etter demokratiske retningslinjer. Haraldseth kan si at det spesielle ved situasjonen er at loven ikke gir medlemmene muligheter til å innvirke reelt, verken på oppgjøret eller på lønnsutviklingen framover, – vi må bare godta det hele. Dette synes jeg minner om lønnsdiktat. En kan diskutere hva som er bra og hva som er dårlig, men akkurat denne formen reagerer jeg nokså sterkt på. Det har først for alvor gått opp for meg her i dag, når taler etter taler – enten de støtter oppgjøret eller ikke – poengterer at vi ikke har annet å gjøre enn å godta det.

Hvorfor ble det ikke lagt opp til behandling i Representantskapet på et tidligere tidspunkt – før loven var vedtatt i Stortinget? Det er sagt at det ikke er mulig med avstemninger på en lov – det synes jeg vitner om falsk beskjedenhet fra LO-ledelsens side. Når de får med myndighetene på dette opplegget, så må de også kunne innvirke på behandlingen av oppgjøret.

– Det hevdes at forslaget ikke kan sendes ut til uravstemning fordi det hele egentlig er avgjort, og at det ikke er noe å stemme over. Da skjønner jeg ikke helt hvorfor Representantskapet skal stemme over et forslag om å godkjenne oppgjøret. Dersom det er et reelt forslag som foreligger fra Sekretariatet om at oppgjøret skal godkjennes, hvorfor kan da ikke samme forslaget sendes ut til uravstemning? Imidlertid innser jeg vel likevel at «toget er gått», og jeg velger å støtte Hysværs forslag om å ta oppgjøret til etterretning. Jeg synes imidlertid dette er nokså ille å måtte gjøre – og en nokså stor kamel å måtte svelge. Jeg støtter også de to forslagene som ble fremmet på et nokså tidlig tidspunkt, som har med prisstigning å gjøre.

– Jeg vil vise til det Sidsel Bauck sa om at LO er til for medlemmene og ikke omvendt. Haraldseth nevnte at vi i fjor så hvor

vanskelig det er å heve medlemmenes kjøpekraft ved lønnsøkning. Kommentaren min til dette er at i år ser vi hvor vanskelig det er bare å opprettholde medlemmenes kjøpekraft ved en lønnslov.

– Jeg reagerer også på en del andre ting som har vært nevnt her, bl.a. at vi nå må legge dette oppgjøret bak oss. Hadde det enda vært så greit at vi hurtigst mulig kunne la oppgjøret bli historie, og kunne ha gått løs på andre ting. Det kan vi imidlertid ikke – vi må leve med dette i to år.

Det har også vært nevnt noe om solidaritet, og spørsmålet var om alle skulle ha det slik som de som har høyest lønn. Jeg synes at ordet solidaritet er et viktig ord, som ikke skal misbrukes, men akkurat i denne sammenheng synes jeg solidariteten har gått den gale veien. Jeg vil derfor gjenta at LO skal være til for medlemmenes skyld, og ikke for Regjeringen.

Marthe Kjær Andersen, Norsk Kommuneforbund: – Etter noen måneder med stor turbulens i fagbevegelsen, kan vi i hvert fall konstatere én ting, nemlig at det er liv i bevegelsen vår. At et så spesielt oppgjør som dette avstedkommer kraftige diskusjoner, tror jeg vi får tolke som et sunnhetstegn, selv om også jeg er forbauset over en del av argumentasjonen. Men vi må også erkjenne at situasjonen har gjort det mulig for de merkeligste politiske koalisjoner, og for andre å fiske i rørt vann. Når f.eks. Carl I. Hagen uttrykker bekymring for den frie forhandlingsretten og for demokratiet, så skårer nok han på det. Men Hagens demokrati er ikke vårt demokrati. Hagens demokrati er et system hvor den sterkestes rett gjelder. Det avsløres for såvidt også i hans merknader i Finanskomitéens innstilling til forslaget om lov om inntektsregulering, selv om det i mindre grad enn disse Mussolini-sammenlikningene hans har kommet fram i debatten.

– Jeg stiller meg for såvidt også noe uforstående til en del av den kritikken som er framkommet overfor den samme loven. Representantskapet forutsatte i sitt vedtak 16. februar i år at Regjeringen skulle treffe effektive tiltak for at grupper utenfor LO måtte pålegges de samme begrensninger som gjelder for LOs medlemmer. Jeg har derfor vanskelig for å se noe alternativ til den loven som nå gjelder. Og så langt, der jeg har truffet medlemmer og tillitsvalgte, så har heller ingen kunnet gi meg noe godt svar på hva som kunne ha vært alternativet. Jeg hører også til dem som mener at loven, hvis den i det hele tatt skal ha noen mening, må ha svært få muligheter for unntak. Dette fordi jeg tror at grupper utenfor LO i

så fall ville ha vært minst like flinke til å utnytte de unntakene som det vi hadde klart for våre medlemmer.

– Etter mønster av LO/N.A.F.-avtalen – og såvidt vi kan forstå basert på Representantskapets vedtak i februar – har vi i den kommunale sektor kommet fram til en avtale vi kan leve med. Riktignok etter medvirkning fra Riksmeglingsmannen. Såvidt jeg kan huske, er det et forslag som enstemmig er anbefalt av LOs forhandlingssammenslutning i den kommunale sektor. Det er også enstemmig anbefalt av Norsk Kommuneforbunds forbundsstyre. Jeg har lyst til å nevne – som en liten visitt til en foregående taler – at når vi i kommunesektoren beskriver årets oppgjør som godt, så har det nettopp noe å gjøre med profilen på oppgjøret. Det har sin årsak i at LOs representantskap la et mønster som klart tilgodeser de lavtlønte. Vi har erfaring for at når våre arbeidsgivermotparter også må forholde seg til f.eks. AF, så blir profilen ganske annerledes.

Når det gjelder spørsmålet om uravstemning, så vil en uravstemning i demokratiets navn i den situasjonen vi nå står overfor nærmest være en parodi. I beste fall vil det være en meningsmåling som enkelte ut fra ulike motiver ønsker seg som støtte for egne synspunkter. Mange har berømmet LO for det ansvar som er vist under årets tariffoppgjør. Det må også være Representantskapets ansvar å godkjenne de anbefalte forslag. Alt annet ville etter min oppfatning være ren ansvarsfraskrivelse fra Representantskapets side.

Arnulf Ingvaldsen, Hordaland fylke: – Jeg var en av dem som stemte for innstillingen fra Sekretariatet i Representantskapet 16. februar, og jeg føler meg ikke lurt i forhold til hva vi dengang vedtok. Vi har i rimelig grad fått oppfylt det som var utgangspunktet i de diskusjonene vi hadde. Jeg synes at støynivået etterpå har vært altfor høyt i forhold til de problemer som er til stede. Jeg må si at jeg gremmer meg når jeg ser at LO-forbund går i streik sammen med AF og YS, og med supportere fra Hagen. Jeg får håpe dette ikke er fagbevegelsen av i dag.

– Kritikerne har ikke skissert så mange gode løsninger, men vi er blitt fortalt at folk er skuffet, forbannet og skeptiske.

– Hva var så utgangspunktet for denne diskusjonen? Det var spørsmål om det var nødvendig å stramme inn, f.eks. på importert forbruk, om det var nødvendig på eksportsiden å komme i takt med våre konkurrenter, og om det var nødvendig med vekst i fastlands-Norge. Det var på denne bakgrunn debatten ble reist.

– Svarer vi ja på det første spørsmålet, visste vi alle at vi ikke kunne vente oss så altfor mye av dette oppgjøret. Men vi visste også at hvis vi ville gi blaffen i de faktiske forholdene, ville det på lengre sikt være en ulykke for LO og medlemmene. Utgiftssiden i statsbudsjettet ville øke med 10 milliarder hvert år, uten nye vedtak.

Ett eller annet måtte derfor gjøres, og det er dét vi har gjort nå. Det er i alle fall et fornuftig eksperiment. Jeg synes det er modig gjort av LO. Jeg har ikke fått mye kritikk av det jeg har gjort. Kan man få dette til å fungere uten prisstopp, så vil man få et signal til neste år om at vi begynner å komme i takt med konkurrentene våre. Jeg har ikke behov for 10 prosent lønnsøkning hvis prisstigningen blir 11 prosent. Da er det bedre med null lønnsøkning og null prisstigning.

Vi må heller ikke glemme at vi på vei til å bli et 20-prosent-parti og en 30 prosent fagbevegelse. Er det noen som tror at man har stor innflytelse da? For å overleve må vi vise til et resultat, og da er det krav om styring fra grunnplanet i bevegelsen vår. Hvis ingen vil ha den styringen, går vi på dunken. Styring må ikke bare gjelde alle de andre, det må gjelde oss sjøl også.

– Jeg synes som sagt det foreliggende forslaget er godt, og vi får prøve og håpe det går bra. En uravstemning i dagens situasjon er bare tull. Det verste vi kan oppnå ved en uravstemning er at vi får ja, og da har vi konfirmert inngrep i den lokale forhandlingsretten, i ansiennitetsskalaer osv. Dette oppgjøret bør etter mitt skjønn avgjøres ved avstemning her i dag, og jeg regner med fullt flertall for opplegget.

Brit Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund: – Vårt forbund var imot de retningslinjene for tariffrevisjonen som Representantskapet vedtok i februar. Hovedbegrunnelsen var at en ramme på 5% var altfor stram, og spesielt var den for stram til å gi rom for tiltak som var helt nødvendige for å gjøre noe med kvinnelønnene. Bare et høyt generelt tillegg kunne ha monnet i den sammenheng. Det fikk vi som kjent ikke. Men hvem ante dengang at 5-prosenten skulle reduseres ned mot 3 prosent i offentlig sektor. Ja, hvem kunne ha tenkt så kjetterske tanker at LO og en Arbeiderparti-regjering i fellesskap skulle sørge for at det var forbudt for offentlig ansatte å holde tritt med lønnsutviklingen i privat sektor.

Nå har Arbeiderparti-regjeringen, godt hjulpet av press fra LOs side, sørget for at tariffoppgjøret foreligger i lovs form, og dermed foreligger som et lønnsdiktat.

Flere talere har uttrykt bekymring for at lønnsloven er et hinder for medlemmenes mulighet til å påvirke resultatet. Et slikt standpunkt burde fått uttrykk i motstand mot lønnsloven. Mange har sagt at en uravstemning nå er å kaste blå i øynene på medlemmene. For mitt vedkommende vil jeg si at det avhenger av om LO vil ta resultatet av en slik uravstemning på alvor. LO har tidligere i år vist handlekraft i situasjoner som ellers har sett helt umulige ut. Hvis avstemningsgrunnlaget her i dag er reelt, hva tilsier da at medlemmer utenfor denne salen ikke skal ha samme rett som vi.

– Prisstigningen har hittil spist opp det meste, muligens alt, av tillegget for offentlig sektor. Altså før tariffoppgjøret er godkjent, har prisstigningen tatt oss igjen. Godtas oppgjøret, kan vi ikke legge det bak oss, men vi må leve med en reallønnsnedgang.

– Forhandlingsresultatet og måten oppgjøret er gjennomført på, er uakseptabelt i år, og det er skremmende for framtida. Det er derfor flere grunner til at vi må stemme imot Sekretariatets forslag her i dag.

Ove Engevik, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: – Vi har nå igjen fått høre besvergelses og verbale pliktøvelser, og det er jo ikke noe nytt i forbindelse med et tariffoppgjør.

Jeg har imidlertid lyst til å vende tilbake til realiteten i situasjonen, og realitetene som foreligger er at vi hadde et flertallsvedtak i Representantskapet 16. februar. Vi fikk et brev fra Statsministeren. Om kanskje det første utkastet er Statsministerens brev til LO, så var i hvert fall det siste som kom LOs brev til LO. Jeg tror vi skal være såpass ryddige.

– Å diskutere hvorvidt en skal vedta eller ta til etterretning, er i beste fall en filologisk diskusjon – i verste fall en grammatisk. Vi må huske på at kravet om samordning først og fremst kom fra Regjeringen, som et ledd i bestrebelsene på å holde økonomien under kontroll. I neste omgang også som et sterkt krav fra store deler av offentlig sektor.

– Jeg for min del tror at det ville ha vært en alminnelig tilslutning til en samordning hvis vi hadde fått et resultat med en samfunnsprofil. Det ville ha blitt akseptert og følt rettferdig.

– Når man skal ta for seg resultatet, er det alltid lettest å ta for seg det man er misfornøyd med. Da må vi nok se i øynene at det er en del brutte forutsetninger. Lærere og sykepleiere ble tatt ut av rammen allerede på et meget tidlig tidspunkt. Hvis vi ikke får gjort

noe med renteutviklingen, så vil en økende realrente favorisere kupongklipperne.

Vi må se i øynene at i det fremlagte lovforslag ligger det liten realitet i utbyttebegrensningen, og vi har også sett en prisutvikling som tilsier at hvis vi skal holde oss innenfor rammen, så må prisutviklingen være 0,2% pr. måned frem til desember – noe jeg anser for lite trolig.

– Pensjonsordningen har vi forsåvidt fått ryddet opp i her i dag, men vi må jo konstatere at fra Regjeringens side foreligger det liten vilje til å gjøre noe med rentenivået, og vi har fått en forskjellsbehandling stikk i strid med de forutsetninger Representantskapet la inn – mellom offentlig og privat sektor når det gjelder ansiennitets-tilleggene og svangerskapspermisjonen.

– Jeg vil derfor støtte Trygve Johnsens forslag. Det kan være en vei ut av noe av det uføre vi har i privat sektor, ved at man fra Sekretariatets side nå fremover jobber aktivt med forskjellsbehandling, og at vi kan få rettet opp en del skjevheter som totalt sett ikke betyr så mye, men som vil vekke sterk irritasjon i privat sektor.

– Avslutningsvis vil jeg minne om John Stenes ord. Dette kan bli et historisk oppgjør i den forstand at det kan bli vanskelig å gjenta det, hvis nå ikke forutsetningene legges noe bedre til rette. Jeg tror at forutsetningen for at man skal kunne få til noe liknende i fremtiden, er at en først får en gjennomgripende inntektspolitisk diskusjon i LO. Og i den inntektspolitiske diskusjonen må det ligge mer på bordet til beskuelse enn den lokale forhandlingsretten i deler av privat sektor.

– I likhet med de fleste andre i Jern og Metall-delegasjonen, vil jeg stemme for å si ja til det fremlagte forslag. Ikke fordi resultatet er så godt, men fordi at når man har sagt A – som vi gjorde 16. februar – så må man nødvendigvis si B. De alternative voteringsmuligheter anser jeg for helt urealistiske.

Jeg vil imidlertid også peke på at i forhold til det vi tidligere har gjort, så skulle dette møtet være unødvendig. Etter at forslaget fra Annar Lille-Mæhlum om et nytt representantskapsmøte i realiteten falt på det forrige representantskapsmøte, hadde Sekretariatet alle fullmakter. Å gå til Representantskapet på nytt, oppfatter jeg mer som en form for ansvarsfraskrivelse, og hvis Representantskapet nå igjen skulle gjøre det helt merkelige å sende dette ut til uravstemning, da har også Representantskapet vist seg lite verdig til å håndtere de forpliktelser det har.

– La det dermed være min anbefaling: Stem ja til det fremlagte forslag, så får vi heller gjøre det bedre ved neste korsvei.

Leif Lund, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, sa at grunnen til at han tok ordet var Lars Anders Myhres innlegg og hans konklusjon, som han syntes var sårende. – Jeg ble skikkelig forbannet, fordi vi i NNN har et forslag på bordet her i dag. Vi spiller med åpne kort – vi spiller ikke for galleriet.

– Det må være tillatt for oss å påvirke debatten til sluttvedtaket er fattet, og vi tillater oss retten til å være med på den debatten uten å bli framstilt slik Myhre gjør, som om vi skulle være spedalske.

– Jeg hadde kanskje trodd at debatten i dag ville dreie seg om LO-lederens innledningsforedrag. Det som gjør at jeg synes NNNs forslag bør vedtas, er egentlig en del av de tingene han trakk opp som konklusjon.

– Jeg har hørt på mange debatter i mine 25 år i fagbevegelsen, men aldri har jeg hørt en debatt som i dag, hvor så mange er uenige, men likevel stemmer for.

I debatten har det fremkommet at vi må kreve enda mere styring. I de 6 årene jeg har sittet i Representantskapet har vi krevd og krevd, men ser vi resultater av det vi krever? Det er derfor viktig å ta dette tariffoppgjøret til etterretning. Hvis vi tar oppgjøret til etterretning, så vil det bli lagt merke til. Vi har gjennomført forhandlingene og kom fram til et resultat. Det er vår del av oppgjøret, nå er det andre som må yte sin del. Derfor kan vi ta det til etterretning. Hvis vi ikke gjør det, så tar de oss ikke alvorlig.

– Jeg er litt uenig med LOs leder, og jeg tror faktisk at han – sammen med finansminister Berge – er de eneste som tror at renten går ned i 1988. Min boligrente har i hvert fall steget i perioden, og jeg har ikke Husbank-rente. Jeg synes det er all right at jeg betaler den renten jeg skal gjøre når jeg bor i et hus som er større enn Husbankens normer, men ingen skal komme og fortelle meg at min rente kommer til å gå ned.

– Det er sagt at tusener av LOs medlemmer vil nyte godt av rentenedgang på bolighus. Hvor mange i denne salen vil nyte godt av dette? Det er ikke mange, hvis det er noen i det hele tatt.

– Prisstigningen i mars måned, som alle eksperter er så overrasket over, er jo et resultat av de vedtak som er fattet rundt i kommunestyrene. Jeg kan ta et eksempel fra Bergen, hvor bystyret under budsjettbehandlingen fattet vedtak om kommunale avgiftsøkning-

ger på bortimot 30 prosent. Og hvor det ble fattet vedtak om at eldre borettslag over 5 år skulle ha en ekstra beskatning.

Regjeringen fatter vedtak om tilbakebetaling av Husbank-lån som medfører at boligkooperasjonens medlemmer i Bergen – med over 50 000 medlemmer – får en husleieøkning på 400 kroner måneden. Og tariffoppgjøret ga en økning på én krone timen. Er det rart at medlemmene våre blir frustrerte? Kanskje den siste politiske utviklingen, med en oppslutning om en så merkelig fyr som Carl I. Hagen, bør være et tankekors for oss? Kan det være at vi skubber medlemmene våre over til å protestere ved å stemme på Carl I. Hagen?

Einar Hysvær, Sekretariatet: – Da debatten startet, og jeg la fram mitt forslag, oppfattet jeg det slik at både John Stene og Walter Kolstad argumenterte mot at det skulle foreligge et forslag her om å si nei, eller kreve uravstemning. Det er imidlertid ikke tilfelle. Man må derfor ikke argumentere som om det skulle foreligge noe slikt forslag.

– Når det gjelder spørsmålet om å godkjenne eller å ta til etterretning, så forelå det i sekretariatsmøtet 18. april et forslag fra administrasjonen – etter at vi hadde debattert saken uken før. Forslaget konkluderer med «vil Sekretariatet foreslå at Representantskapet tar gjennomføringen av oppgjøret til etterretning, og at tariffrevisjonen 1988 dermed er å anse som avsluttet.» I utgangspunktet er det derfor faktisk LOs administrasjon som har formulert vårt forslag.

– Vi har fått bekreftet fra LOs juridiske kontor at dette er godt nok i forhold til vår ærede motpart når det gjelder f.eks. å skrive under den endelige protokollen.

– Problemet for meg har vært at jeg ikke med min beste samvittighet kan akseptere og sette mitt navn under på at vi skal godkjenne tariffoppgjøret 1988. Jeg har vært imot det hele tiden, i alle deler av LOs organer.

I debatten i Sekretariatet har det vært sterke henstillinger fra lederen om at vi burde kunne avslutte med en enstemmighet. Det har vi forsøkt å følge opp alle sammen. Jeg har sagt at det beste for meg var om vi kunne bli enige om å ta oppgjøret til etterretning, og dermed anse tariffoppgjøret for avsluttet. Det var faktisk en tid muligheter for en enstemmig innstilling på dette. Vanskeligere er det ikke.

– Dere som er litt i tvil, skal tenke dere godt om.

– Stort sett synes jeg debatten har vært veldig fin, både i Sekretariatet og her i Representantskapet. Leif Lund var jo ute og avla en liten visitt til Lars Anders Myhre, så jeg behøver ikke å si så mye i den anledning. Men i motsetning til dem som forsøkte seg med tilløp til applaus etter Myhres innlegg, vil jeg for min del si at jeg synes det var et dårlig innlegg. Dette var et typisk innlegg for å snakke for galleriet. Det var også folk senere i debatten som fulgte opp dette kanskje på en enda skarpere måte.

– Rune Kristiansen var inne på det en kan oppfatte som politiske formaninger. Slike politiske formaninger mener jeg er nødvendig i denne forsamlingen. Her er det bare voksne, bevisste folk når det gjelder både politikk og fagforeningsarbeid. La meg i den forbindelse si at det ved de uenighetene vi har hatt ved dette tariffoppgjøret i LOs organer aldri har gått på personer. Det har vært en saklig uenighet, men det har vært en god tone, som det sømmer seg i arbeiderbevegelsen, og det går begge veier. Jeg har vært i opposisjon hele tiden – jeg har blitt akseptert og respektert av de andre for det. Og vi som har vært i opposisjon har ikke hatt noen problemer med å akseptere flertallet, og at deres intensjoner har vært ærlige og oppriktige.

Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund, sa at når han ba om ordet for annen gang, var det på grunn av to stikkord som var framkommet i debatten. Det ene vagt antydte, og det gikk på mistillit. Det andre nokså klart formulert, og gikk på ansvarsfraskrivelse.

– Jeg skylder vel Representantskapet å gjøre oppmerksom på at allerede fra Sekretariatet fikk seg forelagt det første utkastet til et forslag som skulle forelegges Representantskapet 16. februar, sa jeg klart ifra, at hvis vi legger et sånt opplegg som det som ligger i framlegget her, så fri og bevare oss for å komme i den situasjon at vi må snu. Dette med bakgrunn i en formulering som ligger i Representantskapets vedtak, som sier: «For Representantskapet er det avgjørende at forutsetningene nedfelles i forpliktende protokoller mellom myndighetene og hovedorganisasjonene.» Det sier etter min oppfatning i klartekst at dersom vi får en forpliktende protokoll – det fikk vi jo ikke, men vi fikk et forpliktende brev, og vi godtok det – da var løpet lagt. Innenfor den rammen skulle vi forhandle med hovedorganisasjonen N.A.F. Etter min oppfatning var det ikke grunnlag – når det var sagt ja til Statsministerens brev – til noe annet enn for dette Representantskapet å ta til etterretning det som skjedde. Jeg anser ikke at det ligger noen grad av mistillit til

LO-ledelsen i det. Hele tariffoppgjøret er behandlet der det skal i LOs ansvarlige organer, og det er flertallet som har fattet sine vedtak, og vi som mindretall får bøye oss.

– Vi fraskriver oss ikke ansvaret for tariffoppgjøret 1988, vi bare konstaterer at løpet er kjørt, og at vi får ta det til etterretning. Det ligger ingen form for opportunisme i det fra vår side. At vi f.eks. skulle være engstelige for at et flertall blant LOs medlemmer skulle si ja, og at vi dermed nær sagt i framtida ikke skulle kunne argumentere for den lokale forhandlingsretten, det frykter vi ikke, for den ligger i LOs handlingsprogram. Skal den fjernes derfra, må det bli etter en ny kongress i LO.

Erling Oen, Sekretariatet: – Jeg representerer et forbund hvor størsteparten av våre medlemmer er lavtlønte, og de fleste er kvinner. Vi har hatt resultatet av oppgjøret oppe til diskusjon i årsmøter, medlemsmøter, fylkesmøter og i kurssammenheng, og det har blitt godt mottatt over alt. Selvsagt er man ikke helt fornøyd med resultatet, men det er man vel aldri i forbindelse med et tariffoppgjør.

– Jeg var med under forhandlingene, og den største betenkeligheten var den utformingen pensjonsreformen fikk. Den tilside-setter store grupper kvinner som er deltidsansatte. Kvinner som ikke har inntekt tilsvarende 2 G. Det ble tatt opp under forhandlingene, og det første forslaget ble betydelig forbedret. I dag går det an å leve med den formuleringen forslaget fikk, selv om vi ikke er fornøyd.

– Etter en totalvurdering av oppgjøret, tror vi – som nettopp representerer lavtlønnsgruppene – at en moderat kostnadsvekst i samfunnet vil være det beste for våre medlemmer, og ikke høye lønnstillegg, og derav høye priskostnader.

– Diskusjonen her har jo stort sett gått ut på hvorvidt man skal ta til etterretning eller om man skal godkjenne det forslaget som foreligger. Flertallet i Sekretariatet har godkjent forhandlingsresultatet, og tar Representantskapet det til etterretning, betyr det at de godkjenner oppgjøret, og da bør de si rett ut at man godkjenner resultatet.

Dirigenten, *Ole Knapp*, opplyste at det ikke var flere representanter som ønsket ordet, og anså debatten som avsluttet. Han ga deretter ordet til Leif Haraldseth for oppsummering av debatten.

Leif Haraldseth: – Først vil jeg takke for den interessante debatten vi igjen har hatt her i Representantskapet. Jeg vil gjerne kommentere en del av de forslagene som er lagt fram.

Sidsel Bauck foreslo at problemstillingen omkring dette tariffoppgjøret kunne tas inn som et eget punkt i det debattopplegget vi nå skal sende ut i forbindelse med forberedelsene til LO-kongressen neste år. Jeg sier meg enig med henne, og tror at en innpassing av dette relativt enkelt lar seg gjøre.

Leif Sande vil altså ikke ha noen lønnslov, men et vedtak her om at vi ikke skal ha den lønnsloven som Stortinget nettopp har vedtatt, og som vi sjøl har bedt om. Jeg kan ikke skjønne at det er mulig for dette Representantskapet å gjøre dette. Jeg tror vi ville bli smilt litt av rundt omkring, hvis vi skulle gjøre en slik «kuvending» i forhold til de realiteter som foreligger.

Det er jo av avgjørende betydning for oss å ha loven for å regulere lønnsutviklingen for de uorganiserte. Hvis vi nå skal endre på det vesentlige poenget, så vil jo det føre til at de uorganiserte står fritt i utviklingen.

Det var jo ett av hovedpoengene for oss at vi skulle ha dette møte etter stortingsbehandlingen. Det var for å sikre oss at Stortinget gjorde det vi mente Stortinget burde gjøre. Hvis Stortinget ikke hadde gjort det, så hadde dette møte fått en helt annen utvikling. Det hadde ikke vært mulig for administrasjonen og Sekretariatet å anbefale dette forslaget godkjent hvis ikke Stortinget hadde gjort det vi mente de burde gjøre.

– Når det gjelder Leif Sandes andre forslag – om prisstopp – så viser jeg her til det vedtaket Sekretariatet fattet – og som jeg refererte litt fra i min innledning – om prisutviklingen. Vi har her formulert oss krasst overfor Regjeringen, og vi er i Sekretariatet helt klare når vi hevder at prisutviklingen er noe av det vesentligste i tida framover. Vi peker også på at det er myndighetenes oppgave å sørge for å følge nøye med i utviklingen.

Jeg tror at det mest fornuftige vi kan gjøre i forhold til Leif Sandes forslag, er at vi oversender det til Sekretariatet.

Egil Bøckmann har fremmet forslag – i 5 punkter – om drøftinger av vesentlige politiske poenger, og jeg er enig i alle de fem punktene. Dette var ting jeg ikke tok med i min innledning, men det er fordi jeg betrakter de problemstillingene Bøckmann reiste som selvsagte.

Trygve Johnsen har et forslag om videre arbeid med fortolkninger av lovverket i relasjon til tariffavtalene, og vi er selvfølgelig innstilt på å følge opp de idéer som ligger bak Trygve Johnsens forslag så godt som mulig. Men som en generell betraktning når det gjelder ansiennitetsspørsmål, så er det ikke i utgangspunktet noen forskjell på den private sektor og den offentlige sektor når det gjelder ansiennitet. Alle landsomfattende avtaler i den private sektor som forbundene har, er i lovverket fritatt i forhold til ansiennitetsbestemmelsene. Forsåvidt er det utgangspunktet likt, men her er det da spørsmål om der hvor det er opprettet lokale avtaler om ansiennitet, og det er det man ikke har i den offentlige sektor, men som vi har i den private sektor.

– Men da vil jeg også vise til hva et par av representantene sa i debatten her, at hvis vi åpner for det, så må vi være klar over at det er organisasjoner utenfor LO som har langt høyere sprang mellom 2,4 og 6 år enn vi har. Der stiller vi på mange bedrifter mye dårligere enn høyere funksjonærer. Det er klart at ved å åpne for slike lokale avtaler, så åpner vi også vel så mye – kanskje mer – for andre organisasjoner enn vi gjør for oss sjøl.

– Vi må ha med disse variantene også før vi trekker de endelige konklusjoner. Det er departementet som nå er det organ som skal ta seg av denne saken, og vi får berede grunnen så godt vi kan. Jeg er fullstendig innstilt på å prøve å følge opp så godt som mulig intensjonene i Trygve Johnsens forslag.

– Olav Lindrupsen etterlyste noen datoer. Når det gjelder rentenedgangen, så skal den – såvidt jeg husker – tilbake til rentenivået 11. mars, og gjennomføres fra 1. juni.

Første etappe av pensjonsreformen skal gjennomføres fra 1.1.1989, og de som fyller 66 år etter 1.4 i år vil altså kunne utnytte den fleksibiliteten.

Leif Lund hevdet at det bare var Gunnar Berge og jeg som trodde på rentenedgang – det synes jeg nok var å overdrive noe. Det må da være noen flere av oss. Jeg synes det er mange ting i tiden som tyder på at vi er på rett vei, og at det må skje noe i løpet av året. Vi får håpe det beste. Det er i alle fall helt klart at vi skal følge opp, og jeg kan love at Sekretariatet følger nøye med i utviklingen, og skal stadig være en pådriver for å få til en slik generell rentenedsettelse så raskt som det overhodet er mulig.

Lund nevnte også prisstigningen. 75% av den siste prisstigningen – som vi fra Sekretariatets side har gitt uttrykk for er helt i utakt med våre forutsetninger – skyldes klær og skotøy. Jeg går ut

fra at det allerede er satt igang undersøkelser fra Prisdirektoratets side for å forklare bakgrunnen for denne stigningen på klær og skotøy. Stigningen i husleiene har også sammenheng med de renteøkningene vi hadde i fjor.

– Det har vært noen begivenhetsrike uker siden vi var samlet her sist, og fattet vårt vedtak. Men jeg – og andre med meg – mener at vedtaket vi gjorde var et veldig fornuftig vedtak. Jeg synes også at det går an å hevde at vi har tatt godt vare på vedtaket, fordi vedtaket ga oss grunnlag for å få LO på banen i dette tariffoppgjøret. Ingen her kan vel være uenig i at vi har kommet på banen. Representantskapets vedtak har da vært vår ledetråd hele tiden. Ikke bare har vi kommet på banen, men i tillegg har det representantskapsvedtaket vi fattet i februar dannet grunnlaget for Stortingets behandling av saken – det vedtaket Stortinget følte seg nødt til å fatte på grunnlag av vår holdning her i Representantskapet i februar. Og når er det i historien vi har plassert oss i en sånn posisjon?

– Jeg synes kortene i hele denne tiden er spilt fornuftig. Og ikke bare det, men hvor har AF og YS vært hen ved dette tariffoppgjøret? De har jo spilt seg ut av banen, mens vi har spilt oss inn på banen. Vi har i høyeste grad ikke noe å skamme oss over når det gjelder det vedtaket Representantskapet fattet i februar – mot noen få stemmer. Jeg tror vi på sikt vil tjene på det. Vi har stått fram som den organisasjonen som viser ansvar, og som har bidratt til å snu en uheldig økonomisk utvikling.

I forbindelse med spørsmålet om uravstemning, så har vi også i LO fått flere forslag fra mange organisasjonsledd, som ønsker at denne saken skal sendes ut til uravstemning.

Såvidt jeg har registrert, er det ikke her i Representantskapet fremmet noe forslag om uravstemning. Jeg synes – som jeg sa i min innledning – at å sende dette forslaget ut til uravstemning er å kaste blår i øynene på medlemmene.

– Det andre hovedpoenget er det svaret vi skal gi Arbeidsgiverforeningen, – om vi skal ta forslaget til etterretning eller godkjenne det. I alle fall må jo vårt svar til Arbeidsgiverforeningen være at vi sier at vi har godkjent forslaget. Vi kan ikke gå tilbake til Arbeidsgiverforeningen og si at vi tar forslaget til etterretning. Det vil ikke bli akseptert. Og det er ikke bare Arbeidsgiverforeningen vi skal tilbake til – vi skal også tilbake til Norske Kommuners Sentralforbund og vi skal også gå tilbake til Staten som arbeidsgiver.

Men det er riktig som Einar Hysvær nevnte, at vi i en mellomfase i utviklingen fra vår side også fremmet et forslag med den samme konklusjon som Einar Hysværs forslag har. Men i tillegg til det, hadde vi også innledningsvis et avsnitt som presiserte mer hva vi la i dette siste avsnittet.

– Jeg kan ikke forstå at det er noen grunn til at noen skal kunne oppfatte et slikt forslag som mistillit. Men jeg registrerer at mellom de tre forslagsstillerne – Einar Hysvær, Sidsel Bauck og Kjell Christoffersen – er det lagt forskjellige fortolkninger av hva forslaget innebærer. Det er dét som i realiteten får meg til å bli noe mer betenkt over en slik formulering enn jeg var i utgangspunktet.

– Avslutningsvis vil jeg vise til hva John Stene sa i sitt innlegg. Han sa at vi i fagbevegelsen har tradisjon i å ta relle standpunkter, og for i ettertid å hindre enhver misforståelse eller mistolkning av enhver art, så er det mye greiere å si klart ifra hva vi mener. Det gjør vi ved å stemme for Sekretariatets flertallsforslag. Jeg håper at det vil være mulig for så mange som mulig av Representantskapets medlemmer å stemme for dét, sa Leif Haraldseth i sin oppsummering.

En gikk deretter til

VOTERING:

Dirigenten viste til at det forelå forslag fra Egil Bøckmann, Sidsel Bauck, Trygve Johnsen, Leif Sande og Einar Hysvær, samtidig som det forelå en innstilling fra Sekretariatet. – I tillegg har Sekretariatet uttalt seg prinsipielt om uravstemning.

Dirigenten sa at han kunne tenke seg at man først tok opp til votering Sekretariatets prinsipielle holdning til uravstemning.

– Deretter tas forslagene fra Egil Bøckmann, Sidsel Bauck og halvdelen av Leif Sandes forslag opp, samt forslaget fra Trygve Johnsen.

Man voterte først over Sekretariatets prinsipielle innstilling: *Forslaget sendes ikke ut til uravstemning.*

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 2 stemmer.

Dirigenten refererte deretter forslaget fra Egil Bøckmann:

- «Under henvisning til vedtaket i Landsorganisasjonenes representantskap 16. februar 1988 pålegger representantskapet sekretariatet snarest å innlede drøftinger med regjeringen
- om tiltak som kan sikre at prisstigningen pr. 15/12 -88 ikke overstiger 5% sammenliknet med prisnivået 15/12 87;
 - for å hindre ytterligere innstramminger i offentlig forbruk i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett;
 - om konkrete og effektive politiske tiltak for å få bankene og kredittinstitusjonenes virksomhet i samsvar med samfunnets interesser – mot forsterket spekulasjonsøkonomi;
 - for et skattesystem med blant annet progressiv bruttobeskatning og deling av nærings- og personlig lønnsinntekt;
 - for å ta nye skritt i retning av et generelt lavere rentenivå.»

Dirigenten foreslo at forslaget ble oversendt Sekretariatet med Representantskapets sterke anbefaling.

VEDTAK: Det ble enstemmig vedtatt å oversende forslaget til Sekretariatet med Representantskapets sterke anbefaling.

Sidsel Bauck hadde fremmet følgende forslag:

«Den prinsipielle siden ved tariffoppgjøret 1988 og framtidige tariffoppgjør sendes ut til debatt i LOs grunnorganisasjoner. Saken kan innarbeides i det debattopplegg som sendes ut i tilknytning til handlingsprogrammet.»

Dirigenten foreslo nøyaktig samme behandlingsmåte for dette forslaget.

VEDTAK: Det ble enstemmig vedtatt å sende forslaget over til Sekretariatet med Representantskapets sterke anbefaling.

*Trygve Johnsen*s forslag lød slik:

«Sekretariatet får i år oppgave å sikre at det gjennom forskriftene til Inntektsreguleringsloven ikke oppstår forskjellsbehandling på ansatte i samme bedrift – og i forhold til de regler som er godkjent for offentlig sektor og andre tariffavtaler.

Lokale lønnsavtaler som bygger på Landsomfattende overenskomster skal ikke forringes.»

Dirigenten: – På bakgrunn av at man nå er midt oppe i arbeidet med forskriftene til Inntektsreguleringsloven foreslår jeg at forslaget oversendes Sekretariatet.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Dirigenten refererte *andre ledd* i Leif Sandes forslag, med følgende ordlyd:

«3. LOs representantskap krever at Regjeringen snarest innfører lov om prisstopp».

Dirigenten foreslo at dette leddet i Leif Sandes forslag ble oversendt Sekretariatet.

Leif Sande ba om ordet, og sa at han var enig i oversending til Sekretariatet hvis det kunne skje med sterk anbefaling. – Hvis ikke – vil jeg at det skal stemmes over mitt forslag.

Dirigenten sa at han fortsatt innskrenket seg til å foreslå å oversende forslaget til Sekretariatet, og spurte om forsamlingen kunne slutte seg til det:

VEDTAK: Enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Første ledd i *Leif Sandes* forslag lød slik:

«LOs representantskap tar avstand fra bruk av Inntektsreguleringslovgivning i forbindelse med årets lønnsoppgjør.»

Dirigenten foreslo at Representantskapet avviste dette forslaget.

VEDTAK: Forslaget ble avvist mot 4 stemmer.

Dirigenten: – Når det gjelder Einar Hysværs forslag, så er det så store prinsipielle forskjeller mellom Sekretariatets innstilling og Hysværs forslag, at jeg finner det riktig å stille dem alternativt opp mot hverandre.

Einar Hysværs forslag har følgende ordlyd:

«Endringsforslag til Sekretariatets innstilling om Tariffrevisjonen 1988 –

nytt romertall

«Etter at

- LOs sekretariat godkjente statsministerens brev av 24. februar 1988 som grunnlag for forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening,
- LOs sekretariat anbefalte forhandlingsprotokollen LO – N.A.F. av 28. februar, og
- Stortinget på denne bakgrunn har vedtatt loven om inntektsregulering, finnes ingen reell mulighet til å påvirke resultatet av årets tariffoppgjør.

På denne bakgrunn tar LOs representantskap gjennomføringen av tariffoppgjøret til etterretning og anser dermed tariffrevisjonen 1988 som avsluttet.»

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 23 stemmer.

Dirigenten konstaterte at voteringene dermed var avsluttet, og ga ordet til LOs leder for avslutning av møtet.

AVSLUTNING:

Leif Haraldseth: – Vi har vel da lagt en sluttsten for tariffrevisjonen 1988. Det har ikke foregått helt på samme måte som vi vanligvis behandler tariffrevisjonene. Det er ingen delte meninger i denne forsamling om at det normalt bør være slik at forslagene blir sendt ut til uravstemning. Jeg håper at vi også i framtida kan komme tilbake til den situasjonen så raskt som overhodet mulig.

– Jeg vil nå også bebude at vi må ha et nytt representantskapsmøte – det ordinære – og jeg håper at vi da skal ha fått lagt forholdene til rette slik at vi på dét møtet får en diskusjon om tiltak mot spekulasjonsekonomien. Jeg føler at dette er et veldig viktig poeng for oss framover – sammen med våre felles bestrebelser for å prøve å holde prisutviklingen nede. Lykkes vi med dét, så tror jeg noen hver av oss skal se tilbake på tariffoppgjøret i 1988 med stor glede.

Jeg takker for vedtaket, takker for frammøtet og ønsker vel hjem.

NAVNELISTE

Følgende representanter møtte:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Ingrid Sagranden.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Åge Hansen Melø, Ottar Dahlen, Magnus Midtbø.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Arnfinn Nilsen, Ruth Samuelsen, Reidun Johansen, Endre Øygarden, Jan Olav Ingvaldsen, Arnt M. Øien.

Norsk Barnevernpedagogforbund:

Bjørn Christiansen.

Norges Offisersforbund:

Jan Bråten.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Anders Brevik, Anne-Marie Larsen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Kjell Martinsen, Frank Olsen, Knut Mansås, Olav Lindrupsen, Lars Eide, Ivar Johansen, Harald Schjetne.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Gunnar Andersen, Bjørn Sørensen, Helge Tystad, Karl Erik Larsen, Øyvind Solli, Jan Larset.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Roar Øvreøv.

Norsk Grafisk Forbund:

Kjell Christoffersen, Finn Erik Thoresen, Rune Kristiansen.

Handel og Kontor i Norge:

Kåre Hansen, Egil Bøckmann, Synnøve Tronsvang, Jorun Kalberg, Svein Vågen, Carl Chr. Thorsen, Lillian Karlsen.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Solfrid Johansen, Svein Fjæstad.

Norsk Jernbaneforbund:

Torgim Elsrud, Jan Johansen, Berit Bilet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Trygve Johnsen, Ove Engevik, Ole Lysø, Terje Olav Lund, Arnold Langbråten, Juul Magne Melvold.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Olav Støylen, Birger Blomkvist, Jan H. Ness, Per Wold, Terje Norevik, Sverre Rauø.

Norsk Kommuneforbund:

Marthe Kjær Andersen, Else Moe, Alberth Eidem, Oddvar Olsen, Ann-Rigmor Lauritsen, Helge Vågen.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Gunnar Tønder

Norsk Musikerforbund:

Tore Nordvik.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Rolf Frøysland, Leif Lund, Wiggo Aanes, Odd Hansen, Rigmor Andersen, Solveig Fjeld Hansen.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:

Leif Sande.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Jens-Petter Jensen, Kjell Ahlsen.

Postfolkenes Fellesforbund:

(Består av Den norske Postorganisasjon og Norsk Postforbund)
Jan Inge Kvistnes, NP, Thorsten Smalberget, NP, Kjellaug Kristiansen Jota, Arild Øynes, DNP.

Norsk Sjømannsforbund:

Edvin Ramsvik, Willy Syversen, Peder Brun, Thor Lie.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Einar Engseth.

Skolenes Landsforbund:
Sverre Worum

Norsk Sosionomforbund:
Arne Grønningsæter.

Telefolkenes Fellesforbund:
(Består av Norsk Tele Tjeneste Forbund og Den norske Teleorg.)
Roald Åsen, Olav Solheim, Ernst Risan.

Norsk Tjenestemannslag:
Aud Watnebryn, Jan Werner Hansen, Klaus Halvorsen, Inger Kj.
Jensen, Eli Gripne, Sigrun Mæland.

Norsk Transportarbeiderforbund:
Odd Bach, Leif Erstad, Jann O. Johansen.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:
Anton Solheim.

Norsk Vernepleierforbund:
Brit Unni Arntsen.

FYLKENES REPRESENTANTER:

Østfold Fylke:
Jardar Hendricksen.

Oslo Fylke:
Annar Lille-Møhlum.

Akershus Fylke:
Ragnhild Gløtheim.

Hedmark Fylke:
Reidar Hulleberg.

Oppland Fylke:
Hanna Røberg.

Buskerud Fylke:
Roar Flaathen.

Telemark Fylke:
Karin Haugane.

Aust-Agder Fylke:
Kai Anonsen.

Vest-Agder Fylke:
Magne Raamundsen.

Rogaland Fylke:
Johannes Fosse.

Hordaland Fylke:
Arnulf Ingvaldsen.

Sogn og Fjordane Fylke:
Kristoffer Skjolden.

Møre og Romsdal Fylke:
Aslaug Rindarøy.

Sør-Trøndelag Fylke:
Kåre Rasmussen.

Nord-Trøndelag Fylke:
Gudrun Viken.

Nordland Fylke:
Alvin Martinsen.

Troms Fylke:
Jorunn Eriksen.

Sekretariatet:
Leif Haraldseth, Ole Knapp, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck,
Harald Øveraas, Finn Nilsen, Odd Isaksen, Sidsel Bauck, John
Stene, Arthur Svensson, Einar Hysvær, Henrik Aasarød, Walter
Kolstad.

Vararepresentanter til Sekretariatet:
Yngve Hågensen, Jan K. Balstad, Esther Kostøl, Evy Boverud
Pedersen, Erling Oen, Leif Thue, Rolf Hauge, Gunnar Grimnes,
Arthur Bauge, Lars A. Myhre.

Statstjenestemannskartetlet:
Nils Totland.

Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe:
Anne-Ragni Midtmoen.

Revisjonsutvalget:
Storm Lundberg, Rolf Kaldahl, Margot Kvalvik Sæter.

DISTRIKTSKONTORENE:

LOs Distriktskontor – Østfold:
Rolf Thore Hildebrandt.

LOs Distriktskontor Oslo – Akershus:
Øivind Hvattum, Wenche Paulsrud.

LOs Distriktskontor – Hedmark:
Gunnar Pettersen.

LOs Distriktskontor – Oppland:
Åge V. Nordby.

LOs Distriktskontor – Buskerud:
Roar Løver.

LOs Distriktskontor – Vestfold:
Richard Trælnes.

LOs Distriktskontor – Telemark:
Gerhard Lunde Larsen.

LOs Distriktskontor – Aust-Agder:
Arild Stokken.

LOs Distriktskontor – Vest-Agder:
Gudmund Gyberg.

LOs Distriktskontor – Rogaland:
Erling Høiland.

Kårstø-anlegget:
Kåre Lunde.

LOs Distriktskontor – Hordaland:
Vigdis Ravnøy.

LOs Distriktskontor – Sogn og Fjordane:
John Bjarne Hjelmeland.

LOs Distriktskontor – Møre og Romsdal:
Johnny Røed og Anne-Marie Grüner.

LOs Distriktskontor – Sør-Trøndelag:
Rikhard Haugen, Kjell Flønes.

LOs Distriktskontor – Nord-Trøndelag:
Liv Thun.

LOs Distriktskontor – Nordland:
Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

LOs Distriktskontor – Troms:
Svein Rasmussen.

LOs Distriktskontor – Finnmark:
Leif Laurila.

LOs Administrasjon:

Eigil Alfheim, Gunnar Andersen, Tor Andersen, Tor Harald Berg, Juul Bjerke, Torgeir Bjørnaraa, Vidar Bjørnstad, Ingeborg M. Borgerud, Per Brannsten, Artur Bruflat, Jorun Christensen, Karl Nandrup Dahl, Knut Endreson, Bjørn Erikson, Erland Flaten, Grethe Fossli, Sverre Fredheim, Kirsti Grevskott, Adelheid Gulbrandsen, Øistein Gulbrandsen, Gunnar Jan Hansen, Øivind T. Hansen, Lars Holo, Knut Hongrø, Ellen Horneland, Tonje Houg, Geir Høin, Lasse Jahnsen, Arnold Johannessen, Thor-Erik Johansen, Dag Johnsen, Marianne Gran Juriks, Anthony Kallevig, Bjørn Kolby, Ellinor Kolstad, Jan Olav Lajord, Leonard Larsen, Egon Ivan Løbekk, Jan Løkken, Egil Folke Moe, Aase Morin, Kåre Myrvold, Magne Nedregård, Knut Nilsen, Ingeborg Hjemlestad Olcay, Ingunn Olsen, Erik Orskaug, Else Marie Osmundsen, Thorstein Pedersen, Børre Pettersen, Kjell Samuelsen, Kaare Sandegren, Svein Tore Sigvaldsen, Haakon Skaug, Jan B. M. Strømme, Einar Stueland, Sven Tjernshaugen, Eidar Trulsen, Åslaug Undheim, Bjørn Willadssen, Kai Åagaard.

Samarbeidskomiteen DNA/LO:
Gro Harlem Brundtland, Einar Førde, Thorbjørn Jagland, Gunnar Berge.

Spesielt innbudte:
Tor Aspengren, Einar Strand.

